ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η ΠΗΓΗ ΤΩΝ ΠΙΛΩΝ

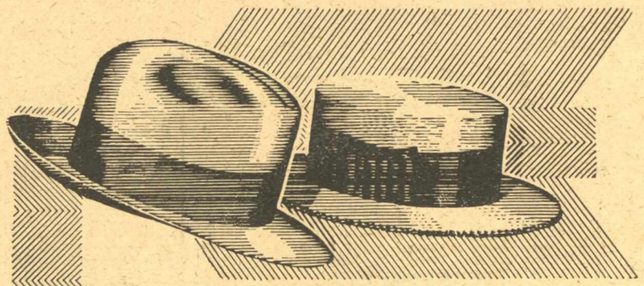

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΛΑΦΡΟΝ

ΠΙΛ-ΠΟΛ

90 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ

ΚΑΙ ΤΟ ΛΕΥΚΟΤΑΤΟΝ

ΨΑΘΙΝΟΝ

ΤΑ ΠΡΟΤΙΜΩΜΕΝΑ

ΕΚΛΕΚΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΤΗΣ ΘΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

ΗΛΙΑΣ

ΠΟΛΟΠΟΛΟΣ

ΧΙΟΣ Α.Ε.

1886

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 4 ΜΑΪΟΥ 1929

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 46
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Ἐτησία Δρ. 200
Ἑξάμηνος » 100
Τρίμηνος » 50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΕΝΑΣ ΑΡΧΗΓΟΣ 300 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΓΚΑΝΤΙ

Ἕνα χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ἡ ἀμφιβόλια πρὸς ὅλα. Οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἐκδηλώνουν μιὰ φανερὴ δυσπιστία πρὸς ὅλα τὰ σύμβολα ποὺ ἐστήριξαν τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ αἰῶνες. Σύμβολα ἠθικά, σύμβολα θρησκευτικά, σύμβολα δικαίου ἔχουν γίνει ὁ στόχος διαλεκτικῶν ἐπιθέσεων, ἔχουν χάσει τὴν ἀπολυτρωτικὴ δύναμη ποὺ εἶχαν γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.

Ἂν ἐκθέσομε σήμερα τὴ θεωρία ἑνὸς σοφοῦ καὶ παροτρύνωμε καὶ τὸν ἀναγνώστη μας νὰ πιστέψη σ' αὐτὴν δὲν μπορεῖ τοῦτο νὰ ἔχη τὴν ἴδια ἐπίδραση ποὺ θὰ ἔχη ἂν παρουσιάσουμε στὸν ἀναγνώστη μας μιὰ μεγάλη ἀνθρώπινη μορφὴ στὴν ὁποίαν πιστεύουν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Αὐτὸ ξεφεύγει πιὰ ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς θεωρίας. Εἶναι ζωή, εἶναι τὸ πιστεύω μὲ τὸ ὁποῖον ζοῦν καὶ πορεύονται ἑκατομμύρια ἀνθρώπων καὶ ἡ ζωή, τὸ παράδειγμα εἶναι πιὸ σεβαστὸ ἀπὸ τὴ θεωρία.

Θὰ προσπαθήσωμε λοιπὸν μέσα στὸν περιορισμένο χῶρο τοῦ περιοδικοῦ νὰ δώσωμε τὶς πιὸ χαρακτηριστικὲς γραμμὲς τῆς σκέψεως καὶ τῆς δράσεως τοῦ Μαχατμὰ Γκάντι, τοῦ πνευματικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ἰνδικοῦ λαοῦ, γιατὶ θεωροῦμε τὸ παράδειγμά του μοναδικὸ στὴ σύγχρονο ἱστορία, παράδειγμα ἴσως δίχως προηγούμενο, ποὺ ἠμπορεῖ κάλλιστα νὰ δοθῆ καὶ ὡς θετικὸ πρότυπο στοὺς συγχρόνους πολιτικοὺς τῆς Εὐρώπης.

Μέσα ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Ρωμαὶν Ρολὰν γιὰ τὸν Μαχατμὰ Γκάντι ἀποσποῦμε τὸ ἀκόλουθο πορτραῖτο τοῦ ἀνθρώπου «... Δυὸ γαλήνια σκοτεινὰ μάτια. Ἕνας μικρόσωμος ἄνθρωπος, μὲ ἀδύνατο πρόσωπο. Φορεῖ ἕναν λευκὸ σκοῦφο καὶ εἶναι ντυμένος μὲ λευκὴ ἁπλῆ τσόχα καὶ τὰ πόδια του εἶναι γυμνά. Τρίφεται μὲ ρίζι καὶ καρπούς, δὲν πίνει παρὰ μόνον νερό, κοιμᾶται στὸ πάτωμα, ὁ ὕπνος του εἶναι σύντομος καὶ δουλεύει ἀδιάκοπα.... Ἐκεῖνο ποὺ γίνεται ἀμέσως ἀντελῆπτὸ εἶναι ἡ μεγάλη ὑπομονὴ καὶ ἡ μεγάλη ἀγάπη ποὺ κλείνει στὴν ψυχή του. Εἶναι ἁπλὸς σὰν παιδί, γλυκὺς κι' εὐγενικὸς καὶ μὲ τοὺς ἐχθρούς του ἀκόμα καὶ καταπληκτικὰ εἰλικρινής. Δὲν διστάζει πολὺ νὰ προφέρη τὴ λέξη «Ἐγελάσθηκα» δὲν κρύβει ποτὲ τὶς πλάνες του,

Ὁ Μαχατμὰ Γκάντι

δὲν κάνει συμβιβασμούς, δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὴ διπλωματία, ἀποφεύγει τὴ ῥητορικὴ ἐπίδειξη ἢ μᾶλλον δὲν τὴν σκέπτεται ποτέ. Ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὸ θαυμασμὸ τῆς μεγάλης μάζας καὶ δὲν ἔχει καμιὰ ἐμπιστοσύνη στὸ πλῆθος. Τὴν ἄνεση δὲν τὴν αἰσθάνεται παρὰ μόνον μέσα στὸ περιβάλον τῆς μειοψηφίας καὶ τὴν εὐτυχία τὴ βρίσκει στὴ μοναξιά της, μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸ θεῖον... Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει ἐξεγείρει 300 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ποὺ ἔχει σοβαρώτατα ἀνησυχήσει μιὰ Βρετανικὴ Αὐτοκρατορία καὶ ἔχει εἰσαγάγει στὴν πολιτικὴ ἕνα κίνημα ποὺ ἐπὶ δύο χιλιάδες χρόνια δὲν εἶδε ἡ ἀνθρωπότης.

Ἡ Βιογραφία του εἶναι μὲ λίγα λόγια ἡ ἀκόλουθη. Ὀνομάζεται Μοχάντας Καραμσέντ Γκάντι (Μαχατμὰ τὸν ὀνόμασαν ἀργότερα οἱ Ἰνδοὶ καὶ σημαίνει Μεγάλη ψυχή). Γεννήθηκε ἀπὸ οἰκογένεια μέσης τάξεως κι' ἀπὸ γονεῖς

εὐσεβεῖς καὶ πράους. Ὁ πατέρας του δὲν ἔδωσε ποτὲ σημασία γιὰ χρήματα καὶ τὴ μητέρα του τὴν παρομοιάζουν γιὰ τὸ αὐστηρὸ θρησκευτικό της ἦθος μὲ τὴν ἁγία Ἐλισάβετ. Ἐνήστευε, ἔκανε ἐλεημοσύνες κι' ἀγρυπνοῦσε στὸ προσκέφαλο τῶν ἀρρώστων. Ὁ πρῶτος δάσκαλος τοῦ Γκάντι ἦταν ἕνας Βραχμᾶνος ποὺ τὸν ἐδίδαξε τὰ κείμενα τοῦ Βισνοῦ. Μετὰ ἐφοίτησε στὰ Ἰνδικὰ σχολεῖα καὶ σὲ ἡλικία 19 χρόνων ἐπῆγε στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Λονδίνου κι' ἐσπούδασε νομικά. Στὸ Λονδῖνο ἔφθασε τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1888 καὶ ἐγύρισε στὶς Ἰνδίες στὰ 1891. Ἡ δράση του διαιρεῖται σὲ δυὸ περιόδους. Ἀπὸ τὸ 1893 ἕως τὰ 1914 στὴ Νότιο Ἀφρικὴ καὶ ἀπὸ τὰ 1914 ὡς σήμερα στὶς Ἰνδίες.

Στὰ 1890-91 στὸ Νατὰλ τῆς Ν. Ἀφρικῆς ζοῦσαν 150000 Ἰνδοί. Ἡ συγκέντρωση τοῦ Ἀσιατικοῦ αὐτοῦ πληθυσμοῦ προεκάλεσε μία ξενοφοβία στὸ λευκὸ πληθυσμὸ ποὺ ὑπέβαλε τὴν ἰδέα τοῦ ἐξωστρακισμοῦ στὴν Κυβέρνηση. Ἄρχισε τότε ἕνας συστηματικὸς διωγμὸς ἐναντίον τῶν Ἰνδῶν, μὲ φόρους, ἀστυνομικὲς αἰθαιρεσίες ποὺ ἐγίνοντο ἐν ὀνόματι τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Στὰ 1893 ἐκλήθη ὁ Γκάντι γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ μιὰ ὑπόθεση καὶ ἐκεῖ στὸ Νατὰλ καὶ στὸ Ὁλλανδικὸ Τρανσβὰλ ἀπέκτησε μιὰ σκληρὴ πεῖρα. Αὐτὸς ὁ Ἰνδὸς ποὺ μόνο περιποιήσεις ἐγνώρισε στὴν Ἀγγλία καὶ ποὺ θεωροῦσε τοὺς Εὐρωπαίους φίλους ἀντίκρυσε μιὰ ἀδικαιολόγητη ψυχρότητα. Τοῦ ἔκλεισαν τὶς πόρτες τοῦ ξενοδοχείου, τοῦ ἐδυσχέραιναν τὰ ταξείδια του, τὸν ἐχτύπησαν, τὸν ἔβρισαν. Θὰ εἶχε ξαναγυρίσει στὶς Ἰνδίες ἂν δὲν εἶχε ὑπογραφῆ δωδεκάμηνο συμβόλαιο νὰ μείνῃ ἐκεῖ. Ὅταν ἐτελείωσε τὸ συμβόλαιό του καὶ ἐπρόκειτο νὰ φύγῃ, εἶδε ὅτι αὐτὸς ὁ λαὸς ἔμενε ἐκτεθειμένος στὶς βιαιότητες καὶ τὴ θηρωδία δίχως ἕναν θαρραλέο προστάτη. Ἐπρότίμησε νὰ θυσιάσῃ τὴν ἀτομική του ἄνεση καὶ εὐτυχία καὶ νὰ μείνῃ κοντὰ στὸ λαὸ ποὺ ἔπασχε, ν' ἀγωνισθῇ γιὰ τὰ δίκαιά του καὶ νὰ πιῇ μαζὺ κ' αὐτὸν τὸ ποτῆρι τῶν πικριῶν. Ἡ θεωρία του. «Ὄχι βία» καὶ «Ὄχι σύμπραξις» ἐφηρμόσθη ἐκεῖ καὶ μετὰ πολλὰ χρόνια ἔδωσε καλὰ ἀποτελέσματα. Στὰ 1914 μὲ δημιουργημένη πιὰ τὴ φήμη τοῦ Ἀρχηγοῦ γύρισε στὶς Ἰνδίες καὶ μετὰ τὸ μεγάλο πόλεμο δὲν ὑπάρχει πιὰ Ἰνδὸς ποὺ νὰ μὴν πιστεύῃ στὴ δύναμη, στὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ Γκάντι. Ἂς ἀκούσωμε ὅμως μερικὲς σκέψεις τοῦ ἴδιου γιὰ τὶς σοβαρώτερες ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς.

*
* *

— Δὲν ζητῶ τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀλήθεια. Εἶμαι ἕνας ἄνθρωπος ποὺ γνωρίζω τὶς ἀτέλειές μου, ποὺ πλανιέμαι καὶ ποὺ δὲν διστάζω νὰ τὸ ὁμολογήσω.

— Τὸ χαρακτηριστικὸ ἑνὸς ἀρχηγοῦ εἶναι ἡ τόλμη. Κανένας ἀληθινὸς στρατηγὸς δὲν ἀπέφυγε τὴ μάχη ἀπὸ τὸ φόβο τῆς ἥττας ἢ μιᾶς πλάνης.

— Εἶναι ἀντίθετο πρὸς τὸ Ἰνδικὸ πνεῦμα ἡ ἰδέα τοῦ χωρισμοῦ τῶν ἀνθρώπων σὲ ἀνώτερες καὶ κατώτερες τάξεις. Ὅλοι γεννήθηκαν γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν τὸ θεό. Ὁ Βραχμᾶνος μὲ τὴ σοφία του, ὁ Kshattriga μὲ τὴ δύναμη του, ὁ Vaishya μὲ τὴ ἐμπορικές του δεξιότητες, ὁ Shudra μὲ τή σωματικὴ ἐργασία του. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ὁ πρῶτος δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ σωματικὲς ἐργασίες ἀλλὰ ὅτι εἶναι καταλληλότερος γιὰ τὴ μάθηση οὔτε ὅτι ὁ τελευταῖος δὲν μπορεῖ ν' ἀποκτήσῃ τὴ γνώση. Ὁ Βραχμᾶνος ποὺ θὰ ἀνεγνώριζε στὸν ἑαυτό του ὑπεροχὴ λόγῳ τῆς σοφίας του μόνο γι' αὐτὴ τὴν ὑπεροψία του θὰ ἔπεφτε ἀπὸ τὴ θέση του καὶ δὲν θὰ ἦταν ποτισμένος ἀπὸ πραγματικὴ σοφία.

— Ὁ πατριωτισμός μου εἶναι ὑποταγμένος στὴ θρησκεία μου. Ἔχω ἀγκαλιάσει τὴν πατρίδα μου ὅπως τὸ μωρὸ τὸ μητρικὸ στῆθος, γιατὶ νοιώθω ὅτι μοῦ προσφέρει τὴν πνευματικὴ τροφὴ ποὺ τόσο ἔχω ἀνάγκη. Ὅταν στερέψει ἡ πηγὴ καὶ ἡ πατρίδα δὲν μοῦ προσφέρει πνευματικὴ τροφὴ θὰ εἶμαι ὀρφανός. Θὰ ἀποτραβηχτῶ στὴν ἐρημία καὶ στὴ μοναξιά.

— Ὁ πολιτισμὸς εἶναι ὀνομαστικός. Περνοῦμε μιὰ «ἐποχὴ σκοτεινὴ» ποὺ θεωροῦν τὸ ὁλικὸ ἀγαθὸ ὡς τὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς καὶ δὲν ἀσχολοῦνται διόλου γιὰ τὸ ἀγαθὸ τῆς ψυχῆς. Ὁ πολιτισμὸς ἔχει τρελλάνει τοὺς Εὐρωπαίους καὶ τοὺς ἔχει ὑποδουλώσει στὸ χρῆμα, τοὺς ἔχει στερήσει τὴ γαλήνη καὶ τὴν ἐσωτερικὴ ζωή. Εἶναι μιὰ κόλαση γιὰ τὶς ἐργαζόμενες τάξεις καὶ καταστρέφει τὴ φυλλετικὴ ζωτικότητα. Ὁ σατανικὸς αὐτὸς πολιτισμὸς θὰ καταρρεύσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ. Ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς εἶναι ὁ ἐχθρὸς τῶν Ἰνδιῶν καὶ ὄχι οἱ Ἄγγλοι ποὺ ὡς ἄτομα εἶναι ἀγαθοὶ ἀλλὰ εἶναι ἄρρωστοι ἀπὸ τὸν πολιτισμό τους.

— Ἡ προόδος ἑνὸς ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ πόνου ποὺ ἔχει δοκιμάσει. Ὅσο περισσότερο ἔχει πονέσει τόσο περισσότερο ἔχει γίνει κοινωνὸς τῆς προόδου. Πρέπει νὰ μάθωμε θελληματικὰ νὰ πονοῦμε καὶ νὰ βρίσκομε χαρὰ στὸν πόνο μας. Ἡ ἐλευθερία μόνο μ' αὐτὸ τὸ νόμισμα μπορεῖ ν' ἀποκτηθῇ.

— Τὸ ἐπάγγελμα τῶν ἰατρῶν ἐτράβηξε τὴν προσοχή μου. Πολὺ σύντομα ἐκατάλαβα ὅμως ὅτι δὲν ἦταν τιμητικό. Ἡ ἐπιστήμη τῆς δύσεως ἀσχολεῖται ἀποκλειστικὰ μὲ τὴν ἀνακούφιση τοῦ σώματος τῶν ἀρρώστων, χωρὶς νὰ καταπολεμᾶ τὶς αἰτίες τῶν ἀσθενειῶν ποὺ κατὰ μέγα μέρος ὀφείλονται στὰ πάθη. Μποροῦμε νὰ ποῦμε μάλιστα ὅτι τὶς καλλιεργεῖ προσφέροντας στοὺς ἀνήθικους τὰ μέσα τῶν ἀπολαύσεων μὲ ὀλιγοτέρους κινδύνους. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ συντελεῖ ἐμμέσως στὴν ἀνηθικοποίησιν ἑνὸς λαοῦ μὲ τὶς συνταγὲς τῆς «μαύρης μαγείας» ποὺ ἀπομακρύνουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν ἠρωϊκὴ πειθαρχία τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος. Οἱ ἀσθένειες εἶναι κάποτε τὸ ἀποτέλεσμα ὄχι μόνο τῶν πράξεών μας ἀλλὰ καὶ τῶν σκέψεων καὶ μιὰ ἀφορμὴ τῶν ἀσθενειῶν εἶναι ἡ ἄρνησις τῶν νόμων τῆς φυσι-

(Συνέχεια στὴ σελίδα 5)

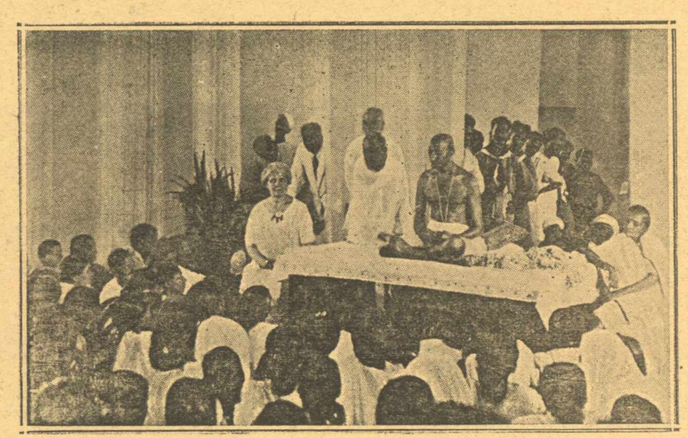

Ὁ Γκάντι σὲ μιὰ συγκέντρωση φοιτητῶν ἰατρικῆς

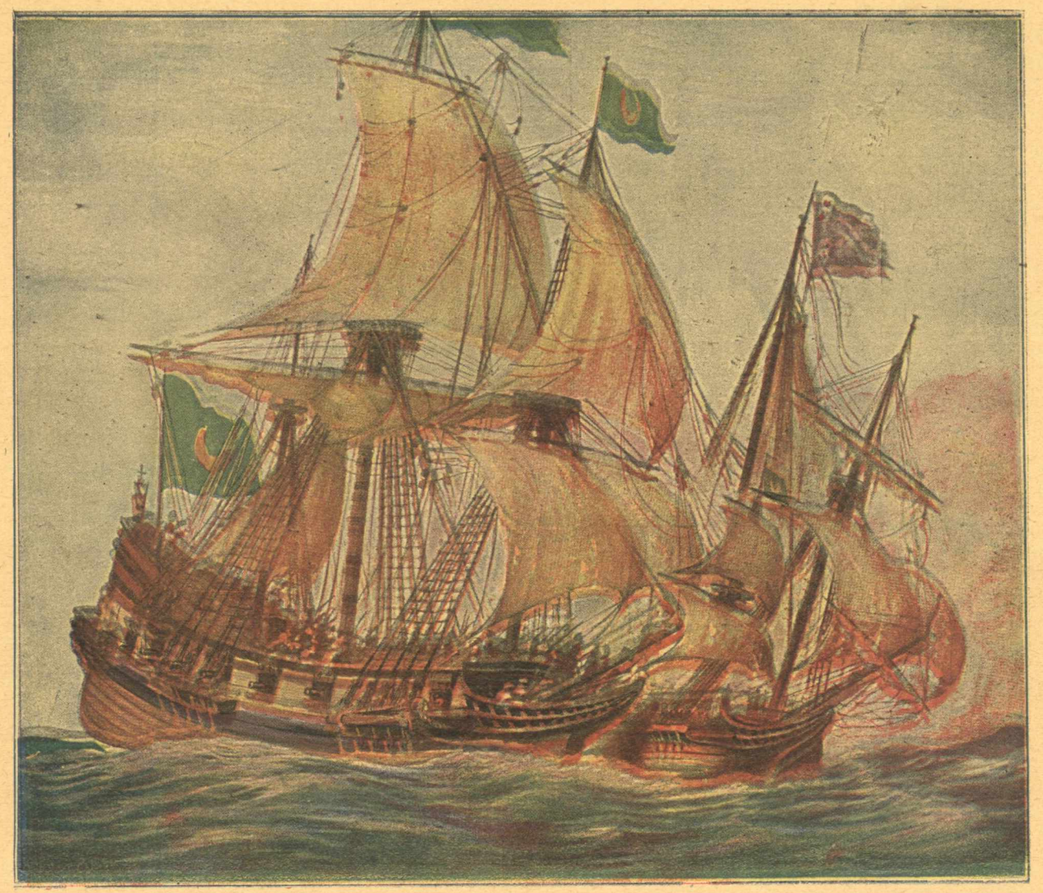

Ἡ Μάχη ἄρχισε λυσαλέα.

ΕΝΑ ΔΡΑΜΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

ἡν πιὸ κάτω ἱστορία ποὺ θὰ διαβάσετε μοῦ τὴν διηγήθηκε πρόπερσυ ἕνα ἀνοιξιάτικο πρωϊνό, ἐκεῖ σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ νησιοῦ μου, ὁ ζωντανὸς ἀπόγονος τῶν ἡρώων της.

Ἔτσι ἀρχίζει τούτη ἡ ἱστορία: Στὰ 1715, ἕνα πρωΐ, ἡ «ΛΕΙΒΑΘΩ», τὸ μεγάλο μπάρκο τοῦ παπούλη μου καπετὰν Βερνάρδου ἔφευγε — χειμῶνας καιρὸς — ἀπὸ τὸ νησί μας γιὰ τὰ μακρυνὰ κι' ἐπικίνδυνα ταξίδια του!

Ὕστερα ἀπὸ πέντε - ἕξη μῆνες θάλασσες, φόβους ἀπὸ Ἀλγερίνους πειρατές, ποὺ στὰ χρόνια ἐκεῖνα εἶχανε κατατρομάξει ὁλάκερες θάλασσες καὶ μάλιστα πιὸ πολὺ τὶς παραλίες τῆς Ἀσίας καὶ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, ἔτσι καὶ τὸ μπάρκο τοῦ καπετὰν Βερνάρδου γύρναε ἀπὸ τὸ ταξίδι του γιὰ τὴν πατρίδα, φορτωμένο μὲ καλὸ ναῦλο. Θάτανε ποὺ θάπλεε ἀπὸ τὴ Μάκρη καὶ ἀκριβῶς μέσα στὰ νησιά, μ' ἄλλους λόγους βρισκόταν στὴ πιὸ ἐπικίνδυνη μεριὰ κι' εἶχε βέβαια λάβει ὅλα τὰ μέτρα ποὺ ἔπρεπαν γιατὶ ἤτανε μεσ' τὴ φωλιὰ τῶν τρομερῶν Ἀλγερίνων πειρατῶν.

Θάτανε νύχτα, γιομάτη, ὅλο σκοτινιὰ κι' ἡ θάλασσα χτύπαε μανιασμένα πάνω στοὺς πανύψηλους βράχους τῶν ξερονησιῶν, ποὺ σὰν κεραυνὸς ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ καπετάνιου:

«Στὰ ὅπλαα!... καὶ στὶς θέσεις σας παιδιά!! γιατὶ μπλοκάρανε οἱ σκύλοι, μὰ ἐγὼ σᾶς θέλω λύκους λυσσασμένους νὰ τοὺς πιῆτε τὸ αἷμα!»

Μ' αὐτὲς τὶς λίγες μὰ γιομάτες ἐνθουσιασμὸ λέξεις, τοὺς ἔδωσε ὁ καπετάνιος τους νὰ καταλάβουν.

Δὲν πέρασαν παρὰ λίγα μινοῦτα κι' ὁ καπετάνιος ἀκούστηκε ἀπὸ τοὺς γιγαντομένους ναύτες, ὅλοι τοῦ νησιοῦ μας παιδιά, διαλεχτοὶ ἕνας κι' ἕνας· σὰν τὸν λωστρόμο Σταμάτη Βάγγελα, τοὺς ναύτες Μαρῖνο καὶ Κωνσταντάκη ἀδέρφια κι' οἱ

δύο, σκυλιὰ στὴ θάλασσα καὶ λύκοι σὲ τέτοιες σύγκρουσες μὲ πειρατὲς 'Αλγερίνους· γιατὶ δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ πάθεναν τὸ ἴδιο πρᾶμα. Νά, τὴν ἄλλη φορὰ στ' ἄλλο ταξίδι στὸ 'Αλγέρι τοῦ Μαρόκου, ποὺ 'κεῖ εἶναι πιὸ πολλοὶ οἱ Μαροκινοὶ πειρατές, κατακομάτιασαν ὁλάκερο στόλο ἀπὸ δαύτους, πῆρε κι' ὁ καπετάνιος ἀπὸ τοὺς Φραντζέζους τὸ σταυρὸ τῆς τιμῆς γιὰ τὶς ὑπηρεσίες του!

Ἂς εἶναι ὅμως, ἂς ἔρθουμε στὴν ἀφήγηση τῆς ἱστορίας. Μ' ἄλλα λόγια σὲ λίγα λεφτά, τριάντα κορμιὰ μὲ στήθια γρανίτη ἤτανε στὴ θέση τους ὁπλισμένα σὰν ἀστακοί!

Οἱ 'Αλγερίνοι πειρατὲς ὅλο καὶ πλησίαζαν τὸ μπάρκο, μὲ τὴ κουρσάρικη φούστα τους καὶ θάτανε πολλοὶ κατὰ ποὺ φαινόταν!

Ἡ μάχη ἄρχισε λυσσαλέα καὶ τὸ αἷμα ἔτρεχε ποτάμι κι' ἀπὸ τὶς δύο μεριές, πιὸ πολὺ δὲ στὴν 'Αλγερίνικη κουρσάρικη φοῦστα, λὲς καὶ τὸ αἷμα ποὺ χύθηκε στὶς μπουχαπόρτες κι' ἀπὸ κεῖ στὴ θάλασσα, νὰ σταμάτησε τὴν τόση ὀργὴ τῆς ἀγριεμένης φύσης καὶ νάσου μονομιᾶς ἡ θάλασσα κόπηκε καὶ σὲ λίγο γαλήνη, μὰ σκοτινιασμένη νύχτα χωρὶς φεγγάρι.

Ἡ μάχη βρισκόταν στὸ τέλος κι' ἡ νίκη στὴ μεριὰ τῆς «ΛΕΙΒΑΘΩΣ», ὥσπου ὕστερα ἀπὸ λίγο μιὰ πρυμάτσα δένονταν στὴ πρύμη τῆς «ΛΕΙΒΑΘΩΣ» καὶ πιὸ πίσω ἀκολουθοῦσε νικημένο τὸ ἀλγερίνικο κουρσάρικο δίκροτο φούστα, μὲ σύντροφό του γιὰ φορτίο τὸ θάνατο! Ποῦ καὶ ποῦ μέσα στὴ σκοτινιασμένη ἡσυχία τῆς νύχτας σβυσμένες φωνὲς τῶν μισοπεθαμένων ἀκουόντουσαν ὥς τὸ μπάρκο. Ἡ ζωὴ ἔσερνε στὸ δρόμο της τὸ θάνατο!

Ἕνας ἀπὸ τοὺς ναύτες τῆς «ΛΕΙΒΑΘΩΣ» μέσα στὶς ἀντρίκες φωνὲς τῶν μισοπεθαμένων σᾶν ν' ἄκουσε κλᾶμμα μικροῦ παιδιοῦ. Αὐτὸ κι' ἤτανε γιατὶ τὸ κατάλαβαν κι' οἱ ἄλλοι τοῦ πληρώματος καὶ νάσου λέβαραν τὴν πρυμάτσα ποὺχαν δεμένη τὴν ἀλγερίνικη φούστα, σάλταραν δυὸ στὸ μπαστοῦνι τοῦ φλόκου κι' ἀπὸ κεῖ μπῆκαν μέσα μὲ γυμνὰ τὰ σπαθιά.

Μπατάριζαν ὅτι βρισκόταν στὸ διάβα τους καὶ σὲ λίγο ἀνασηκώνοντας μιὰ μεγάλη σανίδα ποὺ σκέπαζε ἕνα ξύλινο κασόνι, βρήκανε ἀπὸ κάτω νᾶναι κρυμμένο ἕνα μικρὸ παιδὶ καὶ τὸ πῆγαν στὸ καπετάνιο τους λέγοντάς του:

«Καπετάνιο, βρήκαμε τοῦτο τ' ἀγοράκι». Οἱ δικοί μας ποὺ λὲς εἴχανε μεγάλες ἀπώλειες; χάσανε τὰ δυὸ ἀδέρφια τὸ Μαρῖνο καὶ τὸν Κωνστάκη καὶ τὸν καϋμένο τὸν μάγερα τὸν γέρο Παναγιώτη καὶ δυὸ τρεῖς τραυματισμένους. 'Απὲ γιὰ τοὺς ἄλλους χάθηκαν ὅλοι ἀπὸ τὸν καπετάνιο τους ὥς τὸν τελευταῖον· μονάχα τὸ μικρὸ ποὺ γλύτωσε καὶ πού, καθὼς κατάλαβαν, θᾶταν ἀρχοντόπαιδο γιατὶ φαινόταν ἀπὸ τὸ πρόσωπο κι' ἀπὸ τὸ ντύσιμό του. Ἔκλαιε τὸ κακόμοιρο κι' ὅλο σὲ γωνιὲς προσπαθοῦσε νὰ κρύβεται κι' ἐκεῖ ἔκλαιε πιὸ πολὺ τὴ δυστυχία του! Ὅσπου οἱ ναύτες λυσσασμένοι ἀπὸ ἐκδίκηση τῶπιασαν, ἄλλοι ἀπὸ τὰ χέρια κι' ἄλλοι ἀπὸ τὰ πόδια ἕτοιμοι νὰ τὸ κατακοματιάσουν, προσμένοντας τὴ διαταγὴ τοῦ καπετάνιου τους, ποὺ μόλις πλησίασε κι' αὐτὸς τοὺς εἶπε:

—Μπρὸς παιδιὰ κατακοματιάστε το μιὰ ὥρα ἀργότερα γιὰ νὰ τελειώνουμε καὶ νὰ μὴν ἔχουμε οὔτε κομάτι ζωντανὸ ἀπὸ τὰ σκυλιά· γιατὶ τὸ μικρὸ καθὼς φαινόταν ἤτανε Τουρκόπουλο καὶ μάλιστα ἀπὸ μεγάλο τζάκι!

'Ἡ πρυμάτσα ποὺ τραβοῦσε τὴ φούστα κόπηκε ἀπὸ τὸ λωστρόμο τὸ Σταμάτη, ἀφοῦ πρῶτα ἔβαλε φωτιὰ σκορπίζοντας μπαροῦτι σ' ὁλόκληρο τὸ ἀλγερίνικο.

Τὸ θέαμα ἤτανε τραγικὸ νὰ βλέπῃς τοὺς ὁμοίους σου νὰ καίωνται ἄλλοι μισοζωντανοὶ κι' ἄλλοι πεθαμένοι, σὰν τὸ ξύλο τῆς φούστας. — Θᾶταν ἕτοιμοι νὰ σφάξουν τὸ μικρό, μὰ νάσου κι' ἀνέβαινε στὸ κατάστρωμα ἕνας νέος — παλλικάρι σωστό! ἤτανε ὁ γιὸς τοῦ καπετὰν Βερνάδου Καραντινοῦ, Τζώρτζης. 'Ακούοντας τὶς ἄγριες φωνὲς τοῦ πληρώματος ἀνέβηκε στὸ κατάστρωμα καὶ μόλις εἶδε τὸ μάτι του τὴ σκηνὴ ἔκρυψε τὸ πρόσωπό του μέσ' τὶς παλάμες γιὰ νὰ μὴν βλέπῃ καὶ τοὺς εἶπε:

— Σταθεῖτε !!!!! Δὲν εἶναι ντροπὴ νὰ θέλετε νὰ σκοτώσετε ἕνα τίποτα! ἕνα μικρό; ἀφῆστε το, κάτω γιατὶ θᾶχετε νὰ κάμετε μαζί μου· κι' ἕνα σπαθὶ ποὺ γυάλιζε ἀπὸ τὴ φωτιὰ τοῦ καιόμενου ἀλγερίνικου σύρθηκε ἀπὸ τὴ θήκη.—Οἱ ναύτες τὸν καλοκύτταξαν γιὰ λίγο καὶ θᾶχανε μέσα στὸ καράβι ἄλλη τραγωδία, ἂν δὲν ἔμπαινε ὁ καπετάνιος καὶ πατέρας του στὴ μέση νὰ τοὺς χωρίσῃ!

—Γιὰ σταθεῖτε βρὲ παιδιά μου! Θέλετε νὰ σκοτώθοῦμε ἀναμεταξύ μας; Ντροπή! κι' ἔτσι χαλάρωσε τὸ πλήρωμα ἀπὸ τὴν μανία τῆς ἐκδίκησής του καὶ τὸ κακὸ βέβαια πέρασε μονομιᾶς κι' ἔτσι καὶ τὸ καϋμένο τὸ μικρὸ γλύτωσε ἀπὸ τὸ μαρτυρικὸ θάνατο ποὺ πρὸ ὀλίγου τοῦ ἑτοίμαζαν οἱ ναύτες τοῦ καραβιοῦ πάνω στὴ βράση τοῦ αἱμάτου τους. Κι' ἂν γλύτωσε, ὅμως ὁλοένα ἔκλαιε πιὸ πολύ. Ἕνας μονάχα πήγαινε καὶ τῶβλεπε σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ καραβιοῦ — στὸ διαμέρισμα τῶν ναυτῶν — ποὺ τὸ εἶχαν βάλει — καὶ τοῦλεγε λόγια παρηγορίας, κι' αὐτὸς δὲν ἤτανε ἄλλος παρὰ τὸ παλληκάρι ὁ Τζώρτζης.

Τὸ κλάμα του λὲς κι' ἦταν ἀτέλειωτο ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ τό 'πιασαν, ὥσπου μιὰ μέρα ἀναγκάστηκαν νὰ τὸ βγάλουν στὸ πρῶτο λιμάνι ποὺ θὰ βρισκόταν στὸ δρόμο τους· αὐτὸ κι' ὅλας ἔγεινε τό 'βγαλαν στὰ Κύθηρα γιὰ νὰ βρῇ ἴσως τίποτα δικούς του!

* * *

Τὸ μπάρκο ἔφτασε στὸ νησί μας κι' ἔφερε τὸ θλιβερὸ μαντάτο κι' ἔκλαψαν γιὰ τὸ χαμὸ τῶν δύο παληκαριῶν καὶ τοῦ γέρο Παναγιώτη τοῦ μάγερα τοῦ καραβιοῦ δικοί τους καὶ ξένοι!

Ἂς εἶναι ὅμως, πῆραν μερτικὸ γενναῖο οἱ συγγενεῖς τῶν σκοτωμένων παληκαριῶν!

. . . . . .

Πέρασαν χρόνια.... ὥσπου πέθαν' ἡσυχα ὁ συχωρεμένος καπετὰν Βερνάρδος Καραντινὸς στὸ νησὶ ἀπάνω, καὶ βέβαια ἀργηγὸς σύμφωνα μὲ τὴν θέληση του γένηκε ὁ γυιός του καπετὰν Τζώρτζης, πιὸ δυνατὸ σκυλὶ τῆς θάλασσας.

Θᾶτανε ἂν δὲν ἀλησμονῶ τριάντα χρόνια μετὰ ἀπὸ τὸ μεγάλο περιστατικὸ ποὺ συνέβηκε στὸν καπετὰν Βερνάρδο — ποὺ Θεὸς σχωρέστον — μὲ τοὺς 'Αλγερίνους πειρατὲς καὶ στὰ 1745 ἔφευγε τὸ καινούργιο μπάρκο «ΛΕΙΒΑΘΩ» γιὰ τὰ μακρυνὰ ταξίδια μὲ τοὺς τόσους κινδύνους!

Ἡ μέρα ποὺ ἔφευγε τὸ μπάρκο τοῦ καπετὰν Τζώρτζη Καραντινοῦ ἤτανε ἀνοιξιάτικη, χαρὰ Θεοῦ, σὰν καλήωρα τώρα. Θυμᾶμαι ποὺ μὲ κλάματα στὰ μάτια ἀποχαιρέτιζα τὸν σχωρεμένον τὸν πατέρα μοι!

Πιὸ ὕστερα βλέπαμε ὅλοι ὅσοι εἴχαμε καὶ δὲν εἴχαμε δικούς μας στὸ ταξιδιάρικο μπάρκο νὰ σηκώνῃ τὰ τόσα του πανιὰ καὶ νὰ γλυστράῃ γοργὰ - γοργὰ σὰν φίδι στὴν ὁλογάλανη θάλασσα, πηγαίνοντας ἐκεῖ ποὺ ἡ τύχη του τοῦλεγε!

Τὰ μαντήλια κινιόντουσαν στὸν ἀέρα ἀπὸ λογιῶν - λογιῶν χέρια, ἔβλεπες μανάδες νὰ χαιρετοῦν κλαψάρικα τοὺς ἄνδρες καὶ τοὺς γυιούς των, ἔβλεπες κοπέλες δροσερὲς σὰν τὸ κρύο νερὸ ποὔσταζαν μέλι ἀπὸ πάνω τους νὰ γλυκοχαιρετοῦν μὲ τὰ μαντήλια τους στὰ μάτια τους τὰ δακρυσμένα κάποιες ἀγάπες τους ποὔφευγαν γιὰ τὰ μακρυνὰ τὰ ξένα μὲ τὰ τόσα βάσανα!

. . . . . .

«'Απὸ κάθε λιμάνι ποὺ περνοῦσε τὸ μεγάλο μπάρκο «ΛΕΙΒΑΘΩ» μαθαίναμε τὰ καλά τους τὰ μαντάτα, κι' ἔλεγα μὲ τὸ μικρό μου τὸ μυαλό: γιατὶ κι' ἐγὼ νὰ μὴν μπορῶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσω καὶ πιὸ ὕστερα ἔλεγα στὸν ἑαυτό μου: Πᾶψε μὴν βιάζεσαι! εἶσαι μικρὸς ἀκόμα! ἔχεις καιρό, σὰν ἔρθῃ ἡ ἡλικία σου θὰ δοκιμάσῃς καὶ σύ!

— Τὸ μπάρκο θᾶπλεε ἀπὸ τὴ Μάλτα φορτωμένο καλὰ γιὰ τὴν Τύνιδα τῆς 'Αφρικῆς καὶ θὰ πλησίαζε σὲ καμιὰ μέρα στὶς 'Αφρικανικὲς ἀκτές.

—Σὰν κάτι νὰ βλέπω μωρὲ Γιάννη μου, ἔλεγε ὁ καπετὰν Τζώρτζης στρογγυλοκαθισμένος στὴ γέφυρα τοῦ μπάρκου.

—Ναί, καλὰ σοῦ λέω, γιὰ φέρε μου τὰ κιάλια νὰ δῶ... Δὲν στὸ εἶπα, πλεούμενο εἶναι κατὰ ποὺ νομίζω διαολεμένο, Μαροκινὸ μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι καὶ πειρατικό, αὐτὸ τὸ ξέρω· καὶ γέλασε ὁ καπετάνιος σαρκαστικά!

Οἱ διαταγὲς δοθήκανε μονομιᾶς γιατὶ πλησίαζε τὸ δίκροτο Μαροκινὸ ποὺ φάνηκε πιὰ πῶς ἤτανε πειρατικό.

Οἱ ἄνδρες καμιὰ ἐξηνταριὰ βρεθήκανε ὅλοι στὶς θέσεις τους, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἐπιθεώρηση τοῦ καπετὰν Τζώρτζη.

Ἕνα σταυρὸ ἔκανε ὁ καθένας καὶ ἡ διαταγὴ δώθηκε μονομιᾶς.

Μὲ τὴν πρώτη ριξιὰ ἡ «ΛΕΙΒΑΘΩ» βρῆκε τὸ θεόρατο πειρατικὸ καράβι στὸ κέντρο του ἀνοίγοντας μιὰ μεγάλη τρύπα πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας.

Τὸ πειρατικὸ ἀπάντησε μὲ μιὰ ποὺ ἀστόχησε στὸ κενὸ τοῦ πελάου ποὺ λὲς καὶ γινότανε χαλασμὸς κόσμου, τόσο ἤτανε δυνατὴ ἡ ριξιά, ποὺ ἂν τὄβρισκε θὰ τὄκανε σκουπίδι.

Ἡ μάχη γινότανε πιὸ λυσσαλέα στῆθος μὲ στῆθος, ναυμαχία σωστή, μὲ τὰ σπαθιά, μὲ τσεκούρια, μὲ τὰ ντρομπόνια, καὶ μ' ὅτι ὅπλο βρισκότανε τὴ στιγμὴ ἐκείνη μπροστὰ στὸν καθένα!

Σὲ λίγη ὥρα μέσα, τὰ παλληκάρια τοῦ καπετὰν Τζώρτζη θὰ τελείωναν καὶ τοὺς τελευταίους Μαροκινοὺς πειρατές, ἂν δὲν φαινότανε νὰ πλησιάζῃ ἄλλο δίκροτο, πιὸ μεγάλο ἀπὸ τὸ νικημένο πιά, κι' οἱ γίγαντες δείλιασαν λίγο καὶ μέσα στὴ μεσημεριάτικη ζέστη τοῦ ἀφρικανικοῦ καλοκαιριοῦ, κύτταζε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ στοῦ καθενὸς τὸ πρόσωπο ζωγραφιζότανε τὸ ἐρώτημα ἂν ἔπρεπε νὰ παραδοθοῦν ἢ ἂν θὰ συνεχίσουν τὴ μάχη μὲ τοὺς ἄλλους ποὺ σχεδὸν εἶχανε πλησιάσει.

Τὴ σκέψη τους ἡ πιὸ καλὰ τὴ νάρκη ξύπνησε ἡ φωνὴ τοῦ ἀρχηγοῦ ποὔτανε τραυματισμένος βαριά! Παιδιά !!!!! χάσαμε τοὺς μισοὺς μὰ ρίξαμε ὅλους τοὺς ἐχθρούς μας,

νομίζω πῶς δὲν πρέπει νὰ χαθοῦμε οἱ ἄλλοι μισοί; Νὰ χτυπήσουμε ὅσο κρατᾶμε, κι' ὁ θεὸς βοηθός; Μπρὸς μὴν κάθεστε.

Δὲν πρόφτασε ν' ἀποτελειώσῃ τὴν κουβέντα του καὶ νάσου ἕνας δαιμονισμένος κρότος καὶ μιὰ θεόρατη λάμψη ποὺ λὲς καὶ καιγόταν ἡ θάλασσα καὶ τὸ μπάρκο τοῦ πατέρα μου καιγόταν μαζὺ μὲ τοὺς ζωντανοὺς γίγαντας καὶ τοὺς πεθαμένους !!!!

* * *

Ὕστερα ἀπὸ δυὸ μέρες βλέπανε οἱ κάτοικοι τῆς Τύνιδας τοῦ Μαρόκου νὰ βγαίνει ἀπὸ μιὰ βάρκα μιὰ συνοδία μὲ πέντε τραυματισμένους ἄνδρες, σιδεροδεμένους.

Αὐτοὶ βέβαια ἤτανε καθὼς θὰ κατάλαβες, οἱ μισοζωντανοὶ — ὕστερα ἀπὸ πολλὰ μαρτύρια — ἄνδρες ἀπὸ τὸ πλήρωμα τοῦ μπάρκου «ΛΕΙΒΑΘΩ» καὶ τοὺς ἔφεραν μέσα ἀπὸ τὸ Μαροκινὸ καράβι καὶ τοὺς πήγαιναν στὸ Διευθυντήριο γιὰ νὰ τοὺς δικάσῃ τὴν ἄλλη μέρα ὁ Μπέης τῆς Τύνιδας 'Αμβραζουλὶκ Χασκάν. Τοὺς ἔκλεισαν στὰ πιὸ κρυφὰ μπουντρούμια τῆς πολιτείας καὶ τὴν ἄλλη μέρα κόσμος πολύς, μπορῶ νὰ πῶ ὁλάκερη ἡ πολιτεία στὸ πόδι, γιὰ νὰ δοῦν τοὺς τρομεροὺς Γ'κιαούρηδες καὶ νὰ τοὺς δικάσουν σύμφωνα μ' ἐκεῖνα ποὔκαναν στοὺς δικούς των.

Τὸ Δικαστήριον ἦταν ἕτοιμο, μονάχα, ἔλειπαν οἱ δικαστὲς κι' ὁ πρῶτος δικαστής, ποὺ δὲν ἦταν ἄλλος ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Μπέη τῆς Τύνιδας.

Τὸ Δικαστήριο ἄρχισε μὲ τὴν ἄφιξη τοῦ χρυσοστολισμένου Μπέη 'Αμβραζουλὶκ Χασκάν. 'Αφοῦ ἐξέτασε ὁ Μπέης διάφορα, σχετικὰ μὲ τὸ δράμα πούγινε πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν μέσα στὴ θάλασσα καὶ στὰ παράλια τῆς χώρας του, λέει— στὸ τέλος σχεδὸν τῆς δίκης—στὸν καπετάνιο Τζώρτζη Καραντινό. Δὲν μοῦ λὲς καπετὰν Τζώρτζη, μήπως θυμᾶσαι τίποτε παλιὰ περιστατικὰ τὸν καιρὸ ποὺ ἤσουνα μὲ τὸν πατέρα σου στὸ μπάρκο του γιὰ δόκιμος;

— Μά τί θέλεις νὰ θυμᾶμαι μπέη μου, τ' ἀπάντησε μὲ ὕφος σοβαρὸ ὁ πατέρας μου!

— Γιὰ θυμήσου καπετάνιο! καλὰ θυμήσου! καὶ πές μου τὴν καθαρὴ ἀλήθεια, ξανᾶπε ὁ Μπέης.

Μὲς τὸ μυαλὸ τοῦ πατέρα μονομιᾶς ξαναζωντάνεψαν παληὲς δόξες, νίκες καὶ τρόπαια στὶς θάλασσες ποὺ εἶχε γυρίσει!... κι' ἄρχισε νὰ λέῃ σ' ὁλάκερο κεῖνο τ' ἀκροατήριο, ποὺ κράτησε τέτοια σιγή, λὲς κι' ἦταν ὅλοι τους βουβοὶ κι' ἐκεῖ μέσα νόμιζες πῶς βασίλευε ἡ σιωπή!

Τοὺς ἱστόρησε μέσα σὲ μιὰ ὥρα τὰ γεγονότα ποὺ συνέβησαν στὸν πατέρα του καπετὰν Βερνάρδο, στὸ ταξίδι τῆς Μάκρης

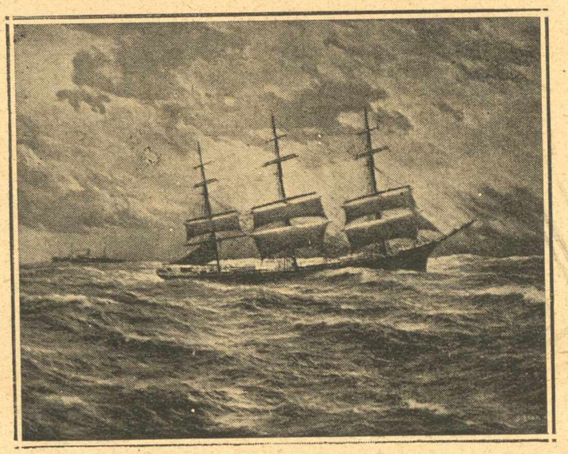

Τὸ καινούργιο Μπάρκο

καὶ τὴ νίκη του στὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου. Τὸ τέλος τῆς διήγησης ἤτανε τέτοιο, λὲς καὶ παιζότανε κανένα δράμα συγκινιτικό! κι' ἔτσι τέλειωσε ὁ συχωρεμένος ὁ πατέρας μου καπετὰν Τζώρτζης:

«.... 'Εκεῖ ποὺ λὲς Μπέη μου ποὔταν ἕτοιμοι νὰ ξεσκίσουν τὸ μικρὸ ἀγοράκι, πετέμαι γὼ ἀπὸ κάτω ἀκούοντας τῆς φωνὲς καὶ ξεσπαθώνω καὶ τοὺς λέω: Σταθῆτε !!!! Ντροπή σας νὰ θέλετε νὰ σκοτώσετε ἕνα τίποτα ἀνυπεράσπιστο μικρό, ποὺ ἡ τύχη τῶρριξε στὰ χέρια μας· πρέπει νὰ τὸ σώσουμε νὰ βρῇ τοὺς δικούς του! 'Ας κάνουμε τὸ καλό, εἶπα στὸ πλήρωμα καὶ στὸν ἴδιο τὸν πατέρα μου, κι' ἂς τὸ ρίξουμε στὸ γυαλό!! κι' ἔτσι κι' ὅλας ἔγινε· τὴν ἄλλη μέρα τὸ βγάλαμε στὰ Κύθηρα.»

Σταμάτησε ὁ καπετάνιος τὴ διήγηση του καὶ ἤθελε νὰ σκουπίσῃ μὲ τὰ χέρια του τὰ δάκρυά του ποὺ κυλοῦσαν ἀπ' τὰ μάτια του ποτάμια, μὰ δὲν μποροῦσε γιατὶ τὰ χέρια του τοῦ τὰ εἶχαν γερὰ πισθάγκωνα δεμένα τὰ σκυλιά!

'Ἡ σιγὴ λὲς κι' ἤτανε νεκρική, μόνο τοῦ Μπέη τὸ ἀργὸ περπάτημα τὴν διατάραξε ποὺ πήγαινε καταπάνω στὸν ἀρχηγό, τῶν αἰχμαλώτων μὲ μάτια μουσκεμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Ζεῖ καὶ τὸ θυμᾶται τὸ μικρὸ ποὺ ἔσωσες, καπετὰν Τζώρτζη, κι' εἶναι μπροστά σου ἐδῶ καὶ τὸ καλὸ ποὺ τοῦ ἔκανες δὲν τὄριξες στὸ γιαλὸ ἀλλὰ στὴ καρδιά μου μέσα! κι' ἄρχισε νὰ τὸν φιλῇ ὁ Μπέης κλαίγοντας μ' ἀναφυλλητά.

Τὸ ἀκροατήριο ὁλάκερο ἀναλύθηκε μονομιᾶς σὲ δάκρυα κι' αὐτοὶ οἱ δήμιοι ποὺ περίμεναν σὲ μιὰ γωνιὰ νὰ ἐκδηκηθοῦν λυσσαλέα καὶ ποὺ πρὸ ὀλίγου στὰ μελαψὰ των πρόσωπα ζωγραφιζόταν ἡ ἐκδίκησης, τώρα τοὺς ἔβλεπες νὰ κλαῖνε! καὶ τί; κλάψανε ὧρες πολλές!

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῒ μὲ τὴν ὄμορφη ἀνατολὴ τοῦ ἥλιου στὰ μέρη ἐκεῖνα, ἔφευγε ἕνα μεγάλο μπάρκο μὲ τοὺς χθεσινοὺς αἰχμαλώτους τῶν Μαροκινῶν, φορτωμένο μ' ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ φανταστῇ τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς. Δῶρα ὅλα τοῦ Μπέη τῆς Τύνιδας.

'Ἡ ἀναχώρηση ἤτανε συγκινητικὴ τὴν στιγμὴ ἐκείνη. Ἔβλεπες τὸν Μπέη νὰ κλαίῃ γιὰ τὸ χωρισμὸ τοῦ σωτῆρα του, νὰ μὴν θέλῃ νὰ χωριστῇ ἀπὸ κοντά του!

«Πάρε αὐτὸ τὸ τελευταῖο μου δῶρο ἀδερφέ μου Τζώρτζη! καὶ βγάνει ἀπὸ τὴ βαθιὰ τσέπη τοῦ χρυσοστολισμένου σακκακιοῦ του ἕνα μεγάλο κομπολόϊ ὅλο διαμαντικό.

Φεύγοντας τὸ καινούργιο μπάρκο ποὺ τοῦ δόθηκε κι' ὅλας τ' ὄνομα «ΛΕΙΒΑΘΩ», ἄφινε πίσω του πιστοὺς πιὰ φίλους νὰ χαιρετοῦν μ' ἀτελείωτες τρομπονιὲς τὸ καλὸ ταξεῖδι.

Ν. ΣΤ. ΠΑΡΙΚΙΟΣ ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 2)

κῆς ὑγιεινῆς. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ κατοικία τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νὰ τὸ κρατοῦμε ἁγνό.

— Ὁ τελευταῖος πόλεμος ἀπέδειξε τὴ σκατανικὴ φύση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ὅλοι οἱ νόμοι τῆς ἠθικῆς συντριφτήκανε ἀπὸ τοὺς νικητὰς ἐν ὀνόματι τῆς ἠθικῆς. Κανένα ψέμα δὲν ἐθεωρήθηκε ὑπερβολικὸ γιὰ νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ πίσω ἀπὸ ὅλα τὰ ἁμαρτήματα ὑπῆρχε χονδροειδέστατο ὑλικὸ κίνητρο. Ἡ Εὐρώπη δὲν εἶναι χριστιανική. Λατρεύει τὸ Μαμωνᾶ.

— Ἀποστρέφουμε τὴ λατρεία τῆς μάζας. Ἂν μὲ ἔφτυνε κατὰ πρόσωπο θὰ ἤμουν περισσότερο βέβαιος πῶς ἔχω δίκιο. Καλλίτερα ἂς μὲ χαρακτηρίσουν ἀπολυταρχικὸν παρὰ νὰ ἐπιρρεάζομαι ἀπὸ τὴ μάζα ἢ νὰ ζητῶ τὴ γνώμη της, ἢ τὴν ἔγκρισή της. Στὰ μεγάλα μάλιστα ζητήματα οἱ ἀρχηγοὶ εἶναι ἀπαραίτητο ὄχι μόνο νὰ μὴ λαμβάνουν ὑπ' ὄψει τὴ γνώμη τοῦ πλήθους ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνεργοῦν ἀντίθετα πρὸς αὐτήν, ἂν ἡ γνώμη τοῦ λαοῦ δὲν ἐγκρίνεται ἀπὸ τὴ λογική.

Η ΕΒΔΟΜΑΣ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΣΤΗ ΣΕΒΙΛΛΑ ΕΝΑ ΘΕΑΜΑ ΑΦΑΝΤΑΣΤΟΥ ΓΡΑΦΙΚΟΤΗΤΟΣ

μεγάλη βδομάδα στὴ Σεβίλλη γιορτάζεται ὅσο σὲ κανένα μέρος τοῦ κόσμου. Αὐτὸς ὁ ἰσπανικὸς λαὸς εἶναι θρεμμένος ἀπὸ αἰῶνες μὲ τὴ γιορτὴ καὶ τὶς μεγαλόπρεπες τελετές· Ἕξη ὁλάκαιρες μέρες δὲν ἡσυχάζει, βρίσκεται σὲ ἀδιάπτωτη ἔξαψη, καὶ μολαταῦτα δὲν κουράζεται, δὲ χορταίνει. Ὅσο βλέπει, τόσο θέλει νὰ ἰδῇ ἀκόμα.

Τ' ἀπόγεμα τῆς Κυριακῆς ὁ κόσμος πηγαινοέρχεται βουΐζοντας χαρούμενα. Περιμένει νὰ βραδυάσῃ καὶ πάλι νὰ ξημερώσῃ γιὰ νὰ ἀρχίσῃ ἡ γιορτή. Πρὸς τὸ βράδυ εἶναι ὅλα ἕτοιμα. Δὲν λείπει πιὰ μήτε μιὰ μεντάγια ἀπὸ τὸ περιδέραιο τῆς Παναγίας, μήτε μιὰ χρυσὴ τράνα ἀπὸ τὸ φόρεμά της. Οἱ λαμπάδες εἶναι ἀναμμένες.

Ὅλοι εἶναι χαρούμενοι, ἀκόμα κι' ὁ ζητιάνος ποὺ σοῦ δείχνει τὴν παλάμη του· τὸ γαϊδοῦρι τοῦ φούναρη ἔχει στὴ χαίτη του ἕνα βλογημένο κλαρὶ ἀπὸ ἐλιά· Ἀπὸ κάθε δρόμο κατεβαίνουνε πλῆθος θεαταὶ ὡς ποὺ τὰ σπίτια μένουνε ἄδεια. Ὁ κόσμος ζουλιέται στοὺς δρόμους ἀπὸ τοὺς ὁποίους θὰ περάσῃ ἡ θεία συνοδεία. Ὅλα τὰ σπίτια εἶναι βαμένα μὲ χρώματα καινούργια. Μέσα στὶς ταβέρνες, ποὺ οἱ τοῖχοι εἶναι γιομάτοι ἀπὸ εἰκόνες τῆς Παναγίας, ἀπὸ τοιχοκολλήσεις πολύχρωμες, ἀπὸ κεφάλια ταύρων παραγιομισμένα μὲ ἄχυρο, κάθονται καὶ πίνουν οἱ χωρικοί, φρεσκοξυρισμένοι, περιμένοντας τὴν τελετή.

Ἔξω, τὸ πλῆθος βουΐζει σὰν μελίσσι μέσα στοὺς στενοὺς δρόμους. Τὰ πεζοδρόμια εἶναι γιομάτα καρέκλες, δὲν ὑπάρχει γωνία τοίχου ποὺ νὰ μὴν εἶναι κολλημένοι ἄνθρωποι. Ἀκόμα καὶ ὁ στενὸς διάδρομος ποὺ ἔχουν ἀφίσει γιὰ νὰ περάσῃ ἡ συνοδεία, εἶναι γιομάτος ἀπὸ μικροὺς μόρτηδες ποὺ πηγαινοέρχονται.

Ἡ ὄψη τῆς Σεβίλλης εἶναι ἀπὸ τὶς πειὸ ἐξωτικὲς καὶ τὶς πειὸ ἐντυπωτικές. Παντοῦ ταβέρνες μὲ ἄπλετα φῶτα, καφενεῖα, καπηλειά, πουλητάδες κάθε λογῆς πουλᾶνε ραδίκια, λαχεῖα, καραβίδες, καρῦδες· ὡραῖα κορίτσιαμὲ σάλια,μὲ πελώριες χτένες στὰμαλλιά, μιλᾶνε μὲ τοὺς ἀγαπητικούς τους ἢ τοὺς ἀρραβωνιαστικούς τους μέσ' ἀπὸ τὶς γρίλλιες, φωνόγραφα, μικρὰ γαϊδουράκια ποὺ κουβαλᾶνε ἕνα εἶδος μεγάλες φυσαρμόνικες, ἀριστοκράτες περίφανοι μὲ τὶς μακρυὲς μπέρτες, ζητιάνοι ἀξιοπρεπεῖς τυλιγμένοι μέσα σὲ κουρέλια, παιδιὰ ποὺ σηκώνουνε στάμνες μὲ νερὸ καὶ φωνάζουνε «Χαΐ ἄγκουα», μελανοὶ ἀτσίγγανοι, βιολιτζῆδες καὶ τυφλοί, ὅλοι αὐτοὶ οἱ τύποι δίνουν στοὺς δρόμους τῆς Σεβίλλης κάποια ζωηρότητα ἀπερίγραπτη. Ἀνάμεσά τους περνᾶνε τὰ ταξί, τὰ τράμ μὲ μιὰ δαιμονισμένη ταχύτητα, χωρὶς νὰ κουδουνίζουν γιὰ νὰ παραμερίσουν οἱ διαβάτες, καὶ βυθίζουνται μέσα στὸ λαβύρινθο τῶν στενῶν σοκακιῶν, ποὺ τὰ κορνιζόνουν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ σπίτια μὲ διάφορα χρώματα καὶ μὲ μπαλκόνια σκαλιστά. Ἀλλοῦ βλέπει κανεὶς συντριβάνια, ἀγάλματα, δεντράκια, λατέρνες, πλῆθος λουλούδια μέσα σὲ γλάστρες, καὶ παντοῦ εἰκόνες τῆς Παναγίας μ' ἕνα καντίλι μπροστά της. Τὴ νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι κάθονται ἀκουμπισμένες στὰ μπαλκόνια οἱ ντεμουαζέλες, κοιτάζοντας τὸ σὺρτα φέρτα ποὺ γίνεται στὸ δρόμο γιὰ νὰ διακρίνουνε τὸν ἀγαπημένο τους κι' ἀφήνουνε νὰ πέσῃ, ἀπὸ ἀπροσεξία τάχα, κάποιο τριαντάφυλλο χωμένο στὸ στῆθος τους· ἀπὸ ἄλλη γωνιὰ κάποιος ἐρωτευμένος πετᾶ μέσα στὸ σκοτάδι ἕνα γράμμα, ξευγάρια ξεχωρίζουν σὰ σκιὲς μέσα στὰ βαθειὰ καὶ στενὰ σοκάκια, ἐνῷ ἀκούγεται ἀπαλά, σὰν γρατζούνισμα, κάποια κιθάρα καὶ ὁ ἀέρας μοσκοβολᾶ ἀπ' τὶς πορτοκαλιές· φαντασθῆτε μιὰ τέτοια εἰκόνα καὶ θᾶχετε κάποια σκιὰ μονάχα τῆς πραγματικότητος.

Ἡ λιτανεία μὲ τοὺς προσωπιδοφόρους

Ἡ περίφημη μητρόπολη τῆς Σεβίλλης κάνει πολὺ βαθειὰ ἐντύπωση στὸν ἐπισκέπτη, ὁσοδήποτε κι' ἂν εἶναι κοσμογυρισμένος. Ὁ Θεόφιλος Γκωτιὲ τὴν περιγράφει μὲ αὐτὰ τὰ λόγια:

«Εἶναι σὰν ἕνα κούφιο βουνό, σὰν μιὰ κιλάδα ἀναποδογυρισμένη: ἡ Παναγία τῶν Παρισίων θὰ μποροῦσε νὰ κάνῃ περίπατο μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ κάτω ἀπὸ τὴν κεντρικὴ ἀψῖδα, ποὺ ἔχει τρομερὸ ὕψος. Οἱ κολῶνες ποὺ εἶναι χονδρὲς σὰν πῦργοι, μὰ φαίνονται τόσο εὔθραυστες ποὺ τρέμεις, ἀναπηδοῦν ἀπὸ τὸ ἔδαφος ἢ κρέμουνται ἀπ' τὸ θόλο σὰν σταλακτῖτες μέσα σὲ κάποιο σπήλαιο γιγάντιο. Οἱ τέσσερες πλάγιες ἀψῖδες, μολονότι χαμηλώτερες, θὰ μπορούσανε νὰ στεγάσουνε ὁλόκληρες ἐκκλησιὲς μὲ τὰ κωδονοστάσιά τους».

Μέσα στὸ σκευοφυλάκιο τῆς ἐκκλησιᾶς αὐτῆς ὑπάρχουν, μεταξὺ τῶν ἄλλων σπουδαίων ἀντικειμένων τέχνης, καὶ τὰ περίφημα κλειδιὰ τῆς Σεβίλλης, ποὺ παρέδωσαν οἱ Μαῦροι στὸν βασιλέα Φερδινάνδο ὅταν τοὺς νίκησε. Ἐπίσης ὑπάρχουν ἐκεῖ μέσα εἰκόνες τῶν μυστικοπαθῶν ζωγράφων τῆς Ἰσπανίας, Θουρμπάραν, Μοραλές, Μουλάτο, καθὼς καὶ τοῦ γλυκύτατου Μουρίλλο. Ἕνα σωρὸ ὁδηγοὶ προθυμοποιοῦνται νὰ τεθοῦν στὴ διάθεση τῶν ξένων γιὰ νὰ τοὺς δείξουν τὰ ἀξιοθέατα τῆς πόλεως. Μέσα στὸ βασιλικὸ παρεκκλῆσι περικυκλώνουν τὸν τάφο τοῦ ἁγίου βασιλιᾶ Φερδινάνδου καὶ φωνάζουν χτυπῶντας μὲ μιὰ βέργα τὸ μάρμαρο «Τὸ σῶμα τοῦ βασιλιᾶ εἶναι δῶ μέσα!» Παραπέρα ἄλλος διακηρύττει: « Ἐκεῖ, παραπίσω, μέσα στὰ μικρὰ φέρετρα, εἶναι τὰ λείψανα τῆς Μαρίας ντὲ Παντέλλα, τοῦ Δὸν Πέτρου τοῦ Σκληροῦ....»

* * *

Ἄξαφνα ξεσπᾶ ἕνας δυνατὸς ἦχος ἀπὸ σάλπιγγες, καὶ φανερώνεται ἕνας σταυρός. Ἔχει σκοτεινιάσῃ, μὰ διακρίνονται ἀπὸ μακρυὰ οἱ μυτερὲς σκούφιες τῶν ***Ναζαρένο.*** Εἶναι ἡ πρώτη λιτανεία. Μπροστὰ πηγαίνει ἕνα ἀπόσπασμα ἐφίππων καραμπινιέρων, καὶ κατόπι ἔρχονται οἱ «συνάδελφοι» δύο-δύο, μὲ τὶς μακρυὲς καὶ χονδρὲς λαμπάδες τους. Τὸ ὕφος τους εἶναι σοβαρώτατο. Κατὰ διαστήματα, πέντε «συνάδελφοι» στὴ σειρὰ δίνουν τὰ παραγγέλματα, χτυπῶντας κάτι μεταλλικὰ ραβδιὰ στὶς πλάκες. Ἕνας ***Ναζαρένος*** πειὸ ψηλὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἔχει μέσα σ' ἕνα καλάθι ἕνα φυτῆλι, ἕνα μπρικὲ κ' ἕνα σβυστῆρι. Ὅλες οἱ λαμπάδες εἶναι ἀναμμένες.

Πηγαίνουν ἀργά, ὅμοιοι μὲ ἱεροεξεταστές, μὲ τὸ πρόσωπο κάτ' ἀπ' τὴ μάσκα, καὶ λένε: «Ἂς τρέμουμε! ἂς παρακαλοῦμε! Μήπως τὰ βάσανα τῆς ἀνθρωπότητος δὲν πληθαίνουν κάθε μέρα; Δὲν βλέπεις τὸ τέλος τοῦ θλιβεροῦ κόσμου;... Εἰρήνη, Πολιτισμός, Πρόοδος... σ' αὐτὲς τὶς πομπώδεις λέξεις ποὺ ξεστομίζει ἡ περιφάνεια μας, ἡ ἀδυσώπητη ἠχὼ ἀπαντᾶ μονάχα μὲ τὴ λέξη «Δυστυχία!» Δὲν διαβάζετε μὲ γράμματα πύρινα στὸν ὁρίζοντα τὴν ἀπειλὴ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ! Parce, Domine, parce populo tuo!»

Ἡ συνοδεία αὐτὴ τῶν προσωπιδοφόρων εἶναι σὰν καρναβάλι λειτουργικό, ποὺ συγκινεῖ καὶ τὸν ἀπαθῆ θεατὴ καὶ τὸν ταράζει βαθύτατα.

Κοιτάξτε! Ἕνας, δύο, δέκα περπατᾶνε ξυπόλυτοι. Περπατᾶνε χιλιόμετρα ὁλόκληρα, ἀπάνω στὶς πλάκες καὶ τὸ καλντερίμι, ποὺναι παγωμένο μόλις βασιλέψει ὁ ἥλιος. Κάποιος ἄλλος ἔχει κρατήσει μεγαλύτερο «κάνονα»; Σέρνει μιὰ βαρειὰ ἁλυσσίδα δεμένη στοὺς ἀστράγαλους, ποὺ τοῦ ξεσκίζει τὰ πόδια. Ὕστερα κι' ἄλλοι, μὲ ὅμοιες ἁλυσσίδες. Τέλος ἔρχονται οἱ παπάδες, μὲ τὸ Σταυρωμένο καὶ μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ. Ὅλοι οἱ θεαταὶ σιωποῦν καὶ προσεύχονται. Μαζὶ μὲ τὸ Χριστὸ ἀκολουθεῖ ἡ Παναγία καὶ τὰ ἄλλα πρόσωπα τοῦ Θείου Δράματος. Στὸ διάβα τους κλαῖνε οἱ γυναῖκες «Ἄϊ! Ἄϊ!». Μὰ ἕνα καταχθόνιο «κρούμ... κρρρούμ» ποὺ ἀκούγεται ἀπὸ τὰ τύμπανα, πνίγει τοὺς ἀνασταναγμούς. Κάπου-κάπου στριγγίζει καὶ κάποια σάλπιγγα τοῦ ἱππικοῦ.

Μὰ μέσα σ' αὐτὴ τὴ κατανυκτικὴ ἀτμόσφαιρα, σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ σταματᾶ ἡ γαργάρες μὲ ὅση πνοὴ ἔχουνε τὰ πνεμόνια του. Ὁ λαὸς χειροκροτεῖ. Ἄξαφνα τσακώνουνται δυὸ θεαταὶ γιὰ κάποια καρέκλα νοικιασμένη. Φωνές, βρισιές, κακό! Ἐν τῷ μεταξὺ περνᾶ κάποιος ***Ναζαρένο*** τριῶν χρονῶν, σοβαρὸς σὰν πάπας, κ' ἡ ἡσυχία ἐπανέρχεται. Τὶ χαριτωμένος ποὺ εἶναι! Μά, σιωπή! Ἄκου! Κάποια φωνὴ ὑψώνεται ἀπὸ τὸ θόρυβο, πολὺ ὑψηλὴ καὶ πολὺ καθαρή. Μιὰ μελῳδία σὰν τὸ τραγοῦδι τοῦ μουεζίνη, ἕνα παράπονο ἀραβικό, ἀνεβαίνει πρὸς τὸν οὐρανό. Εἶναι μιὰ ***saéta,*** ποὺ σημαίνει «βέλος.» Αὐτοὶ οἱ τραγουδιστάδες εἶναι ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, καὶ μὲ τὸ τραγοῦδι τους χαιρετοῦν τὸ ἄγαλμα τῆς Παναγίας ποὺ εἶναι τῆς ἀρεσκείας τους.

Patellino : Σταύρωσις

Νά τηνε, ἡ Παναγία! Τριγυρισμένη ἀπὸ πλῆθος φῶτα ἀπάνω σὲ ἕναν κινητὸ βωμό, προχωρεῖ θριαμβευτικά. Τὸ ἅρμα εἶναι φορτωμένο μὲ λουλούδια, κατάφωτο, λιβανισμένο. Στὸ πέρασμά του, ὁ κόσμος δέεται μὲ τὸ μέτωπο χαμηλῳμένο, κλαίει, μουρμουρίζει. Κ' ὕστερα τὰ βλέμματα καρφώνουνται στὰ βαρειὰ κεντήματα τοῦ πέπλου, ποῦναι κεντημένο μὲ χρυσὲς τράνες.

Κατόπι ἀκολουθᾶνε μερικοὶ μουσικοὶ ἀκόμα, κ' ὕστερα ἔρχεται ἕνας ἄλλος σταυρός, καὶ κατόπι ἄλλη πάλι συνοδεία, κ' ἔτσι τραβᾶ ἐπὶ τρεῖς ὁλόκληρες ὧρες. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ κινητοὶ βωμοὶ εἶναι φτιασμένοι μὲ τὴν ἰδιαίτερη διακοσμητικὴ φαντασία ποὺ διακρίνει αὐτὸν τὸ λαό.

Ἡ ἱστορία συνεχίζεται καὶ τὶς ἑπόμενες ἡμέρες τῆς βδομάδας, μὲ σχετικὴ πάντα ὁμορφιὰ καὶ τάξη.

Τὴν Παρασκευὴ ὅμως ὁ κόσμος ζωηρεύει ἀπὸ τὶς ἐννιὰ ἡ ὥρα, τὸ βράδυ, ποὺ πρόκειται ν' ἀναστηθῇ ὁ Χριστός. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ὁ κόσμος γίνεται ἄνω-κάτω· ἡ ἐκκλησία μεταβάλλεται σὲ δρόμο, κι' ἡ Ἁγία Τράπεζα σκεπάζεται

Ὁ ἀναγνώστης δὲ μπορεῖ νὰ πάρῃ οὔτε ἀμυδρὴ ἰδέα γιὰ τὴ Βαβυλωνία αὐτή, ποὺ μέσα της ἀνακατεύεται τὸ πάθος, ἡ εὐσέβεια, ὁ πόνος, ἡ ἡδονή, ἡ κακία, ἡ ἀπάτη, ὁ ἔρωτας, ἡ μιξέρια, σ' ἕνα ἀπερίγραπτο σύμφυρμα, ἀπάνω ἀπὸ τὸ ὁποῖο τραντάζουν τὸν ἀέρα αἱ καμπάνες, ἄλλες βαρειές, βαθύφωνες καὶ σοβαρές, ἄλλες διαπεραστικές, χαριτωμένες, χαρούμενες.

Δ. ασκευὴ Φ. Κ.

Κάποτε ἔμενε χωρὶς νὰ κινηθῇ

ALF. DAUDÉ

Η ΑΡΛΕΖΙΑΝΑ

Ἀπὸ τὴν ἐξοχική μου κατοικία γιὰ νὰ πάγω εἰς τὸ κοντινὸ χωριό, ἔπρεπε νὰ περάσω ἀπὸ ἕνα σπιτάκι κτισμένο κοντὰ στὸν δρόμο. Τὸ σπιτάκι αὐτό, ἀληθινὸ προβηγγιανὸ σπίτι, μὲ τὰ κόκκινά του κεραμίδια, τ' ἀκανόνιστα παράθυρά του, τὸν ἀνεμοδείκτη ἐπάνω στὴ στέγη, τὸ μακαρᾶ γιὰ τὸ ἀγίασμα τῶν μυλοπετρῶν, καὶ τὰ δεμάτια τοῦ ξηροῦ χόρτου ποὺ φαίνονταν ἀπ' ἔξω.

Γιατὶ αὐτὸ τὸ σπίτι μοῦ ἔκανε θλιβερὴν ἐντύπωση; Γιατὶ ἡ κατάκλειστη ἐκείνη θύρα μοῦ ἔσφιγγε τὴν καρδιά; Δὲν ἠμποροῦσα νὰ τὸ εἰπῶ, καὶ ὅμως ἅμα περνοῦσα ἀπ' ἐκεῖ μ' ἔπιανε μελαγχολία. Ἄκρα σιωπὴ ὁλόγυρα σ' ἐκεῖνο τὸ σπιτάκι. Κανεὶς σκύλος δὲν ἐγαύγιζε πίσω ἀπὸ τὸ διαβάτη ποὺ περνοῦσε ἀπὸ μέσα, δὲν ἀκούονταν ἡ παραμικρὴ φωνή, οὔτε καὶ τὸ κουδούνισμα μουλαριοῦ... ἂν δὲν ἦσαν τάσπρα παραπετάσματα τῶν παραθύρων καὶ ὁ καπνὸς τῆς καπνοδόχου ποὺ ἀνέβαινε ἐπάνω, τὸ σπιτάκι ἐκεῖνο θὰ τὸ ἐνόμιζες ἀκατοίκητο...

Χθές, κατὰ τὸ μεσημέρι, ἐγύριζα στὸ χωριὸ καὶ γιὰ ν' ἀποφύγω τὸν ἥλιο, ἐπήγαινα τοῖχο-τοῖχο, ὡς τὸν ἴσκιο τῶν φτελιῶν. Στὸ δρόμο, ἐμπρὸς στὸ σπιτάκι, οἱ ὑπηρέτες ἐφόρτωναν, σιωπηλά, χορτάρι σ' ἕνα ἁμάξι. Ἡ θύρα εἶχε μείνει ἀνοικτή. Περνῶντας ἔρριξα μιὰ ματιά, καὶ εἶδα στὸ βάθος τῆς αὐλῆς ν' ἀκουμπᾷ τοὺς ἀγκῶνες του ἐπάνω σὲ ἕνα μεγάλλο πέτρινο τραπέζι καὶ νὰ κρατᾶ τὸ κεφάλι του μὲ τὰ χέρια του ἕνας κατάλευκος ψηλὸς γέρος μ' ἕνα πολὺ κοντὸ ἐπανωφόρι καὶ καταξεσχισμένο πανταλόνι. Ἐστάθηκα. Ἕνας ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτες μοῦ εἶπε: «Σώπα! εἶνε ὁ ἀφέντης!... Ἔτσι εἶνε ἀπὸ τότε ποῦ κακοθανατίσθηκε ὁ γυιός του».

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη μιὰ γυναῖκα κρατῶντας ἀπὸ τὸ χέρι ἕνα παιδὶ καὶ οἱ δύο 'ς τὰ μαῦρα, ἐπέρασαν ἀπό κοντά μας καὶ ἐμπῆκαν εἰς τὸ σπίτι.

Ὁ ὑπηρέτης μοῦ εἶπε: «Ἡ κυρά καὶ τὸ ἀγοράκι γυρνοῦν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία· πηγαίνουνε κάθε μέρα ἀπὸ τότε ποῦ σκοτώθηκε τὸ παλληκάρι... Ἄχ, ἀφέντη, τί κακὸ ἦταν ἐκεῖνο!... Ὁ πατέρας φοράει ἀκόμα τὰ ροῦχα τοῦ πεθαμένου, δὲν εἶνε δυνατὸ νὰ τοῦ τὰ βγάλουν... Ἐμπρός, ντέ, Ψαρῆ!

Τὸ ἁμάξι ἐκινήθη νὰ φύγῃ. Ἐγὼ ἤθελα καὶ καλὰ νὰ μάθω τί συνέβη· ζήτησα ἀπὸ τὸν ἁμαξᾶ νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ καθίσω σιμά του. Καὶ ἀκούσετε τὶ θλιβερὴ ἱστορία ἔμαθα.

«Τὸν ἔλεγαν Γιάννη, ἤτανε λαμπρὸ παιδί, ὡς εἴκοσι χρόνων, φρόνιμο σὰν κορίτσι, χεροδύναμο καὶ ἀνοιχτόκαρδο. Ἤτανε ὤμορφος πολύ, καὶ οἱ γυναῖκες τὸν ἐκύτταξαν, αὐτός ὅμως μιὰ μονάχα εἶχε στὴν καρδιά του, μιὰ μικροῦλα Ἀρλεζιανή, μὲ νταντέλες, μὲ κορδέλες, ποῦ τὸν εἶχεν ἀπαντήσει μιὰ φορὰ 'ς τὸν δρόμο πηγαίνοντας 'ς τὴν Ἄρλη. Στὸ σπίτι, δὲν τοὺς κελοκέρεσε αὐτὸς ὁ ἔρωτας. Τὸ κορίτσι τῶλεγαν κάπως ἀνοιχτό, καὶ οἱ γονεῖς του δὲν ἤτανε συντοπίτες. Μὰ ὁ Γιάννης τὴν ἤθελε καὶ καλὰ τὴν Ἀρλεζιανή του. Ἔλεγε: «Θὰ πεθάνω σὰν δὲν μοῦ τὴν δώσουν». Καὶ κόντεψε νὰ πεθάνῃ τὸ ἄμοιρο τὸ παιδί. Τότε πειὰ εἶδαν καὶ ἀπόειδαν οἱ γονεῖς του καὶ ἀποφάσισαν νὰ τοὺς στεφανώσουν τὸν Ἀλωνάρη.

«Τὸ λοιπόν, μιὰ Κυριακὴ βράδυ, μές' στὴν αὐλή, ἔτρωγαν ὅλοι τους. Σωστὸ πανηγύρι. Ἡ ἀρραβωνιαστικιὰ δὲν ἦταν ἐκεῖ, μὰ εἶχαν πιῆ εἴκοσι φορὲς 'ς τὴν ὑγειά της... Ἄξαφνα ἕνας ἄνθρωπος φαίνεται στὴ θύρα καὶ μὲ φωνὴ τρεμουλιαστὴ ζητάει νὰ πῇ κάτι τοῦ Γεροστέφανου· ὁ γέρος σηκώνεται καὶ βγαίνει 'ς τὴ θύρα.

— Μπαρμπαστέφανε, τοῦ λέγει, πῶς τὸ καταδέχεσαι τὰ παντρέψῃς τὸ παιδί σου μὲ μιὰ τιποτένια ἐκεῖ, ποῦ τὴν εἶχα δυὸ χρόνια ἀγαπητηκιά μου. Αὐτὸ ποῦ λέγω σοῦ τὸ ἀποδείχνω· νὰ τὰ ῥαβασάκια της. Ὁ κύρης καὶ ἡ μάνα της τὰ ξέρουν ὅλα, καὶ μοῦ ὑποσχέθηκαν νὰ μοῦ τὴν δώσουν, μὰ ἀπὸ τότε ποὺ τὴν θέλει ὁ γυιός σου, γονέοι καὶ κόρη κάνουν πὼς δὲν μὲ ξέρουν. Μὰ γὼ θαρρῶ πὼς ὕστερα ἀπὸ ὅ, τι ἔγεινε δὲν εἰμπορεῖ νὰ γείνῃ ἀλλουνοῦ γυναῖκα.

— Καλά! εἶπεν ὁ γέρος, ἀφ' οὗ ἐκύτταξε τὰ γράμματα, ἔλα νὰ πάρῃς ἕνα κρασάκι.

— Εὐχαριστῶ! εἶπ' ἐκεῖνος, ἔχω πειὸ πολὺ καϋμὸ παρὰ δίψα. Καὶ ἔφυγε.

Ὁ πατέρας γύρισε 'ς τὸ τραπέζι, ἥσυχος κάθεται 'ς τὴ θέσῃ του, καὶ τὸ δεῖπνό τελειώνει μὲ χαρές καὶ γέλια...

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὁ Γεροστέφανος καὶ ὁ Γιάννης ἐπῆγαν μονάχοι τους στὰ χωράφια. Ἔμειναν πολλὴ ὥρα ἔξω... ὅταν γύρισαν, ἡ μάννα τοὺς ἀπάντεισε στ' θύρα.

— Γυναῖκα, εἶπε ὁ πατέρας δείχνοντας τὸν γυιό, φίλησέ το γιατὶ εἶνε γιὰ λύπη τὸ βαρειόμοιρο!..

Ὁ Γιάννης δὲν ἔκανε πλειὰ λόγο γιὰ τὴν Ἀρλεζιανή του. Μὰ τὴν ἀγαποῦσε πάντα καὶ πλειὸ πολὺ ἀκόμα ἀπὸ τότε ποῦ τὴν εἶδε νὰ περπατῇ μὲ ἄλλον. Ἤταν ὅμως περίφανος καὶ δὲν ἔλεγε τίποτε· αὐτὸ τῶφαγε τὸ καϋμένο τὸ παιδί! Κάποτε ἔμενε μερόνυκτα σὲ μιάν ἄκρη χωρὶς νὰ κινηθῇ. Ἄλλες φορὲς πάλι ἔπεφτε σὰν λυσσασμένος 'ς τὴ δουλεία κ' ἔσκαβε σὲ μιὰ μέρα γιὰ δέκα μεροκαματάρηδες. Τὸ βράδυ ἔπερνε τὸ δρόμο τῆς Ἄρλης καὶ πήγαινε... πήγαινε... ὅσο ποὺ ἔβλεπε τὸ μικρὸ καμπαναρειό. Ἴσα μ' ἐκεῖ, καὶ γυρνοῦσε. Ποτὲ του δὲν πῆγε παραμπρός.

Οἱ γονεῖς του βλέποντάς το ἔτσι λυπημένο καὶ ἀπελπισμένο δὲν ἤξευραν τί νὰ κάνουν. Φοβοῦνταν κανένα κακό... Ἕνα βράδυ στὸ τραπέζι, ἡ μάννα του γύρισε καὶ τὸν εἶδε μὲ μάτια δακρυσμένα καὶ τοῦ εἶπε.

—Ἄκουσέ με, Γιάννη, σὰν τὴν θέλῃς πάλι, σοῦ τὴ δίνομε, παιδί μου...

Ὁ πατέρας κατακόκκινος ἀπὸ ντροπὴ ἔσκυβε τὸ κεφάλι του.

Ὁ Γιάννης εἶπε ὄχι μὲ τὸ κεφάλι κ' ἐβῆκε ἔξω.

Ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα ἔγεινε ἀλλοιώτικος. Ἔκανε τὸ χαρούμενο γιὰ νὰ μὴ λυποῦνται οἱ γονεῖς του... φάνηκε πάλι 'ς τὸ χορὸ τῆς κυριακές, 'ς τον καφενέ, σ:ὶς ἐκλογές...

Ὁ πατέρας ἔλεγε: Ἔγιανε τὸ παιδί μου. Ἡ μάνα φοβώτανε ἀκόμα καὶ τὸν ἐπρόσεχε τὸν γυιό της... Ὁ Γιάννης κοιμώτανε μὲ τὸν μικρὸ τὸν ἀδελφὸ στὴν ἴδια κάμαρα, ἡ κακομοίρα ἡ γρηὰ ἔστρωνε τὸ κρεββάτι της 'ς τὴν πλαγινή. Μπορεῖ νὰ μὲ χρειασθοῦν τίποτε τὴ νύχτα τὰ παιδιά, ἔλεγε.

Ἤλθεν ἡ γιορτὴ τοῦ Ἅγη-Λιᾶ. Στὰ μέρη μας ἐδῶ ὁ Ἅγη-Λιᾶς εἶναι ὁ Ἅγιος ποὺ βλογάει τ' ἀνδρόγυνα.

Μεγάλη χαρὰ 'ς τὸ σπίτι τοῦ Γεροστέφανου ἔβγαλαν παληὸ κρασὶ ἀπ' τὰ πιθάρια. Φωνὲς καὶ κακό. Ζήτω τ' Ἅγη-Λιᾶ! Νἄβλεπες χορὸ μιὰ φορά! ὡς καὶ τὸ μικρὸ χόρευε. Ὁ Γιάννης φαινότανε εὐχαριστημένος, σήκωσε τὴ μάννα του νὰ χορέψῃ, ἡ κακομοίρα ἡ γρηὰ ἔκλαιε ἀπ' τὴ χαρά της.

Τὰ μεσάνυκτα πῆγαν νὰ πλαγιάσουν. Εἶχαν δὰ κι' ἀνάγκη ἀπὸ ὕπνο. Μὰ ὁ Γιάννης δὲν κοιμήθηκε. Τὸ μικρό του τ' ἀδέρφι εἶπε, ἀργότερα, πῶς ὅλη τὴ νύκτα ἔκλαιε. Ἄχ! ἦταν κατάκαρδα κτυπημένος ὁ ἄμοιρος!

Τὴν ἄλλη μέρα, αὐγή-αὐγή, ἡ μάννα ἄκουσε κάποιον νὰ περνᾷ τρέχοντας ἀπ' τὴν κάμαρά της. Σὰν νὰ κατάλαβε τί θὰ γίνῃ

— Γιάννη! ἐσὺ εἶσαι;

Ὁ Γιάννης μιλιά... ἤτανε 'ς τὴ σκάλα πλειά. Ἡ μάννα τινάζεται ἀπάνω.

— Γιάννη ποῦ πᾷς;

Ὁ Γιάννης ἀνεβαίνει στὴ σοφίτα, ἡ μάννα τὸν παίρνει τὸ κατόπι.

— Παιδί μου, γιὰ ὄνομα Θεοῦ!.. ποῦ πᾷς;

Ὁ Γιάννης κλεῖ τὴν πόρτα καὶ τραβᾷ τὸν σύρτη.

— Γιάννη μου, παιδί μου, μίλα μου, νἄχῃς τὴν εὐχή μου. Τί ἔβαλες 'ς τὸ νοῦ σου νὰ κάνῃς, παιδί μου;...

Στὰ ψαχτὰ μὲ τὰ γέρικα τρεμουλιαστά της χέρια γυρεύει νἄβρῃ τὸ μάνταλο... Μὰ ἕνα παράθυρο ἀνοίγει ἔξαφνα, κ' ἕνα κορμὶ πέφτει πάνω 'ς τὶς πέτρες τῆς αὐλῆς.

Τῶχε πῆ τὸ κακόμοιρο τὸ παιδὶ «τὴν ἀγαπῶ πολύ... καὶ θὰ πεθάνω... Τὶ καψοκαρδιὰ ὡς τόσο ποῦ εἶνε κ' ἡ καρδιά μας!

Ἐκεῖνο τὸ πρωῒ ἄκουσαν ἀπ' τὸ χωριὸ φωνές 'ς τὸ σπίτι τοῦ Γεροστέφανου, μὰ δὲν ἤξευραν τί ἔτρεχε.

Τὶς φωνές αὐτὲς τὶς ἔβγαζεν ἡ πικρομάννα μπροστὰ 'ς τὴν πλάκα τῆς αὐλῆς, ποῦ ἦταν βρεγμένη μὲ δροσιὰ καὶ αἷμα, μοιρολογοῦσε γυμνή, βαστῶντας στὴν ἀγκλιά της τὸ σκοτωμένο παιδί της.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΞΥΛΟΥ

Ψυχή μου, ἐβλόγα σήμερα πρωΐ, ὅλη τὴ μέρα
καὶ τὴν ἀκολουθοῦσα νύχτα ὅλη, τὸ σωτήριο τοῦτο Ξύλο.
Πηγάζει ἀπ' τὰ σκοταδερὰ ἔγκατα τῶν δασῶν.
Ἐκεῖ εἶναι ἡ βασιλεία του, στολισμένο μὲ φύλλα θροοῦντα.
Ἐκεῖ ἔρχεται σὲ κοινωνία μὲ τὶς δροσιὲς τῆς νύχτας, μὲ τὰ θάμπη τῶν Ἡμερῶν. Ἐκεῖ τοῦ περιπλέχουνται οἱ κισσοὶ καὶ οἱ ἄλλες περιπλοκάδες, γεννῶντας τὴν ἰδέα τῆς ὀμορφιᾶς καὶ τῆς ἀγάπης.
Σπάνιο εἶνε νὰ τἀφήσουν νὰ γεράσῃ, νὰ τὴ ζήσῃ
τὴν αἰώνια ζωή, καὶ σπάνιο εἶνε κεραβνὸς νὰ τόβρῃ,
μήνυμα ἐπουράνιο, ἕνωση οὐρανοῦ καὶ γῆς μὲ λάμψη ἀκαριαία
καὶ θάνατος στὸ δάσος ὅπως πρέπει.

Ψυχή μου, ἐβλόγα καὶ τὴν ὥρα
ὁπότε ξεκινᾶνε μὲ τὰ πελέκια μιὰν ἀβγή, ἄκαρδο, δουλεφτικὸ
σμῆνος οἱ ὁλοτόμοι. Γουρμάζει τότες ἡ γραμμένη
σιωπηλὴ στιγμὴ τῆς θυσίας. Μὲ τὰ πολλὰ καταπέφτει
τὸ θειότατο ξύλο. Τοῦ ἀποξηραίνουνται οἱ χυμοί.
Ξερὸ ἀπομένει· καὶ ὅμως, ξερό, δὲν ἔρχεται ὁλότελα
νὰ τὸ ξενώσῃ ἡ ξεραΐλα ἀπὸ τὶς φυσικές του ἐπιρροές.
Τὸ διαβιβρώσκει ἡ ὑγρασία ἢ τὸ φουσκώνει. Τοῦ ἀνοίγει
ὁ χρόνος τὶς ρωγμές. Πιάνει σαράκι. Ἐχτὸς ἂν τὸ προορίζουνε
γιὰ τὶς φωτιές, ὁπότε πάλι τρίζει, τρίζει, κι' ἀφοῦ ἀναλάμψῃ,
τέφρα γίνεται, καθὼς ὅλα. Εἶπα ὅμως σήμερα τῆς ψυχῆς μου
νὰ γράψῃ γιὰ τὸ Ξύλο ἐκεῖνο τὸ προωρισμένο ἀπὸ αἰώνων,
γιὰ τὸ Ξύλο, ποὺ ἡ γέννησή του βαστάει ἀπὸ τὶς πρῶτες
τῆς γῆς μας φύτρες. Ἐτοῦτο ἐκόπη γιὰ νὰ γίνῃ
Ζυγὸς μέγιστος, θαματουργὸς Στατῆρας,
ποὺ ἐστήθηκε στὴ μέση ἀκριβῶς τοῦ χρόνου
γιὰ νὰ ζυγιάσῃ τὴν κούφιαν ἔγνοια τῶν ἀνθρώπων.
«Δὲν εἶνε δάσος, ποὺ νὰ προσφέρῃ ξύλο παρόμοιο».
Τὸ Ξύλο ἀφτὸ δὲν εἶνε διόλου ὕλη ἀπαθής.
Ἔχει ψυχή, καὶ δείχνει τη κάθε τόσο.
Ἐνῶ κατάξερο εἶνε καὶ κομμένο, ὅμως ἀνθεῖ
καὶ μέσα του μυκᾶται καὶ ἀναβράζει χυμὸς σεβάσμιος.
Δὲν θὰ ξετάξω τὸ γιατὶ ἔφερε Λύτρωση τὸ Ξύλο ἐτοῦτο.
Οὐδὲ ποιὰ Λύτρωση. Ψυχή μου, θέλω μόνο νὰ βλογήσῃς
τὴν οὐσία τοῦ Ξύλου, ὁπόθε ἀχτινοβόλησε τοῦ κόσμου ἡ λάμψη.
Καὶ τὴν ἐβγένεια ποὺ τοῦ ἐδόθη ἕνα πρωί, ὅταν ποτίστη
μέχρι τοῦ βάθους τῶν φλεβῶν του ἀπὸ αἷμα ἐξαγοραστικὸ
καὶ ζωογόνο. Ποιὸ βάρος ἐφορτώθηκε! Ποιὸν πόνον
φορτώθηκε! Ὅλου τοῦ κόσμου. Τοῦ καθηλώθηκαν
ὅλοι οἱ δρυμοὶ τῆς ἀγωνίας. Χαῖρε, Σταυρέ, ποὺ μὲ ὅλα,
μονάχη ἐλπίδα ἐσὺ ἀπομένεις στὶς ἐρημώσεις.

1929 Τ. Κ. ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ

ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα πρὸς τοὺς Ἀναγνώστας των

ΤΑ "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,, γίνονται ἑβδμαδιαῖα. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἕνα βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός, μιὰ προσπάθεια νέα γιὰ νὰ ἐξυπηρετηθῇ ὁ σκοπὸς γιὰ τὸν ὁποῖον ἀγωνίζονται. Οἱ πνευματικοὶ ἀγῶνες εἶναι δύσκολοι καὶ τραχεῖς· ἀπαιτοῦν διαρκῶς νέες θυσίες καὶ ἀνεξάντλητο θάρρος. Εἰδικῶς γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀπαιτοῦν καὶ κάτι ἄλλο. Τὴν τόλμη τοῦ πειράματος. Δὲν διστάζομε νὰ τὸ ὁμολογήσωμε, ἡ διετὴς ζωὴ τῶν «Ἑλληνικῶν Γραμμάτων» ὑπῆρξε ζωὴ ἀενάου πειραματισμοῦ. Μόλις τώρα ξεκαθαρίζουμε πράγματα καὶ πρόσωπα, μόλις τώρα μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι σταθεροποιοῦμε πνευματικὰ τὴν προσπάθειά μας. Ἔχομε τὴν συνείδηση ὅτι τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» ὑπηρετοῦν ἕναν σκοπὸ ἐκπολιτιστικό. Μιὰ μονὰς καὶ αὐτὰ τῆς μεγάλης δυνάμεως τοῦ Τύπου, στὸν ὁποῖον ἔλαχεν ὁ κλῆρος νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ διαπαιδαγωγῇ τὴν κοινὴ γνώμη, αἰσθάνονται ὅτι ἀνήκουν στὴν μερίδα ἐκείνην ἀκριβῶς τοῦ Τύπου ποὺ εἶναι προορισμένη νὰ ἐποπτεύῃ ἀπὸ περιωπῆς καὶ νὰ κρίνῃ τὰ πράγματα μὲ ἐπίγνωση, στοχασμὸ καὶ ψυχραιμία. Ἐκεῖ ὅπου ὁ ἡμερήσιος τύπος, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀναγκαστικῆς σπουδῆς καὶ τῆς γοργῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν ζητημάτων, ἐνεργεῖ μὲ τὴν ὀξύτητα καὶ τὴ βία τῆς στιγμῆς, ὁ περιοδικὸς Τύπος φιλοσοφικώτερος καὶ ἐποπτικώτερος, παρουσιάζεται μὲ τὸν βραδὺ στοχασμὸ καὶ τὴν ψυχρὰ κρίση ποὺ δημιουργεῖ τοὺς εἰλικρινεῖς καὶ ἀσφαλεῖς ὁδηγοὺς τῶν κοινωνιῶν. Στὰ μεγάλα κέντρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ζωῆς ἡ κατανομὴ τῶν ἔργων καὶ τῶν φροντίδων ἐδημιούργησε πολλαπλᾶ περιοδικὰ ὄργανα ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ πολυτέλεια αὐτὴ εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος. Πολλὲς ὑποχρεώσεις βαρύνουν τοὺς λίγους. Τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» μὲ τὴν βαθειὰ συναίσθηση τῶν ὑποχρεώσεών των αἰσθάνονται τὸ καθῆκον νὰ εὐρύνουν τὸν ὁρίζοντά των, νὰ πολλαπλασιάσουν τὴ δράση των. Γιὰ ν' ἀνταποκριθοῦν βεβαίως στὶς νέες καὶ εὐρύτατες αὐτὲς ὑποχρεώσεις ποὺ ἀναλαμβάνουν, ἔχουν ἀνάγκην μεγάλων ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν προσπαθειῶν. Δὲν διστάζουν ὅμως νὰ βαδίσουν τὸν δρόμον τῆς νέας αὐτῆς προσπαθείας, γιατὶ τρέφουν τὴν πεποίθηση ὅτι θὰ ἔχουν στὸ πλευρόν τους τὴν ἀγάπη τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων φίλων τους ποὺ θὰ τοὺς δώσῃ τὸ θάρρος ν' ἀντιμετωπίσουν τὰ ἐμπόδια καὶ νὰ κατανικήσουν τὶς δυσκολίες. Μὲ αὐτὴ τὴ βεβαιότητα καὶ τὴν αἰσιοδοξία τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα« ἐγκαινιάζουν τὴν ἑβδομαδιαία του ἔκδοση.

Πνευματικὸ Σύμβολο

Ο Παπαδιαμάντης πρέπει νὰ γίνῃ σύμβολο τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Πολὺ πλησιέστερα στὴ ζωή μας στέκεται ὁ ἁγνὸς αὐτὸς ποιητὴς τῆς Σκιάθου παρὰ ὁ Σολωμός. Ἀκόμη ἠμποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι γιὰ νὰ φθάσῃ κανεὶς στὸ Σολωμὸ εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν Παπαδιαμάντη. Τὸ ἔργο του εἶναι ἡ σοβαρὴ πνευματικὴ ἐκδήλωσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Ἐπανάσταση. Τὸ χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι τὸ ἔργο του καὶ ἡ ζωή του συμβαδίζουν. Εἶναι ἐσφαλμένη ἡ γνώμη ὅτι τὸ ἔργο του εἶναι μιὰ ἁπλῆ ἠθογραφία. Εἶναι ἔργο βαθὺ καὶ ποιητικο, εἶναι ἔργο ποὺ ἀντέχῃ στὸ χρόνο καὶ εἴτε τὸ θέλουν πολλοὶ εἴτε δὲν τὸ θέλουν, θὰ σταθῇ ἡ ἀρχὴ τοῦ νεωτέρου πεζοῦ λόγου. Ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἔχουμε σαφῆ συνείδηση τῆς μεγάλης σημασίας αὐτοῦ τοῦ ἔργου θὰ ἀφιερώσωμε σελίδες γιὰ ν' ἀναδημοσιεύσωμε καλλιτεχνικώτατα εἰκονογραφημένα τὰ πιὸ ἀντιπροσωπευτικά του ἔργα καὶ θὰ ἐνισχύσωμε κάθε ἄλλη ἰδιωτικὴ ἢ ὁμαδικὴ προσπάθεια ποὺ θὰ εἶχε ὡς σκοπὸ τὴ μελέτη τοῦ ἔργου καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Παπαδιαμάντη. Λείπουν παντελῶς σοβαρὲς κριτικὲς ἐργασίες γιὰ τὸ ἔργο του καθὼς καὶ βιογραφίες του. Ἤδη τὸ περιοδικὸ πολὺ σύντομα θὰ βρεθῇ στὴν εὐχάριστη θέση ν' ἀναγγείλῃ τὶς λεπτομέρειες μιᾶς εὐρυτάτης κινήσεως γύρω ἀπὸ τὸ ἔργο καὶ τὴ μορφὴ τοῦ Παπαδιαμάντη.

Ἐπιστροφὴ τῶν Ἀσώτων

ΕΝΑΣ ἀναγνώστης μας ἐρωτᾷ ποὺ νομίζουμε ὅτι ὀφείλεται ἡ φανερὴ καὶ λανθάνουσα τραγῳδία τῆς σημερινῆς ζωῆς καὶ ποιὸ δρόμο πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ βρῇ τὴ λύση του. Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ εἶναι ἀφηρημένο καὶ δὲν μᾶς φανερώνει τὴν πραγματικὴ σκέψη τοῦ ἀναγνώστου μας. Γιατὶ ἂν ζητᾷ ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὴ ζωὴ τὸ τραγικὸ στοιχεῖο, ζητᾷ πράγματα ἀδύνατα. Ἂν ζητᾷ ὅμως ν' ἀνακαλύψῃ ποιὸς ὁ σωστὸς προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ποιὸ τὸ χρέος του στὴ ζωή, τότε τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει. Ἔχομε ὅμως τὴ γνώμη ὅτι μὲ ἀποκλειστικῶς ξένα φῶτα, μὲ τὰ μάτια τῶν ἄλλων δὲν μπορεῖ νὰ ἐμβαθύνῃ κανεὶς στὸ πραγματικὸ νόημα τῆς ζωῆς. Πρέπει νὰ πασχίσῃ ὁ ἴδιος, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν μελέτη τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τοῦ κύκλου του. Μέσα στὰ δικά του στοιχεῖα θ' ἀνακαλύψῃ τὰ γενικά. Αὐτὴ εἶναι ὅμως ἡ δυσκολία: οἱ ἄνθρωποι νομίζουν πάντα ὅτι ἐπαρκῶς γνωρίζουν τὸν ἑαυτό τους καὶ μὲ πολλὴν ἐλαφρότητα τὸν ἀφίνουν κατὰ μέρος καὶ καταπιάνωνται μὲ τὴν ἐπιφανειακὴ μελέτη τῶν ἄλλων. Αὐτὸ ὅμως εἶναι ἕνας δρόμος σφαλερός. Ἀναγνωρίζομε ὅτι εἶναι ἔργο δυσχερὲς καὶ γιγάντιο νὰ καθορίσῃ κανεὶς κατὰ τρόπον ἀπόλυτον τὸ χρέος του στὴ ζωή. Στὴν ἐποχή μας μάλιστα ποὺ ἡ σύγχυση πραγμάτων, προσώπων, ἰδεῶν καὶ ἀξιῶν εἶναι τόσο μεγάλη καὶ ὁ παλμὸς τῆς ζωῆς τόσο γοργός, ἡ ἀνακάλυψις τοῦ δρόμου τοῦ θετικοῦ καὶ τοῦ σωστοῦ ποὺ πρέπει ν' ἀκολουθῇ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι εὔκολον ἐγχείρημα. Ἕνα μέσο γιὰ νὰ βρῇ κανεὶς τὸ δρόμο του εἶναι νὰ ξεφύγῃ ἀρνητικὰ ἀπὸ τὴ σύγχυση. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος μοιάζει μὲ περιπατητὴ ποὺ ἐπλανήθηκε μέσα στὸ δάσος. Ἄλλο δὲν τοῦ ἀπομένει παρὰ νὰ γυρίσῃ πίσω, νὰ ξανακάνῃ τὰ ἴδια του τὰ βήματα καὶ νὰ ξαναρχίσῃ τὸ δρόμο του. Γιὰ νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὴν ἀφηρωμένη γενικότητα καὶ νὰ περιορίσωμε τὸ πρᾶγμα μέσα στὴν Ἑλλάδα, ἕνας λογοτέχνης θἄπρεπε νὰ γυρίσῃ στὸν Παπαδιαμάντη, ἕνας νομικὸς στὸν κώδικα τῶν ἐθίμων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὁλόκληρη ἡ ζωὴ σὲ μιὰ ἁπλότητα βιβλική. Ἀπὸ κεῖ ἀρχίζοντας ἂς ξανακάνωμε τὸ δρόμο μας. Ἴσως αὐτὴ τὴ φορὰ βροῦμε τὴν ἔξοδο. Ἕνα σύνθημα πρὸς τὰ ὀπίσω μὲ τέτοιο νόημα βέβαια θὰ ἦταν ἡ μεγαλυτέρα πρόοδος ποὺ θὰ ἐσημείωναν οἱ ἄνθρωποι αὐτῆς τῆς χώρας. Ἡ κίνηση ἄλλως τε ποὺ ἐξαγγέλομε σὲ ἄλλο σημείωμα μὲ σύμβολο τὸν Παπαδιαμάντη εἶναι πολὺ σχετικὴ μὲ τὸ σύνθημα αὐτό. Μοιάζομε μὲ ἀσώτους υἱοὺς ποὺ δὲν μᾶς μένει παρὰ ἡ εἰλικρινὴς ἐπιστροφή. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι πρὸς αὐτὴν ἂν δὲν μᾶς ὠθήσει τὸ θάρρος μας θὰ μᾶς ὠθήσει ἡ ἀνάγκη.

Τὰ ἔργα τῶν Νέων

ΤΑ "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,, ἔδωσαν πάντα μιὰ ξεχωριστὴ θέση στοὺς νέους. Τοὺς ἐθεώρησαν ὡς ἀντιπροσώπους τῆς ἁγνότητας. Καὶ ὅταν οἱ νέοι παρουσιάζουν αὐτὸ τὸ στοιχεῖο, οἱ κάποιες τεχνικὲς ἀτέλειες ποὺ μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν στὸ ἔργο τους δὲν ἀποτελοῦν σοβαρὸν ἐμπόδιο γιὰ τὴν ἐμφάνιση καὶ τὴν ἠθικὴ ἐνισχυσή τους. Μὲ τὴν ἑβδομαδιαία ἔκδοση θὰ παρουσιάσωμε πολλὲς ἐνδιαφέρουσες ἐργασίες νέων, καὶ οἱ νέοι ποὺ ἀπεφάσισαν νὰ ἐργασθοῦν πνευματικὰ μπορεῖ μὲ ἐμπιστοσύνη νὰ ὑπολογίζουν στὴν εἰλικρινῆ ὑποστήριξη τοῦ περιοδικοῦ. Ἕνα μόνο πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψει τους: Ὅτι τὰ ἄγνωστα ὀνόματα μᾶς εἶναι κάποτε προσφιλέστερα ἀπὸ τὰ πολὺ γνωστά, ὅταν τὸ ἔργο τους φανερώνε. ἁγνὴ προσπάθεια, ἀνθρώπινη ἁπλότητα, καὶ κάποιο ταλέντο καὶ ὅταν ὁ νέος συγγραφεὺς τρέφει μιὰ εἰλικρινῆ ἐμπιστοσύνη στὴν κρίση τοῦ περιοδικοῦ. Μπορεῖ κάλλιστα νὰ δημοσιεύσωμε ἕνα ἔργο νέου καὶ ν' ἀπορρίψωμε ἄλλο ἔργο τοῦ ἰδίου. Θὰ ἦταν ἀντίθετο πρὸς τοὺς πόθους μας καὶ τὸ σκοπό μας ἂν νέοι παρεξηγοῦσαν τὶς ἁγνὲς προθέσεις τοῦ περιοδικοῦ κι' ἔστελναν ἐργασιες πρόχειρες μὲ τὴ φιλόδοξη ἀπαίτηση νὰ δημοσιευθοῦν. Οἱ νέοι αὐτοὶ θὰ ἔδειχναν ἔλλειψη νοημοσύνης καὶ φιλοδοξία οὐσιαστικὰ ἀδικαιολόγητη.

Φωτισμένη Παιδαγωγική

ΣΤΗΝ Ἑλλάδα γίνεται εὐρύτατος λόγος γιὰ ἐκπαιδευτικὰς μεταρρυθμίσεις, γιὰ συστήματα παιδαγωγικὰ καὶ χίλια ἄλλα. Γιὰ νὰ συμπληρώσωμε τὶς σημερινὲς σκέψεις τοῦ Γκάντι ποὺ δημοσιεύωμε σὲ προηγούμενες σελίδες, σημειώνωμε τὰ ἑξῆς ποὺ ἀναφέρονται στὸ παιδαγωγικό του πρόγραμμα.

— Τὸ πρόβλημά μου - λέγει - εἶναι νὰ δημιουργήσω τὴν τάξη τῶν δασκάλων. Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸν ἱδρύσαμε ἀνώτερα διδασκαλεῖα ποὺ μοιάζουν περισσότερο μὲ μοναστήρια. Ἔχουν μάλιστα πολλὰ κοινὰ μὲ τὰ μοναστικὰ ἱδρύματα τῶν Βενεδικτίνων τῆς δύσεως.

Ὁλόκληρος ὁ κανονισμὸς τῶν διδασκαλείων εἶναι ἕνα ἀληθινὸ πνευματικὸ ἀριστούργημα. Ὁ δάσκαλος πρὶν ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸ παιδὶ πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ στερεὰ συνείδηση ὅτι ἡ ἀποστολή του καὶ τὸ ἔργο του εἶναι ἱερά. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ὁ δάσκαλος ὅπως καὶ ὁ μοναχὸς πρέπει νὰ δεσμεύεται μὲ ὑποχρεώσεις μὲ ὑποσχέσεις (vœux) ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν παλλομένην ἐκείνη διάθεση πρὸς θυσίας καὶ τὴν ἁγνὴν ἀγάπην ποὺ ἐμψυχώνουν ἁγίους.

Παραθέτομε ἕνα χαρακτηριστικὸ μέρος τῶν αὐτῶν ὑποσχέσεων.

1η Ὑ π ό σ χ ε σ ι ς ἀ λ η θ ε ί α ς. — Δὲν ἀρκεῖ νὰ μὴν ψεύδεται κανείς. Δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖται ποτὲ τὸ ψεῦδος ἔστω καὶ ὅταν πρόκειται νὰ ὠφελήσῃ. Ἡ ἀλήθεια μπορεῖ νὰ ὑπαγορεύσῃ τὴν ἀντίθεση πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀνωτέρους.

2η Ὑ π ό σ χ ε σ ι ς τ ο ῦ Μ ὴ Φ ο ν ε ύ ε ι ν. — Δὲν ἀρκεῖ νὰ μὴν ἀφαιρῇ κανεὶς τὴ ζωὴ ἑνὸς ἄλλου· δὲν ἔχομε τὸ δικαίωμα νὰ πληγώσωμε τοὺς ἀδίκους καὶ τοὺς κακούς, οὔτε νὰ τοὺς μισήσωμε. Πρέπει νὰ τοὺς ἀγαποῦμε. Ν' ἀντιδροῦμε στὴν τυραννία ἀλλὰ νὰ μὴν κακοποιοῦμε τὸν τύραννο. Νὰ τὸν νικήσωμε μὲ τὴν ἀγάπη καὶ νὰ τοῦ ἀρνηθοῦμε ὑπακοήν, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ θανατωθοῦμε.

3η Ὑ π ό σ χ ε σ ι ς Ἀ γ ν ό τ η τ ο ς.—Πρέπει ἀδιακόπως νὰ ἐλέγχωμε τὰ ζωϊκὰ πάθη μας, καὶ μέσα στὴ σκέψη μας ἀκόμη. Καὶ οἱ σχέσεις τῶν συζύγων μποροῦν καὶ πρέπει νὰ διατηροῦν ἕναν τόνο ἁγνότητος.

4η Ὑ π ό σ χ ε σ ι ς Τ ι μ ι ό τ η τ ο ς.— Δὲν ἀρκεῖ νὰ μὴ θίξωμε τὴν ἰδιοκτησία τῶν ἄλλων. Εἶναι ἐπίσης κλοπὴ ἡ χρησιμοποίησις ἀντικειμένων ποὺ δὲν μᾶς ἀναγκαιοῦν. Ἡ φύσις δὲν προμηθεύει περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἀπαιτοῦν οἱ λιτὲς καθημερινὲς ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου.

5η Ὑ π ό σ χ ε σ ι ς Μ ὴ Κ α τ ο χ ῆ ς. — Δὲν ἀρκεῖ νὰ μὴν κατέχωμε. Πρέπει νὰ κρατοῦμε τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πράγματα τὰ χρήσιμα στὶς ἀνάγκες τῆς ζωῆς μας. Νὰ περιορίσωμε τὶς ἐπιθυμίες μας καὶ ν' ἁπλοποιήσωμε τὴ ζωή μας.

6η Ὑ π ό σ χ ε σ ι ς Ἐ λ λ ε ί ψ ε ω ς Φ ό β ο υ.— Γιατὶ ὅποιος εἶναι δειλὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ αὐστηρὴ ζωή. Πρέπει ν' ἀπαλλαγῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ φόβο τῶν ἀρχῶν, τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀγρίων ζῴων καὶ τοῦ θανάτου. Ἕνας ἄνθρωπος δίχως φόβο ὑπερασπίζεται τὸν ἑαυτό του μὲ «τὴ δύναμη τῆς ἀλήθειας», ἢ «δύναμη τῆς ψυχῆς».

Εἶναι τόσο εὐρὺ καὶ τόσο σοβαρὸ τὸ παιδαγωγικὸ πρόγραμμα τοῦ Γκάντι, ὥστε ἐλπίζομε σὲ ἄλλα φύλλα μας προσεχῶς νὰ δώσωμε πλεῖστα σημεῖα του. Ἀπὸ αὐτὸ σημαντικὰ ἔχει νὰ ὠφεληθῇ ὁλόκληρος ὁ ἐκπαιδευτικός μας κόσμος.

Γιὰ νὰ διαβασθῇ εὐρύτερα

ΤΟ σύντομο πορτραῖτο καὶ οἱ λίγες μὰ διαλεχτὲς σκέψεις τοῦ Γκάντι ποὺ δημοσιεύωμε, ἔχομε τὴν πεποίθηση ὅτι θὰ παρακινήσουν πολλοὺς νὰ ἐνδιαφερθοῦν καὶ νὰ μελετήσουν συστηματικώτερα τὸ ἔργο του. Καὶ οἱ πολιτικοί, καὶ οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ λόγιοι ἔχουν σημαντικὰ νὰ ὠφεληθοῦν. Γι' αὐτοὺς λοιπὸν ποὺ ἐνδιαφέρονται σημειώνωμε πῶς τὰ περισσότερα ἔργα του θὰ τὰ βροῦν στὸ Ἀγγλικό, τρία δὲ μόνον στὸ Γαλλικό:

—Mahâtma Gandhi-Young India (1919-1922)
—Mahâtma Gandhi Spe ch sand Writings(1896-1922)
— Joseph. J. Doke: M. K. Gandhi an Indian Patriot in South Africa—Souverir of the Passive Resistanse Movement in Sout Africa (1906-1914)
— Prof. Kalelkar: The Gospel of Swadeshi
— w. w. Pearson: The Dawn of a New Age 1922
— G. F. Andrews: To the Studels 1921—J. H. Holmes: Mohandas Karamchand Gandhi
M. Gandhi, A stetch of his Life and Work
— Manabeudra Nath Prog: India in transition 1922
—Manabandro Nath Roy and Evelyn Roy: One Year of Non Coperation-from Ahmedofad to Gaya.
— Romain Rolland: Mahatma Gandhi
— Gandhi: La Jeune Inde.

Μιὰ σοβαρὴ ἐργασία

ΜΙΑ ἐργασία ποὺ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐξάρωμε εἶναι οἱ σκηνογραφίες τοῦ πολυτίμου συνεργάτου μας. κ. Κλ. Κλώνη στὸ «Τιμποὺ τοὺκ» Ἀν - Σκὶ» μὲ τὸ ὁποῖο ἔκαμε ἔναρξη τῶν παραστάσεών της ἡ «Ἐλευθέρα Σκηνή». Ὁ κ. Κλώνης εἶναι μιὰ μοναδικὴ καλλιτεχνικὴ ἰδιοσυγκρασία καὶ ἕνα σπάνιο φαινόμενο ραφιναρισμένου γούστου. Τὰ δείγματα τῆς ἐργασίας του κατὰ τὰ τελευταῖα δύο χρόνια εἶναι τόσο σοβαρά, ὥστε δὲν διστάζομε νὰ συστήσωμε στοὺς κύκλους ποὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ θέατρο καὶ στὴν Κυβέρνηση, τῆς ὁποίας ὁ πρόεδρος ἐξετίμησε μόνος του κατὰ στὴν πρώτη τοῦ «Τιμπούκ» τὰ θαυμάσια σκηνικὰ τοῦ κ. Κλώνη, νὰ παράσχουν τὴν ἀπαραίτητο ὑποστήριξη στὸ νέο καλλιτέχνη γιὰ νὰ μπορέσῃ πιὸ ἄνετα νὰ ἐργασθῇ. Τὸ θέατρο εἰδικῶς περιμένει πάρα πολλὰ ἀπὸ ἕναν νέον ἄνθρωπο μὲ τὸ ταλέντο τοῦ κ. Κλώνη.

Τὸ ἐξώφυλλό μας

Η εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου μας εἶναι τετραχρωμικὴ ἀπόδοσις «τῆς ἀποκαθηλώσεως» τοῦ περιφήμου πίνακος τοῦ Ρέμπραντ, τοῦ μεγαλυτέρου ζωγράφου τῆς Ὀλανδικῆς σχολῆς. Ἡ συγκέντρωσις τοῦ φωτὸς εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἔργου, ἐνῷ οἱ γύρω λεπτομέρειες σβύνουν μέσα στὸ ἡμίφως καὶ τέλος στὸ βαθὺ σκοτάδι, δίνουν μιὰ ἰδέα τεχνοτροπίας τοῦ Ρέμπραντ, κατὰ τὴν ὁποία ἐπιδιώκεται πάντοτε ἡ ἔξαρσις ὡρισμένου σημείου μὲ ἄπλετον καὶ πολλάκις ἐκτυφλωτικὸν φωτισμόν, κατ' ἀντίθεσιν μὲ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ πίνακος ποὺ βυθίζονται στὸ σκότος.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ

ΕΝΑΣ ΚΡΙΤΙΚΟΣ

ΤΟΥ **JULES LEMAITRE** ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Οἱ ποιμένες εἶχαν ἀποτραβηχθῆ καὶ οἱ Μάγοι δὲν εἶχαν ἔρθη ἀκόμα. Ἡ Μαρία ἐκοιμόταν, πλαγιασμένη στὴ φάτνη, σὰν σὲ κρεββάτι, καὶ κρατῶντας στὴν ἀγκαλιά της τῶν Ἰησοῦν βρέφος, τυλιγμένον μὲ ἄχηρα γιὰ ζεστασιά. Ὁ Ἰωσὴφ ἀγρυπνοῦσε καθισμένος πάνω στὴ διχάλα ἑνὸς ἀρότρου. Ἄρχιζε ν' ἀσπρογαλιάζῃ ἡ μέρα κι' ἀνάμεσ' ἀπὸ τὶς χαραμίδες τῆς κακοφτιαγμένης πόρτας ἔμπαινεν ἕνα ὠχρὸ φῶς.

Κάποιος ἄνθρωπος ἄνοιξε τὴν πόρτα, ἐμπῆκε κ' εἶπε στὸν Ἰωσήφ.

— Τί κάνετ' ἐδῶ;

Κάτι ἐμουρμούρισεν ὁ Ἰωσήφ.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶπε πάλι:

— Εἶμαι ὁ Μούκιος Νασίκας, καὶ ὁ σταῦλος αὐτὸς ἐδῶ εἶναι δικός μου.

Ὁ Ἰωσὴφ ἐπροσηκώθηκεν εὐγενικὰ καὶ δείχνοντας μὲ τὸ δάχτυλο τὴ Μαρία καὶ τὸ βρέφος, ποὺ κοιμόντανε, ἐξήγησε στὸν ἰδιοκτήτην πὼς εἶχαν βρεθῆ μὲ τὴν γυναῖκά του, ποὺ ἦταν ἑτοιμόγεννη, χωρὶς στέγην, νύχτα - μεσάνυκτα, κ' ἐνόμισαν πὼς δὲν θἄκαναν τίποτε κακό, ἂν ἔμπαιναν νὰ περάσουν τὴ νύχτα σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸ σταῦλο, ποὺ κλειδωμένος δὲν ἦταν καὶ φαινόταν ἔρημος.

— Καλὰ εἶπεν ὁ Μούκιος, μὰ ἔπρεπε τοὐλάχιστο νὰ μοῦ ζητήσετε τὴν ἄδειαν.

— Καὶ ποὺ νὰ ξέρω ὁ δόλιος;

— Αὐτό, φίλε μου, εἶναι δική σου δουλειά. Τέλος, μιὰ ποὺ βρεθήκατ' ἐδῶ, μείνετε ὅσον καιρὸ σᾶς χρειάζεται.

— Δὲν θὰ μετανοιώσετε γιὰ τὸ ψυχικὸ ποὺ κάνετε, εἶπεν ὁ Ἰωσήφ. Γιατὶ αὐτὸ τὸ βρέφος εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ «ἀναμενόμενος» ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους.

— Ὤ! τὸ ἴδιο μοῦ κάνει ἐμένα! Ἐγὼ εἶμαι πολίτης Ρωμαῖος.

Κ' ἐβγῆκε λέγοντας.

— Σοῦ τὸ ξαναλέω, ἔπρεπε νὰ μὲ εἰδοποιήσετε τοὐλάχιστον.

* * *

Ὁ Μούκιος ἦταν γυιὸς ἑνὸς Κεντηρίωνος, ποὺ εἶχεν ἔρθη στὴν Παλαιστίνην ἀκολουθος ἑνὸς Ρωμαίου ἀνθυπάτου κι ἀφοῦ ἀποστρατεύθηκε, ἀγόρασεν ἕνα κτῆμα κοντὰ στὸ δρόμο τῆς Βηθλεέμ. Δραστήριος ἄνθρωπος κ' ἔξυπνος ὁ Μούκιος, ἄνοιξεν ἐκεῖ στὸ κτῆμα ἕνα χάνι γιὰ τοὺς ἀγωγιάτες κ' ἕνα μαγαζάκι ποὺ ἐπωλοῦσεν ὑφάσματα, εἴδη μπακαλικῆς καὶ οἰκιακὰ σκεύη. Εἶχε πανδρευθῆ μιὰν Ἑλληνίδα, πρόσχαρη καὶ σβέλτη, ποὺ τὸν βοηθοῦσε στὶς διάφορες δουλιές. Ἐταξείδευε συχνά, πότε γιὰ νὰ πάῃ νὰ πωλήσῃ τὶς ποδιές του στὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας, πότε γιὰ νὰ ψωνίσῃ ἐμπορεύματα. Κ' ἦταν ἄνθρωπος τίμιος, ἴσιος, τυπικὸς καὶ σεβότανε τοὺς νόμους.

* * *

Δώδεκα χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Μούκιος εὑρέθηκε στὴν Ἱερουσαλὴμ τὸν καιρὸ ποὺ γιορταζόταν τὸ Πάσχα. Σ' ἕναν δρόμον τῆς πόλεως ἀπάντησε τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, ποὺ κάποια νύχτα εἶχε φιλοξενήσῃ στὸ σταῦλό του, χωρὶς νὰ ρωτηθῆ εἴν' ἀλήθεια. Τοὺς ἐγνώρισεν ἀμέσως.

Ὁ Ἰωσὴφ ἦταν πολὺ ταραγμένος καὶ ἡ Μαρία ἔκλαιγεν. Ὁ Μούκιος τοὺς ἐπλησίασε καὶ τοὺς ἐρώτησε τὸ λόγο ποὺ ἀνησυχοῦσαν κ' ἔκλαιγαν.

—Ἐχάσαμε τὸ ἀγοράκι μας! εἶπεν ὁ Ἰωσήφ. Στὴν ἀρχὴ ἐνομίσαμε πὼς θἄχε φύγει μὲ τοὺς συντρόφους τοῦ ταξειδιοῦ μας, ἐκάναμε μιᾶς ἡμέρας δρόμο καὶ τὸ ζητούσαμεν ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς καὶ τοὺς συγγενεῖς μας. Μὰ δὲν τὸν εὑρήκαμε κ' ἐγυρίσαμε πίσω στὴν Ἱερουσαλήμ.

— Τὸ παληόπαιδο! εἶπεν ὁ Μούκιος καὶ πῆγε κι αὐτὸς μαζί του γυρεύοντας τὸν Ἰησοῦ. Τὸν ἀνεκάλυψαν, ἐπὶ τέλους, μέσα εἰς τὸν Ναόν, ὅπου τὸ παιδάκι ἦταν καθισμένον ἀνάμεσα στοὺς Ἱερεῖς καὶ τοὺς Γραμματεῖς ποὺ ἐθαύμαζαν μὲ τί σοφίαν ἐξηγοῦσε τὰς Γραφάς.

— Τὸ ἔχει πάρει πολὺ ἀπάνω του αὐτὸς ὁ πιτσιρῖκος! εἶπε μέσα του ὁ Μούκιος.

Ἡ Μαρία πλημμυρισμένη ἀπὸ χαρά, ξεχνῶντας τὴ λαχτάρα ποὺ ἐπέρασεν εἶπε χαϊδευτικὰ στὸν Ἰησοῦ.

— Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; Ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε.

Ὁ μικρὸς δὲν συγκινήθηκε καθόλου.

— Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; Οὐκ ἤδειτε ὅτι ἐν τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με;

Ἡ Μαρία δὲν ἀπάντησε τίποτε; ἐγύρισε μόνο τὸ πρόσωπό της ἀπὸ τἄλλο μέρος, γιὰ νὰ σκουπίσῃ τὰ δάκρυα, ποὺ τῆς ἀνέβαιναν στὰ μάτια.

Ὁ Μούκιος ὅμως εἶπε δυνατά:

— Τί παράξενο καὶ ξισπασμένο ποὺ εἶν' αὐτὸ τὸ παιδί!

* * *

Δεκαοχτὼ χρόνια ἀργότερα, ὁ Μούκιος ξεμπαρκάριζε σ' ἓν ἀπὸ τὰ λιμάνια τῆς θάλασσας τῆς Γαλιλαίας. Στὴν προχυμαία εἶδεν ἕναν νέον ἀδύνατον, κοκκινόξανθον μὲ φόρεμα ἀσπρο ἀπὸ χονδροφτιασμένο μάλλινο πανί, ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσε μιὰ συντροφιὰ φτωχοντυμένων ἀνθρώπων. Φαινόταν νἆναι ἀρχηγός των. Ὁ Ρωμαῖος ἐζήτησε πληροφορίας κ' ἔμαθε πὼς γινόταν πολὺς λόγος γι' αὐτὸν σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη, πὼς ἐκήρυχνε μιὰν νέαν θρησκείαν καὶ τὸν ἐρχομὸν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

— Βασιλεία τοῦ Θεοῦ; Τί πρᾶγμα εἶν' αὐτό; ἐσυλλογίσθη ὁ Μούκιος.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνη κάποιος ἄνθρωπος ἐπλησίασε τὸν Ἰησοῦν καὶ τοῦ εἶπε πὼς τὸν ἐζητοῦσαν ἡ μητέρα καὶ τ' ἀδέρφια του.

— Τί πρὸς ἐμὲ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου; ἀπάντησεν ὁ νέος προφήτης.

— Σίγουρ' αὐτὸς εἶναι. Αὐτός, δὲν κάνω λάθος. Ἀπ' αὐτὰ ποὺ εἶπε εἶμαι βέβαιος πὼς εἶν' αὐτός! εἶπεν ὁ Μούκιος.

Ἐν τῷ μεταξὺ, δυὸ ψαράδες σὲ μιὰ βάρκα δεμένη στὸ μουράγιο καθόταν κ' ἐμπάλωναν τὰ δίχτιά των. Ὁ Ἰησοῦς ἐπροχώρησε πρὸς αὐτούς.

— Ἰάκωβε καὶ Ἰωάννη, υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου ἀκολουθεῖτέ με! Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.

Καὶ ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης τὸν ἀκολούθησαν. Ἕνας γέρος, ὁ πατέρας των ἔμεινε μόνος στὸ ἀμπάρι τῆς βάρκας.

— Προφανῶς, εἶπε μόνος του ὁ Μούκιος, αὐτὸς ὁ καλὸς ἄνθρωπος δὲν εἶναι πλούσιος καὶ νὰ ἐργασθῆ δὲν μπορεῖ πιά. Ποιὸς θὰ τὸν θρέψῃ τώρα καὶ τί θὰ γίνῃ χωρὶς τοὺς δυὸ γυιούς του;

Ὁ Ἰησοῦς, ποὺ τὸν συνώδευαν ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, ἔκαμνε μερικὰ βήματα στὴ προχυμαία καὶ ἀπάντησε κάποιον νέον, ποὺ φαινόταν συντριμμένος ἀπὸ κάποιαν βαθεῖαν λύπην.

— Ἀκολούθει με! τοῦ εἶπε.

— Κύριε ἀπάντησεν ὁ νέος, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου.

— Ἀκολούθει μοι! τὸν ἐπρόσταξεν ὁ Ἰησοῦς. Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάπτειν τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

— Νομίζω πὼς τὸ νὰ θάψῃ κανεὶς τὸν πατέρα του, ἐσκέφθηκεν ὁ Μούκιος, εἶν' ἕνα καθῆκον ἀρκετὰ σοβαρό:

Μὰ ἐτέντωσε τ' αὐτί του πάλι κι' ἄκουσε τὸν Ἰησοῦν νὰ λέει.

— Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, χάριν τοῦ ὀνόματός μου, ἐπαναστατήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτοὺς καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.

— Τί φανατισμός! ἐμουρμούρισεν ὁ Μούκιος. Αὐτοὶ ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι τρελλοί. Τί παράξενη κι' αὐτὴ ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Ἰησοῦ!

* * *

Ὕστερ' ἀπὸ λίγον καιρό, ὁ Μούκιος ἦταν προσκαλεσμένος στὸ γεῦμα τῶν γάμων ἑνὸς ἀπὸ τοὺς πελάτες του στὴν μικρὴν πόλιν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας. Μέσ' στοὺς προσκαλεσμένους ἦταν κι ὁ Ἰησοῦς μὲ τὴν μητέρα του καὶ στὸν Μούκιον ἔδωσαν θέσιν κοντὰ στὴν Μαρίαν.

Τὸ κρασὶ ἐσώθηκε καὶ ἡ Μαρία εἶπε στὸν γυιόν της.

— Οἶνον οὐκ ἔχουσι.

Κ' ἐκεῖνος ἀπαντᾷ:

— Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γῦναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου.

Ἡ Μαρία ἐχαμήλωσε τὰ μάτια της πλημμυρισμένα ἀπὸ δάκρυα.

— Ἔτσι μιλοῦν οἱ ἄνθρωποι στὴν μητέρα των; ἐμουρμούρισεν ὁ Μούκιος.

Μὰ σὲ λίγο ὁ Ἰησοῦς εἶπε νὰ γεμίσουν νερὸ ἔξω μεγάλες στάμνες καὶ ὅταν ἐγέμισαν ἀπὸ τὶς στάμνες τὰ ποτήρια, τὸ νερὸ ἦταν γινωμένο κρασί.

— Καλὰ τὸ ἐκατάφερε τὸ κόλπο! εἶπεν ὁ Μούκιος, σκύβοντας μὲ διάκρισιν πρὸς τὴν Μαρίαν. Ὁ πατέρας μου (μοῦ τῶχει διηγηθεῖ πολλὲς φορὲς) εἶδε κάτι Συρίους ταχυδακτυλουργοὺς νὰ τὸ κάνουν στὴν Ρώμην.

Ἔπιαν τόσο ἀπὸ τὸ ἀναπάντεχο ἐκεῖνο κρασί, ποὺ ἐγύριζαν τὰ κεφάλια των, ἄρχισαν φιλονεικίες, ἐδάρθηκαν καὶ κατὰ τὰ ξημερώμαμα οἱ καλεσμένοι ἐκυλιόταν σὰν ἀσκιὰ κάτω ἀπὸ τὰ τραπέζια.

— Ὡραία δουλειὰ γιὰ ἕναν προφήτην! ἐσημείωσεν ὁ Μούκιος. Νὰ βάζῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ μεθοκοποῦνε!

* * *

Μιὰν ἄλλην φορὰ ὁ Μούκιος ἐπήγαινε στὴν Ἱερουσὴμ ἕνα κάρρο γεμάτο κλουβιὰ ἀπὸ λυγαρόβεργες ποὺ εἶχαν περιστέρια μέσα γιὰ νὰ νὰ πωλήσῃ στοὺς μικρεμπόρους τοῦ Ναοῦ. Περνῶντας ἀπὸ μιὰν πεδιάδα κοντὰ στὴν πόλιν, εἶδε τὸν Ἰησοῦν καὶ τοὺς μαθητάς του νὰ μπαίνουν σ' ἕνα σπαρτό, νὰ κόβουν ἁπλοχεριὲς στάχυα, νὰ τὰ τρίβουν ἀνάμεσα στὶς παλάμες των καὶ νὰ τρῶνε τοὺς σπόρους. Ἐκείνην τὴν ὥρα ἐπερνοῦσε κάποιος Ἰουδαῖος. Τοῦ λέει ὁ Μούκιος:

— Γιὰ ἰδὲς ἀναίδεια αὐτοὶ οἱ ἀλήτες!

— Τί ἀσέβεια! εἶπεν ὁ Ἰουδαῖος. Καὶ εἶναι σήμερα ἡμέρα Σαββάτου.

— Μὰ εἶτε Σάββατο εἶναι, εἶπεν ὁ Μούκιος, εἴτε ἄλλη ἡμέρα, τὸ ἀδίκημα δὲν ἀλλάζει, φαντάζομαι.

— Καταλαβαίνω, τοῦ ἀπάντησεν ὁ ἄλλος, πὼς θἄσθε ξένος. Δὲν τοὺς κατηγορῶ ποὺ ἔβγαλαν μερικὲς φοῦχτες στάχυα, μὰ γιατὶ παραβαίνουν τὴν ἀργία. Ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως γράφει: «Ἂν μπῇς στὸ χωράφι τοῦ ἄλλου, μπορεῖς τὰ μαζέψῃς στάχυα μὲ τὸ χέρι σου».

— Ἕνα στάχυ εἶναι κάτι τι, ἀπάντησεν ὁ Μούκιος φεύγοντας. Ὁ Μωϋσῆς σας, χωρὶς ἀμφιβολίαν, δὲν θὰ ἤτατε κτηματίας.

* * *

Τὴν ἐπαύριον ὁ Μούκιος μεταφέροντας τὰ κλουβιά του στὸν Ναὸν, εἶδεν ἀνάμεσα σ' ἀναποδογυρισμένα τραπέζια καὶ καθίσματα πεταγμένα, τοὺς ἐμπόρους νὰ τρέχουν φοβισμένοι καὶ τὸν Ἰησοῦν νὰ τοὺς χτυπᾷ μὲ τὸ φραγγέλιον φωνάζοντας:

— Γέγραπται. ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστιν' ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν!

Τὰ περιστέρια σκιαγμένα χτυποῦσαν πάνω στὰ ξύλα τῶν κλουβιῶν τὰ φτερά των, ὁρμῶντας μὲ φόραν καὶ θόρυβον νὰ πετάξουν.

— Ἂς πάρουμε τὰ δικά μας κι ἂς τοῦ δίνουνε! εἶπε μέσα του ὁ Μούκιος. Μά ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς αὐτοὶ οἱ ἔμποροι δὲν ἔκαναν κανένα ἄδικο πρᾶγμα. Αὐτὸς ὁ νεαρὸς προφήτης δὲν σέβεται, βλέπω, καθόλου τὴν ἰδιοκτησίαν.

«Ἐποιήσατε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου;»

* * *

Ὕστερ' ἀπὸ μερικὰς ὥρας, σὲ μιὰν ἀπὸ τὰς πλατείας τῆς πόλεως ἐπῆρε τὸ μάτι του τὸν Ἰησοῦ ποὺ ἐμιλοῦσε μὲ μερικοὺς Φαρισαίους. Οἱ Φαρισαῖοι τὸν ἐρωτοῦσαν νομίζοντας πὼς θὰ τὸν ἔμπλεκαν:

— Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν ἡμῖν Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ οὔ;

— Τί με πειράζετε; Δείξατέ μοι δεινάριον.

— Ἴδε, Διδάσκαλε.

— Τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν;

— Καίσαρος.

— Ἀπόδοτε τοίνυν τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.

— Ἐπὶ τέλους! ἐφώναξεν ἔκπληκτος ὁ Μούκιος. Εἶναι ὁ πρῶτος φρόνιμος λόγος, ποὺ ἀκούγω ἀπὸ τὸ στόμα του

Μὰ ἐσκέφθηκε λίγο.

— Κι' ὅμως, λάθος ἔχω. Γιατὶ ὅπως τὰ λέει, τὸ κάθε τι ποὺ ἔχει τὴν εἰκόνα τοῦ Αὐτοκράτορος ἀνήκει πραγματικὰ στὸν Αὐτοκράτορα; Αὐτὸ εἶναι ἄτοπον. Ὁ προφήτης αὐτὸς μᾶς κοροϊδεύει. Κατὰ βάθος, εἶναι ἀντάρτης τῆς χειροτέρας μορφῆς, πολὺ ἐπικίνδυνος· μὰ εἶναι πονηρὸς καὶ φυλάγεται.

* * *

Κατόπιν, φεύγοντας ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὁ Μούκιος ἐπέρασε στὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν γιὰ νὰ ἐπισκεφθῆ ἕνα κτηματάκι τῆς γυναίκας του, κληρονομιὰ ἀπὸ τὸν πατέρα της, ποὺ εἶχε πεθάνη λίγον καιρὸ πρίν. Ἡ κληρονομιὰ ὅλη - ὅλη ἦταν δυὸ χωράφια κ' ἕνα κοπάδι χοίρων. Μὰ ὁ χοιροβοσκὸς κι ἄλλοι ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ διηγήθηκαν πὼς λίγες ἡμέρες πρωτήτερα, οἱ χοῖροι ἐρρίχθηκαν στὴν θάλασσαν, γιατὶ ὁ Ἰησοῦς ἔβαλε μέσα στὰ σώματά των τὰ πονηρὰ πνεύματα, ποὺ ἔτυραγνοῦσαν ἕναν ζητιάνον ἐκεῖ κοντά:

— Νὰ μιὰ βδελυρὴ πρᾶξις, εἶπεν ὁ Μούκιος. Αὐτὸς ὁ Γαλιλαῖος μάγος μοῦ ἔκανε πάνω ἀπὸ διακόσιας δραχμὰς ζημίαν. Μὰ τί νὰ τοῦ κάμω; Ἂν τὸν καταγγείλω στὰς ἀρχάς, θὰ ἰσχυρισθῆ πὼς οἱ χοῖροι μόνοι των ἐρρίχθηκαν στὴν θάλασσαν. Κι' αὐτὸ εἶναι ὁλοφάνερο, ἀρκεῖ ἕνας νὰ κάμη ἀρχήν... Ἀδιάφορον, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἄρχισε νὰ μ' ἐνχολῇ γιὰ καλά.

Ἡ γυναῖκα, γονατιστή, ἐθρηνοῦσε μὲ τὸ κεφάλι μέσα στὰ χέρια της.

— Διδάσκαλε, ἔλεγαν στὸν Ἰησοῦν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, αὕτη ἡ γυνὴ κατελήφθη ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένη· ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωϋσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν. Σὺ οὖν τί λέγεις ;

Ὁ Μούκιος, ποὺ τὸ ἐμπόριό του τὸν εἶχε φέρει ἐκείνας τὰς ἡμέρας πάλι στὴν Ἱερουσαλὴμ γιὰ δουλειές, ἐπλησίασε στὴν συγκέντρωσιν ἐκείνην, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ποὺ ὁ Ἰησοῦς ἀπαντοῦσε.

— Ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τὸν λίθον βαλέτω !

— Ἔξυπνος ὁ λόγος, ἐσκέφθηκεν ὁ Μούκιος, μὰ δίχος βάθος. Ἂν χρειαζόταν νἆναι κανεὶς ἀναμάρτητος, γιὰ νὰ ἐφαρμόζῃ τὸν νόμον, τότε δὲν θἄμενεν ἄλλο, παρὰ νὰ καταργηθοῦν ὅλαι αἱ ἀρχαί. Ἄλλως τε, τὰ λέει αὐτὰ ὁ ἠθικολόγος μας γιατὶ εἶναι ἀνύπανδρος. Νὰ ἰδοῦμε τί λέει καὶ ὁ ἄνδρας τῆς γυναικὸς αὐτῆς γιὰ τὴν ἔξυπνην αὐτὴν κρίσιν.

Ἡ γυναῖκα, τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐσήκωσε λίγο τὸ κεφάλι καὶ ὁ Μούκιος εἶδε πὼς ἦταν ἔμμορφη.

— Χμ ! ἔκαμε μόνο ὁ Μούκιος.

* * *

Ὁ Μούκιος ἀπάντησε κι ἄλλες πολλὲς φορὲς τὸν Ἰησοῦν· καὶ κάθε φορὰ σκανδαλιζόταν. Ἐθύμωνε ποὺ ἄκουγε τὸν Ἰησοῦν νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν ἀμεριμνησίαν καὶ τὴν φυγοπονίαν, νὰ προλέγῃ μὲ τόσην ξεγνιασιὰν τὸ γκρέμισμα τῆς πόλεως κ' ἕνα σωρὸ τρομερὲς καταστροφές, νὰ διδάσκῃ τὸ μῖσος καὶ τὴν περιφρόνησιν ἐναντίον τῶν πλουσίων, τῶν ἱερέων, ἐναντίον τῶν διοικούντωνκαιπάσης καθεστηκυίας ἀρχῆς.

— Βέβαια, ἐσκέπτετο ὁ Μούκιος, ἡ κοινωνία ὅπως εἶναι τώρα, δὲν μπορεῖ νὰ σῇ κανεὶς πὼς εἶναι τελεία. Μὰ ποιὸς γνωστικὸς ἄνθρωπος, μὲ οἰκογένειαν καὶ περιουσίαν, εἶναι ποὺ δὲν φοβᾶται τὰς ἀνατροπὰς καὶ δὲν γνωρίζει πὼς ἅμα καταλύσωμεν αὐτὴν τὴν κοινωνίαν, θὰ σχηματισθῇ ἄλλη χειρότερη ;

Ἕνα τελευταῖο ἐπεισόδιο τὸν ἔκανε ἔξω φρενῶν.

Ἕνα βράδυ, στὰ περίχωρα τῆς Ἱερουσαλήμ, γυρίζοντας στὸ χάνι ὅπου εἶχεν ἀφίσῃ τὸν γαϊδουράκον του, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν χαντζῆν πὼς οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἦρθαν, ἔλυσαν τὸ πουλάρι καὶ τὸ ἐπῆραν, χωρὶς νὰ ρωτήσουν. Ἐπειδὴ ὁ χαντζῆς ἐφώναζε, τοῦ εἶπαν : Ὁ Κύριος ἡμῶν ἔχει αὐτοῦ χρείαν» .

— Αὐτὸ πιά, εἶπεν ὁ Μούκιος, εἶναι κλοπὴ ὁλοφάνερη καὶ θὰ πάω νὰ καταγγείλω στὰ δικαστήρια.

Τὸ πουλάρι ἐγύρισε μόνο του στὸ χάνι τὸ ἄλλο πρωΐ :

Ὁ Ἰησοῦς ἐσταυρώθη τὴν ἴδια μέρα. Ὅταν τῶμαθεν ὁ Μούκιος, εἶπε μόνο :

— Πάντα ἐγὼ τῶλεγα πὼς ἄσχημα θἄταν τὰ τέλη τοῦ ἀνθρώπου.

* * *

Ὁ Μούκιος ἦτανε τότε ἐξῆντα χρονῶν. Οἱ δουλειές του ἐπήγαιναν καλά. Τὸν ἤξευραν γιὰ καλόβουλον καὶ τὸν ἐθεωροῦσαν ἄνθρωπον ἱκανόν. Δὲν ἔλαβε ποτὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ πέσῃ σὲ βαρειὰ ἁμαρτήματα καὶ φημιζόταν γιὰ ἄνθρωπος τίμιος. Ἦταν φίλος τῆς τάξεως ποὺ τοῦ ἐπέτρεπε νἆναι πλούσιος καὶ νἄχῃ ὑπόληψιν.

Ἡ γυναῖκά του ἐπέθανε, ἀφήνοντάς του μιὰν κόρην δεκαὲξ χρονῶν, τὴν Νεέραν.

Ἕνας νέος χωρὶς περιουσίαν, ποὺ ἀγαποῦσε τὴν Νεέραν καὶ τὸν ἀγαποῦσε κ' ἐκείνη τοῦ τὴν ἐζήτησεν εἰς γάμον. Ὁ Μούκιος δὲν τοῦ τὴν ἔδοσε, γιατὶ ἦταν φτωχός. Ὁ νέος ἔπεσε κ' ἐπνίγηκε στὴν λίμνην τῆς Τιβεριάδος.

Ὕστερ' ἀπὸ λίγο, τὴν Νεέραν τὴν ἔκλεψε κάποιος ἱππεὺς Ρωμαῖος. Ἅμα τὴν ἄφησεν ὁ ἐραστής της, ἡ Νεέρα δὲν ἐτόλμησε νὰ γυρίσῃ στὸν πατέρα της· κατήντησε μιὰ ἀπὸ τὶς δυστυχισμένες ἐκεῖνες, ποὺ τραβοῦν τοὺς διαβάτες στὰ σταυροδρόμια· καὶ ὁ Μούκιος δὲν ἄκουσε νὰ ξαναμιλοῦν γι' αὐτήν. Μὰ ἡ ἀνάμνησις τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ τοῦ εἶχεν ἀφήσῃ ἀνοικτὴ βαθειὰ πληγήν.

Γιὰ νὰ παρηγορηθῇ, ἐπανδρεύθηκε μιὰν Συρίαν τριάντα χρόνια νεώτερή του. Ἀνακάλυψε σὲ λίγο πὼς τὸν ἀπατοῦσε. Ἀποφάσισε πρῶτα νὰ τὴν σκοτώσῃ, ὕστερα νὰ τὴν διώξῃ κακὴν κακῶς, νὰ τὴν πᾷ στὰ δικαστήρια· στὸ τέλος τὴν ἐσυγχώρησε, γιατὶ ἐκείνη ἔκλαψε πολὺ κι' αὐτὸς τὴν ἀγαποῦσε.

Μιὰ πυρκαϊὰ τοῦ κατάστρεψε τὸ ὑποστατικὸ τῆς Βηθλεέμ, μ' ὅλας τὰς ἀποθήκας καὶ τὰ κοπάδια. Ἕνας ἄπιστος ἐπιστάτης τοὔφυγε κλέβοντας μεγάλα ποσά. Κακὲς ἐσοδείες, ἡ μιὰ πάνω στὴν ἄλλη, ἀποτελείωσαν τὴν καταστροφήν του.

Γέρος, ὅπως ἦταν, τί δουλειὰν εἰμποροῦσε ναῦρῃ ; Ἡ γυναῖκα του εἶχε στρώσῃ, εἶχε γίνῃ καλὴ καὶ πιστή ; μὰ πὼς μποροῦσε κι αὐτὴ νὰ τὸν θρέψῃ ; Κατήντησε νὰ γυρίζῃ νὰ ζητιανεύῃ. Ἐζοῦσεν ἀπὸ τὰ ἐλέη τοῦ κόσμου κ' ἐξέπεσε σὲ μικροκλοπάς. Ἔφθασε πιὰ νὰ μισῆ τοὺς πλουσίους κ' ἐπείσθη πὼς ἡ κοινωνία ὁλόκληρη εἶναι βασισμένη πάνω στὴν ἀδικίαν καὶ τὸ ψεῦδος.

Θυμόταν σἂν ὄνειρο τὰς ὁμιλίας τοῦ Ἰησοῦ. Κάποιαν ἡμέραν ἐσκέφθηκε πὼς ἦταν κι αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς δυστυχισμένους ἐκείνους, ποὺ τόσον ἐσυμπονοῦσεν ὁ Ἰησοῦς καὶ τοὺς ἀποζητοῦσε μὲ θείαν καλωσύνην.

Τὴν ἴδιαν ἡμέραν ἡ γυναῖκά του τοῦ ἐπῆγε μερικὰ δηνάρια, ποὺ τῆς ἔδοσεν ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης, καὶ τὸν ἐπῆγε στὴν συγκέντρωσιν τῶν Χριστιανῶν.

* * *

Ὁ Μούκιος στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀποστόλου ἀναγνώρισεν ἕναν ἀπὸ τοὺς δύο ψαράδες, ποὺ τοὺς εἶχε πῆ μιὰ φορὰ ὁ Ἰησοῦς : «Υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου, ἀκολουθεῖτέ μοι».

Μὲ ἔκπληξιν ἐπίσης ξαναβρῆκεν ἐκεῖ τὴν κόρην του Νεέραν, μετανοιωμένην, φρόνιμην πιὰ καὶ εὐχαριστημένην.

Τόσον ἐσυγκινήθηκε ποὺ ἐπίστεψεν αἰφνιδίως στὸν Χριστόν.

— Δὲν εἶναι παράξενο, ἔλεγε στὸν Ἀπόστολον, νὰ πιστεύω τώρα σ' ἐκεῖνον, ποὺ τόσες φορὲς ἄλλοτε ἐκατάκρινα τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα του ;

— Ἐπίστευες, ἀπάντησεν, ὁ Ἀποστόλος, γιατὶ εἶσαι πιὰ φτωχὸς καὶ ἔχεις ὑποφέρῃ πολύ.

«Ἔλεγες πὼς ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐσεβότουν καθόλου τὸν θεσμὸν τῆς οἰκογενείας· μὴν ξεχνᾷς ὅμως πὼς σ' ἐσώσαμεν ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὴν ἀθλιότητα, γιατὶ ἀκριβῶς δὲν κλεινόμεθα μέσα εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ συμφέροντα τῆς οἰκογενενείας. Ὁ ἄνθρωπος χρωστᾷ πρὶν στοὺς γονεῖς της κ' ὕστερα στὴν ἀνθρωπότητα, μὰ στὴν ἀνθρωπότητα χρωστᾷ πιὸ πολὺ παρὰ στοὺς γονεῖς του. Αὐτὲς οἱ δύο ἀλήθειες ποὺ φαίνονται κάποτε ν' ἀντικρούονται εἶναι ἐξίσου βέβαιες.

«Ἔλεγες πὼς ὁ Ἰησοῦς ἀπειλοῦσε τὴν ἰδιοκτησίαν. Μὰ ἡ ἰδιοκτησία δὲν εἶναι ἀπεριόριστα νόμιμη. Ὁ ἄνθρωπος δικαιοῦται τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας του, δικαιοῦται ἀκόμα καὶ νὰ συνάζῃ, ὅσον ὅμως χρειάζεται γιὰ νὰ ζῇ καὶ λίγο γιὰ τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν ἀσφάλειάν του — μὰ ὄχι παραπάνω. Αὐτὸ τὸ ὅριον κι ἂν δὲν εἶναι ξεκάθαρον, εἶναι ὅμως ἕνα ὅριον καὶ ὅσο τὸ περνοῦμε χάριν τοῦ πλησίον μας τόσο πιὸ πολὺ ἀξίζομεν.

«Δὲν μπορεῖ νἆναι κανεὶς ἀπόλυτος ἰδιοκτήτης. Αὐτὸ τὸ προαισθάνθηκες ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἔζησες μὲ στάχυα βγαλμένα ἀπὸ τὰ χωράφια καὶ μὲ καρπούς κομμένους ἀπὸ τὰ δένδρα. Καλύτερα θὰ ἦταν νὰ τὸ καταλάβαινες, ὅταν ἐσὺ ὁ ἴδιος εἶχες χωράφια καὶ δέντρα... Ἔχεις ἀκόμα στὸ μυαλό σου — τὸ μαντεύω — τὸ ἐπεισόδιο τῶν χοίρων σου. Εἶν' ἀνάγκη νὰ σοῦ θυμήσω πὼς οἱ χοῖροι ἐκεῖνοι ἦταν μὲ ἀδικίαν ἀποκτημένοι ἀπὸ τὸν πεθερόν σου, ἄνθρωπον σκληρὸν καὶ φιλάργυρον, ποὺ τῶξερεν ὁ Ἰησοῦς ὅπως ἤξερεν ὅλα τὰ πράγματα ;

«Ἔλεγες ἀκόμα πὼς ὁ Ἰησοῦς ἦταν πολὺ ἐπιεικὴς στὶς κακὲς γυναῖκες (μάλιστα καὶ κάτι ἄλλο ἔβαζες μὲ τὸν νοῦ σου, ποὺ τώρα δὲν βάζεις). Μὰ ἐσὺ ὁ ἴδιος ἐσυγχώρεσες τὴν ἄπιστη γυναῖκα σου κι αὐτὸ ἦταν μιὰ ἀπὸ τὰς καλυτέρας σου πράξεις. Ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ ἐξανάκανε καλὴν καὶ τίμιαν τὴν γυναῖκά σου κ' ἔβγαλε τὴν κόρην σου ἀπὸ τὴν λάσπην.

«Μεῖνε μαζί μας. Εἴμεθα εὐτυχισμένοι. Κατοικοῦμε μαζὶ σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ προάστειο, σὲ συνεχόμενα σπίτια. Ὁ καθεὶς ἐργάζεται ἀναλόγως τῶν δυνάμεών του καὶ τρώει ὅσο πεινᾷ· καὶ μᾶς μένει νὰ περιποιούμεθα τοὺς ἀρρώστους μας καὶ νὰ τρέφουμε τοὺς γέρους μας. Ὁ Ἰησοῦς θέλησε νὰ λύνωνται εὔκολα αἱ δυσκολίαι τῆς ζωῆς (ἐκτὸς ὅταν τοῦ ἀρέσῃ νὰ μᾶς δοκιμάζῃ) μὲ τὴνἕνωσιν, δηλαδὴ μὲ τὴν ἀγάπην. Εἴμεθα μιὰ μεγάλη οἰκογένεια, ὡς ποὺ νὰ γίνωμεν ἡ ἀνθρωπότης ἀδελφωμένη ἐν Θεῷ.

«Τέλως ἂν ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Σωτῆρος μένουν τίποτε πράγματα ποὺ δὲν καταλαβαίνεις, τώρα θὰ τὰ καταλάβῃς μὲ τὸν καιρὸ ὅσο καθαρώτερη γίνεται ἡ καρδιά σου καὶ ἡ θέλησίς σου καλύτερη. Κι ἂν δὲν μπορεῖς νὰ ξεδιαλύνῃς ὅλα, ἔχε πάντα στὸν νοῦ σου ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ λατρεύσῃς τὸ μυστήριον» .

— Ἀμήν ! ἀπάντησεν ὁ Μούκιος.

Μετάφρασις Κ. Θ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὰ σύννεφα ἀνοίξανε, καὶ μία ζωηρὴ ἀκτίνα τοῦ ἀπριλιάτικου ἥλιου χτύπησε τὴ τζαμαρία τῆς σέρρας ὅπου ξεκουραζόταν ἡ Μυρτώ, μὲ τὸ λεπτοκαμωμένο κεφάλι της ἀκουμπισμένο ἀπάνω στὴ ράχη τῆς πολυθρόνας, μέσα στὴ χλιαρὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ μοσκοβολοῦσε ἀπ' τὶς βιολέττες καὶ τὰ πρώϊμα χαμομήλια ποὺ ἀνθίζανε μέσα στὶς γλάστρες, στὸν ἴσκιο τὸν φοινικιῶν.

Εἴτανε μιὰ σέρρα μικρὴ σὰν μινιατοῦρα. Ἀνάμεσα στὶς γλάστρες καὶ στὰ λίγα φυτά, μόλις περίσσευε κάποια μικρὴ θέση γιὰ τὴν πολυθρόνα, ἀπάνω στὴν ὁποία εἶχε ξαπλωθεῖ τὸ ντελικάτω κορίτσι.

Καθότανε μὲ τὰ μάτια κλειστά· τὰ μακρυὰ της χρυσὰ φλέφαρα χαϊδεύανε τὸ χνουδωτὸ καθαρό της μάγουλο, καὶ τὰ μικρὰ χέρια της ἀναπαύτανε ἀπάνω στὴν ἄσπρη ρόμπα της. Τὰ χαρακτηριστικά της, θαυμαστῆς ἀγνότητος, θυμίζανε τὰ ἀσύγκριτα ἐκεῖνα ἀγάλματα ποὺ ἐσμίλευσαν οἱ ἕλληνες γλῦπται. Ἐν τούτοις εἴτανε ἀκόμα ἀσχημάτιστη σχεδόν, γιατὶ ἡ Μυρτὼ δὲν εἴτανε καλὰ καλὰ δεκαοχτὼ ἐτῶν. Κι' αὐτὴ ἡ παιδικὴ νεότης της ἔκανε πειὸ ἐντυπωτικὴ καὶ θλιβερὴ τὴν πονεμένη πτυχὴ ποὺ εἶχε τὸ μικρό της στόμα, ἔξοχα σχεδιασμένο, καθὼς ἐπίσης τοὺς μαυρογάλαζους κύκλους ποὺ περιζώνανε τὰ μάτια τῆς νέας κόρης καὶ τὰ δάκρυα ποὺ γλυστρούσανε σιγαλὰ ἀπὸ τὰ κλεισμένα της βλέφαρα. Τὸ κεφάλι της εἴτανε στεφανωμένο ἀπὸ πλούσια μαλλιὰ μὲ φυσικὲς ὀντυλασιὸν καὶ μὲ ξανθὸ ζεστὸ χρῶμα ποὺ στιγμὲς στιγμὲς ἄλλαζε στὸ πυρρό, καὶ σὲ λίγο γινότανε χρυσὸ καὶ φωτοβόλο. Αὐτὸ τὸ ὡραῖο διάδημα κορνίζονε ἁρμονικὰ τὸ μαγευτικὸ πρόσωπο, ποὺ τὸ φώτιζε ἀπαλὰ ἐκείνη ἡ χαρούμενη ἀχτίδα τοῦ ἥλιου, περνῶντας ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἀνοιξιάτικα σύννεφα.

Ἡ Μυρτὼ καθότανε ἀκίνητη, μολαταῦτα δὲν κοιμώτανε. Καὶ ἂν ἀκόμα δὲν εἶχε τὸ νοῦ της μήπως τῆς φωνάζει ἡ μητέρα της, ἡ σκληρὴ ἀγωνία ποὺ ἔσφιγγε τὴν καρδιά της θὰ τὴν ἐμπόδιζε ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναπαυθῇ πραγματικά..

Ὕστερ' ἀπὸ λίγο, αὔριο ἴσως θἄμενε ὀρφανὴ καὶ μονάχη στὸν κόσμο. Κανένας συγγενὴς δὲν θἄτανε κοντά της γιὰ νὰ τὴ βοηθήσῃ στὶς φοβερὲς ἐκεῖνες στιγμὲς ποὺ τὶς φοβοῦνται καὶ ψυχὲς ποὺ εἶναι πειὸ ὥριμες καὶ πειὸ πεπειραμένες ἀπ' αὐτή. καμμιὰ στέγη δὲν ὑπῆρχε ποὺ μποροῦσε νὰ τὴν περιθάλψῃ σὰν ἕνα παιδί της περιπλέον. Εἶχε τὴ μητέρα της μὰ ἂν αὐτὴ ἔφευγε, αὐτὴ εἴτανε ἐγκαταλελειμμένη, χωρὶς πόρους, γιατὶ ἡ ἰσόβια σύνταξη, ποὺ ἔπερνε ἡ κυρία Ἐλιαννῆ, χανότανε μαζί της.

Ἡ Μυρτὼ εἴτανε κόρη ἑνὸς Ἕλληνος καὶ μιᾶς Οὐγγαρέζας ἀπὸ οἰκογένεια εὐγενῶν. Ἡ κόμησσα Hedwige Gisza εἶχε διακόψει κάθε δεσμὸ μὲ τοὺς συγγενεῖς της παντρευομένη μὲ τὸν Χρίστον Ἐλιαννῆ, ὁ ὁποῖος, παρὰ τὴ παλιά του ἑλληνικὴ καταγωγή, δὲν εἴτανε δυνατὸν νὰ ἐκτιμηθῇ ἀπὸ τοὺς ὑπερήφανους ἀριστοκράτες, ἐπειδὴ οἱ γονεῖς του εἶχαν ἐπιδοθῇ σὲ ἐπαγγέλματα ἀναξιοπρεπῆ,ὅπως τὸ ἐμπόριο, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἴδιος εἴτανε ἕνας καλλιτέχνης ὄχι εὔπορος.

Καλλιτέχνης εἴτανε μὲ ὅλη τὴ σημασία τῆς λέξεως. Ἀφοσιωμένος στὸ ἰδεῶδες, ἔζοῦσε μέσα σ' ἕνα ἀδιάκοπο ὄνειρο, μέσα στὸ ὁποῖο πετούσανε ὀπτασίες μιᾶς ὀμορφιᾶς. Ἡ ὡραία Οὐγγαρέζα, σὲ κάποια φιλανθρωπικὴ γιορτή, στὸ Παρίσι, εἶχε καταγοητεύσει τὸ Χρίστο μὲ τὴ λεπτή, αἰθέρια χάρη της, μὲ τὴ θεία γλυκύτητα τῶν γαλάζιων ματιῶν της. Ἐκείνη πάλι εἶχε ἐντυπώσει στὴ μνήμη της ἐκεῖνον τὸν ἄγνωστο, ποὺ τὰ πυκνὰ μαῦρα μαλλιὰ ποὺ κορνιζόνανε ἕνα πρόσωπο τόσο διαφορετικὸ ἀπὸ ὅλα ποὺ τὸν τριγύριζαν, — ἕνα πρόσωπο σὰν ἀπὸ ἑλληνικὸ νόμισμα, ποὺ τὸ βλέμμα του λαμποκοποῦσε ἀπὸ κάποια διαρκῆ ἐσωτερικὴ σκέψη καὶ τοῦ ἔδινε κάποια γοητεία ἀόριστη. Κάποια ἐξαδέλφη της τὴν παρεκίνησε νὰ ποζάρῃ στὸν Ἕλληνα ζωγράφο γιὰ τὸ πορτραῖτο της, κ' ἔτσι γνωρισθήκανε κάποια μέρα κ' ἡ ἴδια πρόσφερε τὸ χέρι της στὸν νεαρὸ ἕλληνα, ποὺ ἕως ἐκείνη τὴ στιγμὴ ὑπέφερε σιωπηλά, χωρὶς νὰ τολμᾷ νὰ ὁμολογήσῃ τὸ αἴσθημά του.

Ἡ Hedwige εἴτανε ἡ μεγαλύτερη ἀδελφή, χωρὶς στενοὺς συγγενεῖς καὶ δὲν εἶχε μὲν μεγάλη περιουσία, μὰ εἴτανε ἀνεξάρτητη. Ἔγινε λοιπὸν κυρία Ἐλιαννῆ... Τὸ συνοικέσιο αὐτὸ ὑπῆρξε συγχρόνως κι' εὐτυχισμένο καὶ δυστυχισμένο.

Εὐτυχισμένο, γιατὶ εἴτανε ἡνωμένοι μ' ἕναν ἔρωτα βαθὺν καὶ ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον εἴτανε τὸ πᾶν στὸν κόσμο... Δυστυχισμένο, γιατὶ εἶχε βασικὰ σφάλματα, γοῦστα ὅλως διόλου ὅμοια. Ἐνῶ ἡ ὀνειροπόλος καὶ πολὺ ἰδεαλιστικὴ ἰδιοσυγκρασία τοῦ Χρίστου θὰ χρειαζότανε ὡς σύντροφο ἕνα μυαλὸ θετικὸ γιὰ ἀντιστάθμισμα, εὑρῆκε στὴν Hedwige ἕνα χαριτωμένο πουλὶ ποὺ λάτρευε τὰ λουλούδια, τὰ ἀνοιχτὰ καὶ θερμὰ χρώματα, ἀνίκανο γιὰ μιὰ σκέψη σοβαρὴ καὶ χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἰδέα γιὰ τὴν κυβέρνηση τοῦ σπιτιοῦ.

Ἀφοῦ ζήσανε ἐπὶ δύο χρόνια στὴν πατρίδα του τοῦ ἀντρός της, πήγανε στὸ Παρίσι γιὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν. Ὁ ζωγράφος ἀγαποῦσε αὐτὴ τὴν πόλη ὅπου εἶχε γεννηθεῖ καὶ ὅπου εἶχε πεθάνει ἡ μητέρα του, μιὰ Γαλλίδα. Κυρίως ἤλπιζε νὰ ἀναδειχθῇ τέλος, νὰ ἀποκτήσῃ κάποια φήμη, νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ὄνειρο τῆς δόξας ποὺ εἶχε μέσα στὴν ψυχή του.

Ἀλλὰ δὲν εἶχε καθόλου τὴν καπατσωσύνη τῆς ρεκλάμας, καὶ τὰ ἔργα του, ὡς ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ ἰδεαλιστικοῦ χαρακτῆρός των, δὲν συμφωνοῦσαν μὲ τὶς νεώτερες τάσεις. Ὁ καλλιτέχνης δὲν κατώρθωσε νὰ εὐδοκιμήσῃ, ἡ περιουσία τῆς Hedwige δαπανήθηκε σιγὰ σιγά, ὡς τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ Χρίστος πέθανε, ἀπὸ κάποια ἀρρώστεια ποὺ αἰτία της εἴτανε ἡ ἀποθάρρυνση ἡ ὁποία σιγὰ σιγὰ τὸν μάραινε. Ἡ Κυρία Ἐλιαννῆ δὲν εἶχε ποιὰ παρὰ ἕνα εἰσόδημα ἰσόβιο, σχετικὰ ἀρκετὰ σοβαρό, ποὺ εἶχε ἀφήσει στὸν ζωγράφο κάποιος γέρος ξάδελφός του ποὺ πέθανε πρὶν λίγα χρόνια στὴ Χίο.

Ἡ Μυρτὼ εἴτανε δώδεκα χρονῶν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Εἴτανε ἕνα παιδὶ ζωηρὸ καὶ χαρούμενο, λατρευόμενο ἀπὸ τοὺς γονεῖς του ποὺ τὸ θαυμάζανε γιὰ τὴν ὀμορφιά του καὶ γιὰ τὴν ἐξυπνάδα του. Μιὰ θεοσέβεια φλογερὴ καὶ βαθύτατη, ἡ διαπαιδαγώγησή της ἀπὸ κάποια γρηᾶ δασκάλα, γυναῖκα ἐκλεκτή, τὴν εἶχε εὐτυχῶς προφυλάξει ἀπὸ τὶς συνέπειες ποὺ μποροῦσε νἄχῃ ἡ ἀνατροφὴ ποὺ τῆς εἶχαν δώσει δυὸ ὑπάρξεις λαμπρὲς καὶ καλές, μὰ ποὺ εἴτανε τόσο λίγο φτιασμένες γιὰ νὰ ἀναθρέψουν ἕνα παιδί . . . Καὶ σὰν πέθανε ὁ πατέρας, ἔγινε τοῦτο τὸσυγκινητικὸ πρᾶγμα :

ἡ μικρὴ Μυρτώ, κυριάρχησε ἀπάνω στὴ λύπη ποὺ τῆς προξενοῦσε ὁ χαμὸς ἑνὸς πατέρα πολυαγαπημένου καὶ ἡ ὄψη τῆς ἀπελπισμένης μητέρας της, καὶ ὑψώθηκε διὰ μιᾶς σὲ σωστὴ γυναῖκα, σοβαρὴ καὶ μυαλωμένη, ὀργανώνοντας, μὲ τὴ βοήθεια κάποιου παλιοῦ φίλου τοῦ πατέρα της μιὰ νέα ζωή, περιποιούμενη μὲ τρυφερὴ ἀφοσίωση τὴν Κυρία Ἐλιαννῆ, ποὺ εἶχε κλονισμένη τὴν ὑγεία της, πάντα τόσο εὔθραυση.

Ἡ μητέρα καὶ κόρη ἐγκατασταθήκανε στὸ Νεγύ, σ' ἕνα πολὺ μικρὸ ἀπαρτμὰν στὸ τέταρτο πάτωμα, μέσα σ' ἕνα σπίτι κατοικημένο ἀπὸ ὑπαλλήλους μέτριας οἰκονομικῆς καταστάσεως. Ἡ Κυρία Ἐλιαννῆ, ποὺ ἔμενε ἀδιόρθωτη παρ' ὅλη τὴν πεῖρα ποὺ εἶχε, ἐγκατέστησε στὸ παραθῦρι τοῦ δωματίου της αὐτὸ τὴ σέρρα καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμία της εἴτανε διαρκῶς γιομᾶτο λουλούδια.

— Καλύτερα, ἀπάντησε, νὰ μοῦ λείπει τὸ φαΐ παρὰ νὰ μὴ βλέπω λουλοὺδια γύρω μου, στὸν κηδεμόνα τῆς Μυρτῶς, ποὺ διετύπωσε μὲ λεπτότητα τὴν παρατήρηση πὼς τὰ εἰσοδήματα δὲν ἐπέτρεπαν ἴσως νά.....

— Ὤ! Κύριε, ἡ μαμὰ δὲν πρέπει νὰ στερηθῇ τὰ ἄνθη! εἶχε πεῖ ζωηρὰ ἡ Μυρτώ.

Ἐπίσης ἡ Κυρία Ἐλιαννῆ ἔπρεπε νἄχῃ λεπτὴ τροφή.... Κ' ἐπειδὴ ἀποτροπιαζότανε τὰ βαθύχρωμα χρώματα, ἀπαιτοῦσε νὰ ντύνεται ἡ κόρη της πάντα μὲ ἄσπρα, μέσα στὸ σπίτι, πρᾶγμα τῷ ὄντι οἰκονομικό, γιατὶ τὸ κορίτσι, ποὺ ἔκανε μὲ προσοχὴ καὶ μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χείλη, πολλὲς μικροδουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ, ἔπρεπε νὰ ἀλλάζῃ συχνὰ αὐτὰ τὰ κοστούμια, ποὺ ἡ μητέρα της δὲν ἀπέφερε νὰ τὰ βλέπῃ ἔστω καὶ λιγάκι τσαλακωμένα.

Αὐτὴ ἡ τακτικὴ εἴτανε καὶ σὲ πλῆθος ἄλλες λεπτομέρειες, καὶ τ ἀρὰ τὶς οἰκονομίες ποὺ κατώρθωσε ἡ Μυρτὼ νὰ κάμῃ σὲ ὡρισμένα πράγματα, πολλὲς φορὲς δύσκολα ἔκλεινε ὁ ἰσολογισμός.

Ἔπρεπε ἐπίσης νὰ λογαριασθοῦν καὶ τὰ ἔξοδα τῆς ἐκπαίδευσεώς της. Χάρη στὴ μεγάλη της ἀντίληψη, καὶ στὰ θαυμάσια χαρίσματα ποὺ εἶχε, κατώρθωσε νὰ τὰ περιορίσῃ στὸ ἐλάχιστο. Εἶχε πάρει, τὴν περασμένη χρονιά, τὸ δίπλωμά της, καὶ μπόρεσε, πέρνοντας ἀπὸ καιροῦ σὲ καιρὸ μερικὰ μαθήματα ἀπὸ κάποιον ἔξοχο καθηγητή, νὰ ἀποκτήσῃ μιὰ ξεχωριστὴ ἱκανότητα στὸ βιολί.

Τέτοια εἴτανε ἡ Μυρτώ, μικρὴ ψυχὴ λεπτή, φλογερὴ καὶ ἀγνὴ καρδιὰ ἀγαθὴ καὶ ἀφοσιωμένη, χριστιανὴ θερμή, παιδὶ στὴν διαυγῆ της ἁπλότητα, γυναῖκα σωστὴ ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὴν ὥριμη σκέψη, πεπειραμένη καὶ μὲ εὐθύνες.

Γιατὶ ὅλες οἱ φροντίδες ἔπεφταν σ' αὐτή. Ἡ Κυρία Ἐλιαννῆ, ἄφηνε τὴν κόρη της νὰ κάμῃ ὅπως θέλει, καὶ ἔλεγε πὼς δὲν μποροῦσε νὰ ἀπασχοληθῇ μὲ τίποτα. Εἶχαν περάσει μερικὰ χρόνια, ποὺ δὲν ἔβγαινε πειὰ ἀπὸ τὸ σπίτι, καὶ περνοῦσε τὶς μέρες της ξαπλωμένη, ἀσχολούμενη μὲ κάτι θαυμάσια κεντήματα, ἢ ρεμβάζοντας μὲ τὰ μάτια προσηλωμένα στὸν τελευταῖο πίνακα τοῦ ἀντρός της, τὸν ὁποῖον εἶχε παραστήσει τὸν ἑαυτό του ἀνάμεσα στὴν γυναῖκα του καὶ στὴν κόρη του, μέσα στὸ ἡλιόλουστο μικρὸ ἀτελιέ του.

Ἔτσι μαραινότανε, καὶ χειροτέρευε τὴν ἀρρώστεια ποὺ τὴν ἔρριξε τέλος στὸ κρεβάτι. Ἡ Μυρτώ, ὅταν εἶδε τὴν ἀνήσυχη φυσιογνωμία τοῦ γιατροῦ ποὺ φωνάξανε ἀμέσως, κατάλαβε πὼς ὁ κίνδυνος εἴτανε μεγάλος.... Καὶ σὰν ἄκουσε τὴ μητέρα της νὰ ζητᾶ τὸν παπᾶ, ἐπείσθηκε πὼς τὰ πάντα εἴχανε τελειώσει, γιατὶ ἡ κυρία Ἐλιαννῆ εἴτανε ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς γυναῖκες ποὺ περιμένουν τὰ τελευταῖα προειδοποιητικὰ συμπτώματα γιὰ νὰ τολμήσουν νὰ σκεφθοῦν τὴ μετάληψη.

Κεῖνο τὸ πρωῒ ἡ Μυρτὼ εἶχε ἀφήσει τή μητέρα της μὲ τὸν ἐξομολόγο, ἀφ' ἑνὸς γιὰ νὰ ἀφήσῃ τὴ μελλοθάνατη νὰ προσευχηθῇ μὲ γαλήνη, κι' ἀφ' ἑτέρου γιὰ νὰ κρύψῃ τὰ δάκρυά της ποὺ δύσκολα θὰ τὰ κρατοῦσε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐξομολόγησης· γι' αὐτὸ εἶχε καταφύγει στὴ σέρρα.

Ἀγαποῦσε βαθειὰ τὴ μητέρά της, μὲ μιὰ τρυφερότητα πατριχῆς προστασίας, ἐξ αἰτίας τῆς ψυχικῆς ἀδυναμίας ποὺ βρισκότανε ἡ κυρία Ἐλιαννῆ. Ἡ καρδιά της εἶχε ἀνάγκη νὰ δοθῇ, νὰ ἀφοσιωθῇ στὴν ἐξυπηρέτηση ἄλλων πληγωμένων καρδιῶν. Μετὰ τὸ θάνατο τῆς μητέρας της, αὐτή της ἡ ἀνάγκη, ποὺ εὕρισκε τροφή, κυρίως τοὺς τελευταίους μῆνες, μὲ τὴν περιποίηση καὶ τὴ φροντίδα τῆς ἄρρωστης μητέρας της, δὲν θὰ μποροῦνε πειὰ νὰ ἱκανοποιηθῇ. Κανένας δὲν θὰ τὴν εἶχε πειὰ ἀνάγκη.... Τοὐλάχιστον θὰ γινότανε καλοργρὰ γιὰ νὰ διαθέσῃ τὴν ἀφοσίωσή της γιὰ τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς της. Μά, ἕως τώρα, ἡ θεία φωνὴ δὲν τῆς εἶχε μιλήσει μέσα στὴ ψυχή, ἡ Μυρτὼ ἀγνοοῦσε ἂν ἡ ἀποστολή της εἴτανε ἡ ἀφιέρωση τῆς ζωῆς της στὸ Θεό.

Μέσα στὴ σιωπὴ ποὺ βασίλευε, καὶ ποὺ τὴ διέκοπτε μονάχα ἀπὸ καιροῦ σὲ καιρὸ κάποιο τράμ, μιὰ φωνὴ ἀδύνατη τὴ φώναξε.

— Μυρτώ!

Ἡ κόρη σηκώθηκε μὲ μιᾶς καὶ μπῆκε μέσα στὴν κάμαρα μὲ τοὺς ἀνοιχτοὺς χρωματισμούς, μὲ τὰ ἔπιπλα ἀπὸ ἄσπρη λάκκα.

Πράσινα φυτά, λουλούδια ἀνθισμένα στολίζανε τὶς γωνίες, τὰ τραπέζια καὶ τὸ τζάκι..... Κι' ἀπάνω σ' ἕνα μικρὸ τραπέζι σκεπασμένο μὲ ἄσπρο τραπεζομάντηλο, κι' ἄλλα λουλούδια ἀκόμα σκόρπια ἀνάμεσα στὰ χρυσὰ κηροπήγια καὶ στὸν ἐσταυρωμένο.

Ἡ Μυρτὼ προχώρησε κοντὰ στὸ κρεββάτι, ἔσκυψε ἀπάνω ἀπὸ τὸ ὀχρὸ καὶ μαραμμένο πρόσωπο, ποὺ τὸ τριγύριζαν ξανθόγκριζα μαλλιά.

— Ἐδῶ εἶμαι, μαμά μου ἀγαπημένη. Τί τὴ θέλετε τὴ Μυρτὼ σας; ρώτησε φιλῶντας την στὸ μέτωπο.

— Θέλω νὰ σοῦ μιλήσω, ἀγάπη μου.... Ἄκουσε, ἔχω καταλάβει ἀπὸ τὴ στιγμή.... ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ αἰσθάνομαι πὼς ἔρχεται ὁ θάνατος.....

— Μαμά! μουρμούρισε ἡ Μυρτώ.

Τὰ γαλανὰ μάτια τῆς ἄρρωστης ἀγκαλιάσανε τὴν κόρη της μ' ἕνα βλέμμα ποινετικό.

— Πρέπει νὰ συνειθίσουμε σ'αὐτὴ τὴ σκέψη, παιδί μου.... Ἔχω καταλάβει λοιπόν πὼς δὲν ὑπῆρξα γιὰ σένα καλὴ μητέρα...

— Μαμά! ξανᾶπε πάλι ἡ Μυρτὼ μ' ἕνα κίνημα διαμαρτυρίας.

— Ναί, ἀγαπημένη μου, αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Σ'ἀγάπησα πολύ, εἶν'ἀληθεια, μὰ δὲν ἐξεπλήρωσα κανένα ἀπὸ τὰ ἄλλα μητρικὰ καθήκοντα ποὺ εἶχα γιὰ σένα. Ἄφησα στὴ μικρὴ θαραλέα ψυχοὺλα σου ὅλες τὶς εὐθύνες, ὅλες τὴς φροντίδες, κλείσθηκα μέσα στὴ θλίψη μου καὶ ξόδεψα ἐγωϊστικὰ ὅλο τὸ μικρό μας εἰσόδημα, ἀντὶ νὰ σκεφθῶ πὼς ἔπρεπε νὰ κάνω οἰκονομία γιὰ σένα.

— Ἐκάματε καλά, μαμά, ἐκάματε καλά· ἐγὼ εἶμαι νέα, θὰ ἐργασθῶ...

— Θὰ ἐργασθῆς!... Πτωχὴ ἀγαπημένη μου κόρη! Τί θὰ μπορέσῃς νὰ κάνῃς; Ὁ συναγωνισμὸς εἶναι τεράστιος.... καὶ ἐξ ἄλλου δὲ μπορεῖς νὰ ζήσῃς μόνη, Μυρτώ. Σοῦ χρειάζεται ἡ προστασία κάποιας στέγης, ἡ ἀσφάλεια μέσα σὲ μιὰ οἰκογένεια σοβαρή.. σκέφθηκα λοιπὸν τὴν ἐξαδέλφη μου τὴ Gisèle. Ξαίρεις πώς, μόνη αὐτὴ ἀπ'ὅλη τὴν οἰκογένεια μου, ἐξακολούθησε νὰ ἔχῃ κάποια ἐπαφὴ μαζί μου, μὲ λίγες λέξεις ἀπάνω σὲ μιὰ κάρτα κάθε 1η Ἰανουαρίου, μέ μερικὰ γράμματα γιὰ τυπικὲς εὐχές. Εἶχε παντρευτεῖ, τρία χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο μου, μὲ τὸν πρίγκηπα Σιγισμοῦνδο Milcza. Ἀποκτήσαν ἕναν γυιό. Ὕστερ'ἀπὸ μερικὰ χρόνια μὲ ἐπληροφόρησε ὅτι εἶχε μείνει χήρα, καὶ ἀργότερα τὸ δεύτερο γάμο της, τὴ γέννηση τεσσάρων, καὶ τέλος τὴν ἐκ νέου χηρεία της. Ἀγαπιόμαστε πολύ, καὶ σκέφθηκα ὅτι γιὰ ἀνάμνησή μου θὰ ἤθελε ἴσως νὰ σὲ δεχθῇ στὴν οἰκογένειά της.

Ἡ Μυρτὼ τινάχτηκε ἐπάνω ἀπότομα.

— Μαμά, θέλετε νὰ ζητιανέψω τὴν προστασία καὶ τὴ φιλοξενία αὐτῶν τῶν συγγενῶν ποὺ δὲν θελήσανε νὰ δεχθοῦνε τὸν ἀγαπημένο μου πατέρα;

— Ὤ! οἱ ἄλλοι, ναί. Μὰ ἡ Gisèle δὲν ἔπαυσε ποτὲ τὰ μὲ θεωρῇ συγγενῆ της.

— Ἐν τούτοις, μαμά, δὲν μοῦ φαίνεται καλὸ νὰ γίνω βάρος στήν κοντέσσα Zolany! εἶπε ζωηρὰ ἡ Μυρτώ.

— Ὄχι, ἀλλὰ ἐκείνη θὰ ἔχῃ πολλὲς σχέσεις καὶ γνωριμίες μὲ σημαίνοντα πρόσωπα, γιατὶ οἱ Gisza, οἱ Zolany, οἱ Milcza προπάντων εἶναι ἀπὸ τὴν ἀνώτερη μαγυαρικὴ ἀριστοκρατία. Οἱ τελευταῖοι κατάγονται ἀπὸ βαιλικὸ αἷμα, καὶ ἡ περιουσία τους εἶαι ἀνυπολόγιστη. Ἡ Gisèle λοιπὸν θὰ μπορέσῃ, καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, νὰ σὲ βοηθήσῃ νὰ εὕρῃς κάποια θέση μόνιμη, θἄναι γιὰ σένα κάποια προστασία, μιὰ συβουλή.... Θἄθελα λοιπὸν νὰ τῆς γράψῃς ἐκ μέρους μου γιὰ νὰ σὲ ἐμπιστευθῶ σ'αὐτή.

— Ὅ,τι θέλετε, ἀγαπητή μου μαμά! μουρμούρισε ἡ Μυρτὼ, ἀφήνοντας τὰ πέσῃ τὸ ὡραῖο μὰ ἀδυνατισμένο χέρι της ἀπάνω στὸ ἄσπρο μεταξωτὸ κλινοσκέπασμα.

Καθ' ὑπαγόρευση τῆς μητέρας της, ἔγραψε μιὰ ἁπλὴ καὶ σιγκηνητικὴ ἔκκληση σ' αὐτὴ τὴ συγγενή της ποὺ δὲν τὴν εἶχε γνωρίσει ἡ ἴδια. Μὲ πολὺν κόπο κατόρθωσε ἡ Κυρία Ἐλιαννῆ νὰ βάλῃ τὴν ὑπογραφή της... Ἡ Μυρτὼ ρώτησε:

— Ποῦ πρέπει νὰ ἀπευθύνω αὐτὸ τὸ γράμμα;

— Μετὰ τὴ δεύτερη χηρεία της, ἡ Gisèle μοῦ ἔδωσε τὴ διεύθυνσή της στὸ μέγαρον Milcza, στὴ Βιέννη. Ὑποθέτω ὅτι μετὰ τὸν θάνατο τοῦ κόμητος Zolanyi, πῆγε κοντὰ στὸ μεγαλύτερο γυιό της, ποὺ ἴσως δὲ θἄναι ἀκόμα παντρεμένος. Στεῖλε τὸ γράμμα σ'αὐτὴ τὴ διεύθυνση. Ἂν ἡ Gisèle δὲν βρισκεται ἐκεῖ, θὰ μᾶς πληροφορήσουν ποῦ εἶναι.

Ἡ Μυρτώ, μὲ χέρι ποὺ ἔτρεμε λίγο, ἔγραψε τὴν ἀντρέσσα, κόλλησε τὸ γραμματόσημο, καὶ σηκώθηκε λέγοντας:

(Ἀκολουθεῖ)

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Στρατῆ Δούκα: Ἱστορία ἑνὸς αἰχμαλώτου. (ἔκδοσις Χ. Γανιάρη). Ὅτι καὶ νὰ εἰπῇ κανεὶς γι' αὐτὸ τὸ βιβλίο, τ' ἀξίζει. Ὁ κ. Δούκας, γνωστὸς ἀπὸ αἰσθητικές του παρατηρήσεις πολὺ ἀξιοπρόσεχτες καὶ ποὺ μαρτυροῦν ὄχι συνειθισμένη παρατηρητικότητα, μ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ βιβλίο δίνει ἕνα δεῖγμα τῆς ἀξίας του σὲ ἄλλο ἐπίπεδο τέχνης, στὴν ἀφήγηση. Κατὰ βάθος, ὅπως μᾶς σταθεβαιώνει καὶ ὁ ἴδιος, ὁ ἀφηγητὴς δέν εἶναι ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεύς, παρὰ κάποιος μικρασιάτης, αἰχμάλωτος τῶν τούρκων. Ἀλλὰ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον εἶναι ἀποδομένη ἡ ἀφήγηση τοῦ ἀγράμματου αὐτοῦ ἀνθρώπου, τὸ αὐστηρό, ἀπηλλαγμένο ἀπὸ στολίδια ὕφος του, ἡ μαστορικὴ καὶ ἀκριβολογημένη ἔκθεση τῶν περιστατικῶν, ἡ κλασσικὴ νηφαλιότητα μὲ τὴν ὁποία διατυπώνεται τὸ κάθε τι μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἱστορία καὶ ὁ βαθὺς χαρακτηρισμὸς προσώπων καὶ γεγονότων, ὅλα αὐτά, ἀρετὲς κατ' ἐξοχὴν τοῦ λαοῦ, δεν ὀφείλονται ὁλότελα στὸν αἰχμάλωτο. Ὁ κ. Δούκας ξαίρει καλὰ τί νὰ πάρῃ, ξαίρει καλὰ νὰ κρατήσῃ ἀπὸ τὸν ἀφηγητὴ τοῦ ὁ,τι εἶναι ὀποβλητικὸ καὶ ὡς ἰδέα καὶ ὡς φραστικὸ σχῆμα. Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἔχει μέρη ποὺ λές πὼς εἶναι Ἁγία Γραφή, Ὅμηρος. Ἀπὸ τὰ παρακάτω κομμάτια μπορεῖ νὰ κρίνῃ ὁ ἀναγνώστης.

«... Τὸ βράδυ ποὺ πέσαμε, δυὸ ἔκαναν νὰ φύγουν. Τοὺς πιάσαμε τὴν ἴδια ὥρα. Ἐκεῖ μπροστά μας τοὺς σκοτώσανε.

Τὸ πρωῒ ἐμεῖς λέγαμε.

— Καλὰ κάνατε καὶ τοὺς σκοτώσατε.

Κι' ὁ λοχαγός ἔλεγε:

— Κεραστάδες, ἐγὼ νὰ σᾶς κάνω καλωσύνη καὶ σεῖς νὰ φύγετε! Καὶ διέταξε νὰ σηκωθοῦμε.

Μισὴ ὥρα μπρὸς βρήκαμε νερό. Μὰ ὁ λοχαγὸς εἶχε στεῖλει πάλι σκοπὸ κατ' εὐθεῖαν.

Ἕνας ἔσκυψε νά πιῇ, κ' ἐκεῖ τὸν σκότωσαν.

Δεξιὰ βρήκαμε χαρακώματα ἀνοιχτά, γεμᾶτα νερό. Ἕνας ἔπεσε νὰ πιῇ καὶ βουλιαξε.

Ἐκεῖ τὸν ἀφήσαμ-.

Παρακάτω σ' ἕνα σταθμὸ κάναμε στάση. Ἐκεῖ ἤρθαν πολῖτες καὶ λέγανε στὸν ἀξιωματικό.

— Δόσε διαταγή, ἂν εὕρουμε ἀνάμεσά τους κανέναν ἐχτρὸ νὰ τὸν πάρουμε. Καὶ κεῖνος εἶπε.

— Κοιτάξτε, καὶ ἂν βρῆτε πάρτε τον.

—Μπράβο! εἶπαν καὶ χύθηκαν μέσα στὸ σωρό.

Βρῆκαν ἕναν Ἀρμένη. Τὸν γνώρισαν. Τοῦ λένε.

— Βρὲ κερατᾶ, Ἀρμένη, ἐσένα γυρεύαμε.

— Μιὰ ψυχὴ ἔχω νὰ παραδώσω, τοὺς λέει:

Τὸν χώρισαν. Καὶ μόλις τὸν βγάλανε ὁ λοχαγὸς τοὺς λέει:

— Τώρα τραβᾶτε τον.

Καὶ μόλις εἶπε ἔτσι, ὁ Ἀρμένης χύθηκε καὶ βάγκωσε τὸν πολίτη ἀπ' τὸ λαρύγγι, καὶ τὸν ἔκοψε μὲ τὰ δόντια του. Ἐκεῖ τὸν πιάσανε καὶ τὸν χαλάσανε. Μὰ πρόφταξε κ' εἶπε:

— Τώρα, ὅτι θέλετε κάνετε, Πῆρα τὸ αἷμα μου».

***

«...Στὸ μύλο βρήκαμε ἀλεῦρι ἕνα φορτίο ἀλεσμένο καὶ ἕνα ἄλεστο. Ἀνοίξαμε τὸ τιμόνι γιὰ ν' ἀλέσουμε τὸ ἄλεστο, μὰ χαλάσαμε τὸ μύλο. Τὸ ξύλο ἤτανε τσουρούκεικο (σάπιο). Πήραμε τὸ στάρι καὶ τὸ ἀλεῦρι στὸ σπήλαιο...»

***

«...Ἕνα πρωῒ σηκωθήκαμε. «Τὸ πρωῒ» λέγαμε μὰ τώρα μετανοιώσαμε. Δυὸ νομάτοι, συνειθίσαμε.

Μὲ τὸ ξουράφι ξούρισα ἐγὼ ἐκεῖνον καὶ ἐκεῖνος ἐμένα.

— Ρὲ σύντροφε, του λέω. Κοίταξέ με καλά, μοιάζω γιὰ Τοῦρκος;

— Ἴδιος, μου λέει.

Καὶ τὸν εἶδα καὶ γὼ καὶ τοῦπα.

— Καὶ σὺ ἴδιος Τουρκοκρητικός. Ἄϊ, τώρα, πριν σωθῇ τὸ ψωμί, γιατὶ ἀδυνατίσαμε.

Κλάψαμε καὶ συχωρεθήκαμε.

Κ' ὕστερα πῆρε ὁ καθένας τὸ δρόμο του, καὶ παγαίνοντας κοιτάζαμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, καὶ κεῖ ποὺ τὸν ἔχασα βούρκωναν τὰ μάτια μου. Καὶ πάλι μετάνοιωσα κ' ἤθελα νὰ τρέξω νὰ τὸν βρῶ».

***

«Τίνος εἶν' τὰ πρόβατα;

— Τοῦ Χατζῆ Μεμέτη, μοῦ λέει. Ὅπως μοῦπε κι' ὁ ἀγροφύλακας.

— Μήπως ὁ Χατζημεμέτης θέλει παραγυιό; τοῦ λέω.

— Ἑφτὰ μέρες τώρα, κάθε μέρα πάει στὰ Θεῖρα γιὰ νὰ βρῇ νὰ φέρῃ κανένα τσομπάνη κι' ἀκόμα δὲν ἔφερε. Ξέρεις ἐσὺ ἀπὸ δουλιά;

— Ναί, ξαίρω ν' ἀρμέξω, τοῦπα.

— Κάθισε, μοῦ λέει.

Τὰ χωράφια τοῦ Χατζημεμέτη ἦταν φυτρωμένα.. Ἔβγαλα τὰ πρόβατα.

Τὸ μεσημέρι ὁ Χατζημεμέτης ἦρτε ἀπὸ τὰ Θεῖρα μὲ τάλογο. Τὸν εἶδα, πλούσιον ἄνθρωπο, νὰ κάθεται καβάλλα. Μοῦ φάνηκε ἔξυπνος ἄνθρωπος. Τὸν φοβήθηκα. Ἡ καρδιά μου ἔτρεμε καὶ δὲν μποροῦσα νὰ τὸν δῶ κατάματα.

Βλέπει τὰ πρόβατα.

— Τὰ πρόβατα, λέει, ἀλλιῶς τἄβλεπα κι' ἀλλιῶς εἶναι.

— Ἔχουμε καινούργιον τσομπάνη, τοῦ λέει ὁ παραγυιός του.

— Ἀπὸ ποῦ εἶσαι; μοῦ λέει.

— Ἀπ' τὴ Μακεδονία, τοῦ λέω, ἀπ' τὸ Κοσσυφοπέδι.

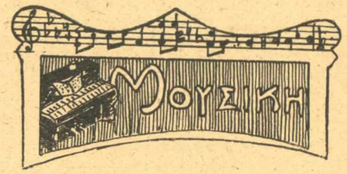

Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ ΦΑΟΥΣΤ

Ἕνας γάλλος συγγραφεὺς ποὺ ὑπῆρξε διάσημος στὴν ἐποχή του καὶ ποὺ μᾶς ἄφησε πέντε τόμους ἀναμνήσεις, γεμᾶτες ἐνδιαφέρον, ὁ Ἑρνέστ Λεγκουβέ, χαρακτηρίζει τὸν Μπερλιόζ ὡς τὴ μεγαλύτερη μεγαλοφυΐα ἀπὸ τὴν ὁποία ἔλειψε ὅμως τὸ ταλέντο. Δὲν πρόκειται περὶ παραδοξολογίας. Ὁ σκοπὸς τοῦ μεγάλου αὐτοῦ συνθέτου ποὺ θέλησε νὰ ἐκφράσῃ μὲ τὴν μουσική του κάθε συναίσθημα ἀνθρώπινο, ποὺ προσπάθησε νὰ ἐμβαθύνῃ ὄχι μονάχα στὴν ἐξωτερικὴ φύση, ἐκφράζοντας τὴν ἀναλλοίωτη ὁμορφιά της, ἀλλὰ στὸν ἐσωτερικὸ κόσμο τοῦ ἀνθρώπου, εἴτανε ὅπως, ὀρθὰ παρατηρεῖ ὁ Λεγκουβέ, νὰ γίνῃ ἡ μουσική του ἡ ἠχὼ κάθε δονήσεως τῆς ἄστατης καρδιᾶς του. «Ὅταν κανεὶς σκεφτῇ — γράφει ὁ Λεγκουβὲ — πόση ἀκαταπόνητη ἐργασία, πόση μόρφωση καὶ πόση πειθαρχία χρειαστήκανε στὸν Μάγερμπερ, γιὰ νὰ φθάσῃ στὰ ὀρχηστρικὰ καὶ μελωδικὰ εὑρήματα τῶν ἔργων του, τότε μόνον μπορεῖ νὰ καταλάβῃ πῶς ὁ γίγας αὐτὸς ἐπρόσθεσε μιὰ ὀκτάβα στὸ κλαβιὲ τῆς δραματικῆς μουσικῆς. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔλειψε ἀπὸ τὸν Μπερλιόζ.» Μὰ παρ' ὅλα τὰ ἐλαττώματα ποὺ παρουσιάζει ἡ σύνθεση τῶν ἔργων του, ὁ Μπερλιόζ θα παραμείνῃ αἰώνια ἀθάνατος μὲ τὴν «Φανταστικὴ συμφωνία» του καὶ τὴν «Καταδίκη τοῦ Φάουστ».

Ποιός θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς βεβαιώσῃ πῶς ἔπειτα ἀπὸ ἑννέα χρόνια, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ὀγλαδὴ ποὺ ἕνας μικρὸς ὅμιλος ἴδρυε τὴν «Χορῳδία Ἀθηνῶν» θ'ἀκούαμε στὴν Ἀθήνα, ὅπως

— Ἂν εἶναι τυχερὸ θὰ πάρω ἐσένα τσομπάνη.»

***

«... Τὰ πρόβατα βόσκανε καμμιὰ κατοσταριὰ μέτρα ἀπὸ τὴν καλύβα.

Κοίταξα τὴν πρώτη μέρα τῆς Σαρακοστῆς ξυρίζανε τῆς τρίχες τους, (θρησκευτικὸ ἔθιμο τῶν Τούρκων). Πιάνω κ' ἐγὼ καὶ ξυρίζω τὸ στῆθος μου. Δάκρυσα κ' εἶπα· ὁ Θεὸς ἂς μὲ συγχωρέσῃ.»

Ἀλλὰ τὸ πειὸ καλὸ μέρος τοῦ βιβλίου, μπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς πὼς εἶναι ὁ πρόλογος, τὰ «Λίγα λόγια» μὰ λόγια σκεφτικά, μὲ πολὺ νόημα. Τὸ βιβλίο ἔχει καὶ μιὰν ἔξοχη ἀφιέρωση « στὰ κοινὰ μαρτύρια τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Τουρκικοῦ λαοῦ».

Μὲ ἕναν λόγο, τὸ βιβλιαράκι τοῦ κ. Δούκα εἶναι ἕνα ἀληθινὸ διαμάντι μέσα στὰ κάθε λογῆς ἔντυπα ποὺ βγαίνουν στὴν Ἑλλάδα.

ΚΡΙΤΩΝ

τὴν ἀκουσαμε, τὴν «Καταδίκη τοῦ Φάουστ;» Καὶ ὅμως τὸ θαῦμα αὐτὸ ἔγινε. Καὶ τὸ ὀφείλομε στὴν ἀκούραστη προσπάθεια, στὴν εὐγενικὴ φιλοδοξία, στὴν ἐπιμονὴ καὶ ἀφάνταστη ὑπομονή, ἑνός καλλιτέχνου ποὺ χρόνια τώρα ἐργάζεται μετριόφρονα καὶ ἀθόρυβα: στὸν Φιλοκτήτη Οἰκονομίδη.

Παρὰ μερικὲς ἀτέλειες, παρὰ τὶς αἰώνιες μεμψιμοιρίες μεγαλοσχήμου κριτικοῦ, (σ' αὐτὸν τίποτα ποτὲ δὲν ἀρέσει) τὸ ἀριστούργημα αὐτὸ τῆς γαλλικῆς μουσικῆς ἀπεδόθη μὲ τελειότητα ποὺ ἔκανε κατάπληξη. Ἡ «Χορωδία Ἀθηνῶν» μπορεῖ νὰ εἶναι ὑπερήφανη γιὰ τό, πράγματι, γιγάντιο ἔργο της. Ὅλα τὰ μέρη της τὰ ἑτραγούδησε μ' ἕνα ἁρμονικώτατο σύνολο ποὺ θὰ τὸ ζήλευαν καὶ οἱ πιὸ γυμνασμένες εὐρωπαϊκὲς χορῳδίες. «Ὁ Ὕμνὸς τοῦ Πάσχα» ἡ σκηνὴ τῆς «Ταβέρνας» μὲ τὴν περίφημη φούγκα, ἀπεδόθηκαν λαμπρά. Στὸ μέρος αὐτὸ ἀκριβῶς βρίσκεται καὶ τὸ «Τραγοῦδι τοῦ ποντικοῦ» ποὺ τραγουδεῖ ὁ Μπράντερ. Ὁ κ. Μολότσος, μὲ τὴν θερμὴ φωνή του, ἐχρωμάτισε ἐξαίρετα τὴν ἀριστουργηματικὴ αὐτὴ σελίδα.

Ἐκεῖνοι ὅμως ποὺ θαυμάστηκαν στὴν ἐντελῶς ἀριστοτεχνικὴ ἀπόδοση τῶν ρόλων τους ὑπῆρξαν οἱ σολίστ.

Εἰς τὸν δυσχερέστατον ρόλον, τὸν βαρύτερον ἴσως ὅλου τοῦ ἔργου, τοῦ Μεφιστοφελοῦς, ὁ κ. Νικολάου ἀναδείχθηκε ἀληθινὰ σατανικός, δηκτικός. «Τὸ τραγοῦδι τοῦ ψύλλου» ἡ serenata, ὁ «δρόμος πρὸς τὴν ἄδυσσον» ἐξετελέσθησαν μὲ ὅλην τὴν εἰρωνίαν, τὴν δραματικότητα καὶ τὴν διαβολικὴν ἐκείνην διάθεσιν ποὺ χαραχτηρίζει τὸ πνεῦμα τοῦ κακοῦ.

Εἰς τὸν ρόλον τοῦ Φάουστ, ὁ γάλλος καλλιτέχνης κ. Λαπελετρῆ, μὲ τὴν τελείαν diction του, μὲ τὴν βαθεῖαν ἀντίληψιν τῆς μουσικῆς, μὲ τὴν ὡραία φωνή του, ἀναδείχθηκε ὑπέρτερος κάθε προσδοκίας. Στὴν δυῳδία μὲ τὴ Μαργαρίτα καὶ πρὸ πάντων στὴν περίφημη «Ἐπίκληση πρὸς τὴ Φύση» φάνηκε πῶς εἶναι πραγματικὰ μεγάλος καλλιτέχνης.

Μὰ τί νὰ πῇ κανεὶς καὶ γιὰ τὴν κ. Νινὸν Βαλλέν, ποὺ κατέκτησε, μὲ τὴν ὄμορφη ἐμφάνισή της, καὶ πρὸ πάντων μὲ τὴν κρυστάλλινη, ἀείαστη, θερμὴ φωνή της, τὴν παράμιλλη diction της, τὴν βαθειὰ μουσικότητά της, τὶς συμπάθειες τοῦ κοινοῦ. Ὑπῆρξε μὲ μιὰ λέξη Μαργαρίτα ἰδεώδης. Ἐρμήνευσε μὲ σπανίαν ἀντίληψιν ὅλην τὴν ἀγάπη, κάθε ὀνειροπόλημα, κάθε συγκίνηση, ποὺ συγκλονίζει τὸν ρωμαντικὸν χαραχτῆρα τῆς ἡρῳδοῦς. Ἐτραγούδησε σὰν μεγάλη καλλιτέχνις τὸν «Βασιλὴ τῆς Θούλης» καὶ τὴν ἀριστουργηματικὴ ρομάντσα «τοῦ ἔρωτος δὲν σβύνει ἡ φλόγ' ἀπ' τὴν καρδιά».

Τέλος ἡ ὀρχήστρα, ἡ ὁποία στὴν περίπτωσὴ αὐτὴ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶταν ἀμφιθεατρικὰ τοποθετημένη καὶ πιὸ ἐνισχυμένη σὲ ὄργανα, ἐξετέλεσε ἐξαίρετα τὸ περίφημο οὐγγρικὸ ἐμβατήριο, τὸ συμφωνικὸ πρελούντιο, τὸν χορὸν τῶν συλφίδων καὶ τὸν χορὸν τῶν στοιχειῶν. Ἡ μετάφραση τῆς «Καταδίκης» ἔγινε σὲ ῥέουσα δημοτικὴ γλῶσσα, ἀπὸ τὸν κ. Γ. Σκλάβο, ποὺ ἀπέδωσε ἀριστοτεχνικὰ τὸ πρωτότυπο.

Τὸ πρόγραμμα εἶταν καλλιτεχνικώτατο, βιβλίο ἐξαιρετικὰ καλοτυπωμένο, ποὺ θὰ κοσμήσῃ κάθε μουσικὴ βιβλιοθήκη.

ΓΕΩΡΓ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Ἔκθεσις ἔργων Νικ. Λύτρα, (Ζάππειον). Σὲ μιὰ ἄίθουσα τοῦ Ζαππείου ἔχουν ἐκτεθῆ ὅλα σχεδὸν τὰ ἔργα τοῦ ἀποθανόντος καθηγητοῦ τοῦ Πολυτεχνίου Νικ. Λύτρα: Ἐλαιογραφίες, γκουὰς καὶ σκίτσα μὲ μολυβδι, μὲ κάρβουνο, μὲ πένα. Δουλειὰ σοβαρή, θετική, μὲ κατεύθυνση, ποὺ κάνει τὸν ἐπισκέπτη νὰ σεβασθῆ καὶ τὶς ἀτέλειες ἀκόμα τοῦ καλλιτέχνου. Τὸ συμπέρασμα ποὺ βγαίνει ἀπ' αὐτὴ τὴν πλούσια συγκομιδὴ μιᾶς προσπάθειας ποὺ κόπηκε στὴ μέση, εἶναι ὅτι ὁ Νικόλαος Λύτρας φάνηκε ἀνταξιος τοῦ πατέρα του: Στ εἶδος τῆς ζωγραφικῆς ποὺ ἀντιπροσωπεύει εἶναι ὁ δυνατώτερος ποὺ ἔχομε στὴν Ἑλλάδα. Τὸ εἶδος αὐτὸ εἶναι ἕνας στερεός ἐμπρεσσιονισμὸς μὲ τάση νὰ φορμάρῃ τὰ ἀντικείμενα διακοσμητικά. Σὰν γνήσιος καλλιτέχνης, δὲν υἱοθετεῖ μεθόδους πρὶν νὰ αἰσθανθῆ βαθειὰ τὴν ἀνάγκη τους: Τραβᾶ τὸ δρόμο του φυσιολογικά, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἀκαδημαϊκὴ παράδοση τοῦ Πολυτεχνείου, κι' ὁλοένα ζητᾶ, κι' ὁλοένα πραγματοποιεῖ. Τὰ τελευταῖα του ἔργα δείχνουν πειὸ καθαρὰ πῶς πλησιάζε νὰ διαγράψῃ κάποια στροφὴ ἀποφασιστική, ἀπολυτρωνόμενος ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικὴ ἀπόδοση τῶν πραγμάτων ποὺ τὸν ἐμπόδιζε νὰ ἐκφρασθῆ ἄνετα. Ἡ σειρὰ τῶν τελευταίων τοπείων μὲ τὶς μαβειὲς θάλασσες καὶ μὲ τὰ χώματα τῆς σιέννας, οἱ natures mortes του, εἶναι τὰ καλύτερα ἔργα του. Ξεχωρίζουν καὶ στὸν τρόπον ποὺ μοιράζει τὶς ἐπιφάνειες, καὶ στὸ χρῶμα καὶ στὴν ἐκφραστικότητα τῆς φόρμας. Ὁ θάνατος ἀδίκησε τὸν ἄξιο αὐτὸ τεχνίτη, ποὺ, ὄντας προικισμένος μὲ χαρίσματα ἐξαιρετικά, βάδιζε σιγὰ σιγὰ μὲ περίσκεψη καὶ μὲ βεβαιότητα πρὸς τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν τελειωσή του. Μὰ καὶ τὸ ἔργο ποὺ πρόφθασε νὰ δώσῃ, ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ἱστορία τῆς ζωγραφικῆς στὸν τόπο μας. Ὡς ἄνθρωπος πρέπει νὰ σημειώσουμε πῶς στάθηκε ἐξαιρεικὰ εὐγενικός, φύσις εἰλικρινὴς καὶ ἀνώτερη· ἀνεγνώριζε τὸ καλό, πρόσεχε κάθε προσπάθεια, σεβότανε τὴς γνήσιες ἀντιλήψεις, δὲν μποδιζότανε ἀπὸ ἐμπάθεια ἡ τυφλὴ μεροληψία. Καὶ σ' αὐτὸ ἀποτελοῦσε ἐξαίρεση μέσα στὸ Πολυτεχνεῖο, μαζὶ μὲ τὸν γλύπτη κ. Θωμᾶ Θωμόπουλο, πραγματικὰ στηρίγματα τῶν νέων ποὺ τὰ ἰδεώδη των εἶναι κάπως ὑψηλώτερα ἀπὸ τοῦ φωτογράφου.

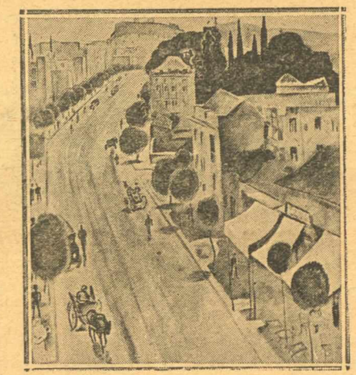

Γ. Βασιλείου: Ἡ ὁδὸς Πατησίων

Ἔκθεσις Π. Παπαπαναγιώτου, (Αἴθουσα Στρατηγοπούλου). Ὁ κ. Παπαπαναγιώτου εἶναι ἀπὸ τοὺς πειὸ προικισμένους τεχνῖτες τῆς ἐμπρεσσιονιστικῆς σχολῆς ποὺ ἔχει ὁ τόπος μας. Τὰ χαρίσματά του φαίνουνται παντοῦ, ἀκόμα καὶ στὰ ἔργα ποὺ τὰ βλάπτει ἡ θεματογραφία καὶ κάποιος ἀισθηματισμός. Ἡ μαστοριά του εἶναι ἀναμφισβήτητη, ἀδιάφορο ἂν τὸ εἶδος τῆς ζωγραφικῆς ποὺ κάνει ἱκανοποιεῖ ἢ ὄχι. Ἐμεῖς προτιμοῦμε ἀπὸ τὰ ἔργα του ἐκεῖνα ἀπὸ τὰ ὁποῖα λείπει ἡ κάποια φανερὴ σκηνοθεσία ποὺ ἀφαιρεῖ τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς, ὅπως εἶναι ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ τοπεῖα του, «οἱ γύφτισες», «ἡ Τράπεζα τῆς Λαύρας» κλπ. Ἐπίσης μερικὲς ἀπὸ τὶς μικρὲς ἀπόψεις τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἶναι ἐξαιρετικὰ καλές, μὲ τὴν ἐλαφρὴ καὶ πεταχτὴ πινελιά, ποὺ δίνει φρέσκια τὴν ἐντύπωση τοῦ ἀντικειμένου. Ἀκόμα δύο τοπεῖα του ἀπὸ τὴν Κρήτη εἶναι πολὺ καλά, καμωμένα καὶ αὐτὰ σὰν «σπουδὴ» μὲ φτιάξιμο γρήγορο καὶ ἀτημέλητο, μὰ καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς πειὸ αὐθόρμητο.

Ὁ κ. Παπαπαναγιώτου ὅπως ἐξελίσσεται (ἤδη εἶναι ὥριμος πειὰ τεχνίτης) εἴμεθα βέβαιοι πῶς θὰ δώσῃ τὰ καλύτερα ἔργα ἡ γνώμη μας μόνον εἶναι ὅτι πρέπει νὰ περιορισθῆ σὰ μοτίβα ποὺ ἀποδεικνύουν τῆς χάρες ἑνὸς ἐμπρεσσιονίστα, δηλ. νὰ ἐργασθῆ μακρυὰ ἀπὸ κάθε θεματογραφία, ἀπάνω σὲ φρέσκες ἀπευθείας ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴ ζωή.

Ἔκθεσις κ. Σ. Βασιλείου. Σὲ λίγες ἡμέρες ἀνοίγει ἡ ἔκθεσις τοῦ συνεργάτου μας καλλιτέχνου κ. Σ. Βασιλείου εἰς τὴν αἴθουσαν Στρατηγοπούλου. Οἱ ἐπισκέπται θ' ἀντιληφθοῦν μόνοι τους ὅτι πρόκειται περὶ ἀληθινοῦ καὶ ἐλπιδοφόρου τεχνίτου, διότι τὰ ἔργά του πληροῦν καὶ τοὺς δυὸ ὅρους, καὶ εὐλῆπτα εἶνε καὶ τέχνη συνάμα. Στὸ ἑπόμενο φύλλο θὰ δημοσιεύσουμε κριτικὸ σημείωμα γιὰ τὴ ξεχωριστὴ τούτη ἔκθεση.

ΝΕΜΟ

Η ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΤΟΥ κ. ΜΩΡΟΥΑ

Ὁ ἐπιφανὴς συγγραφεὺς κ. Ἀντρὲ Μωρουᾶ στὴν ἀσφυκτικῶς γεμάτη αἴθουσα τοῦ «Παρνασσοῦ» μίλησε πρὸ ἡμερῶν πῶς καὶ γιατὶ γράφεται ἕνα μυθιστόρημα. Ἀνέπτυξε μὲ βαθειὰ ἀντίληψη, μὲ λεπτὸ πνεῦμα, μὲ διάφορα χαριτωμένα ἀνέκδοτα τὴ σημασία καὶ γενικὰ τὸ ρόλο ποὺ παίζει στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου τὸ μυθιστόρημα. «Αὐτὸ —εἶπε— μᾶς ἀνακουφίζει ἀπὸ τὴν μελαγχολία ποὺ νοιώθει κάθε ἄνθρωπος. Μᾶς ἀποκαλύπτει τὴ ζωὴ ἄλλων ἀτόμων καὶ μᾶς κάνει νὰ σκεφθοῦμε πῶς δὲν εἴμεθα μόνοι στὸν κόσμο. Θὰ θέλαμε ἕνα μυθιστόρημα νὰ σᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὶς μικρότητες τῆς ζωῆς. Νὰ σᾶς λέγει ὅτι ὑπάρχει ἕνας κόσμος ὁλόκληρος, ἄνθρωποι πολλοὶ ποὺ ἀγαποῦν καὶ ὑποφέρουν».

Μίλησε γιὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας τοὺς ὁποίους ἀκολουθοῦν ὅλοι οἱ μυθιστοριογράφοι καὶ ἀνέφερε ὅτι κάθε μυθιστόρημα γεννᾶται σχεδὸν ἀπὸ μιὰ πολὺ ἰσχυρὴ ἐντύπωση. Τόσο δὲ τὰ πρόσωπα ποὺ παρουσιάζει ἕνας συγγραφεὺς ζοῦνε μέσα στὸν δικό του κόσμο, ὥστε στὸ τέλος νὰ τὰ θεωρῇ περισσότερο πραγματικὰ ἀπὸ τοὺς ζωντανοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς ἐχειροκροτήθη θερμότατα ἀπὸ τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριο ποὺ ἔφυγε πράγματι ἐνθουσιασμένο ἀπὸ τὴν ὡραία αὐτὴ διάλεξη.

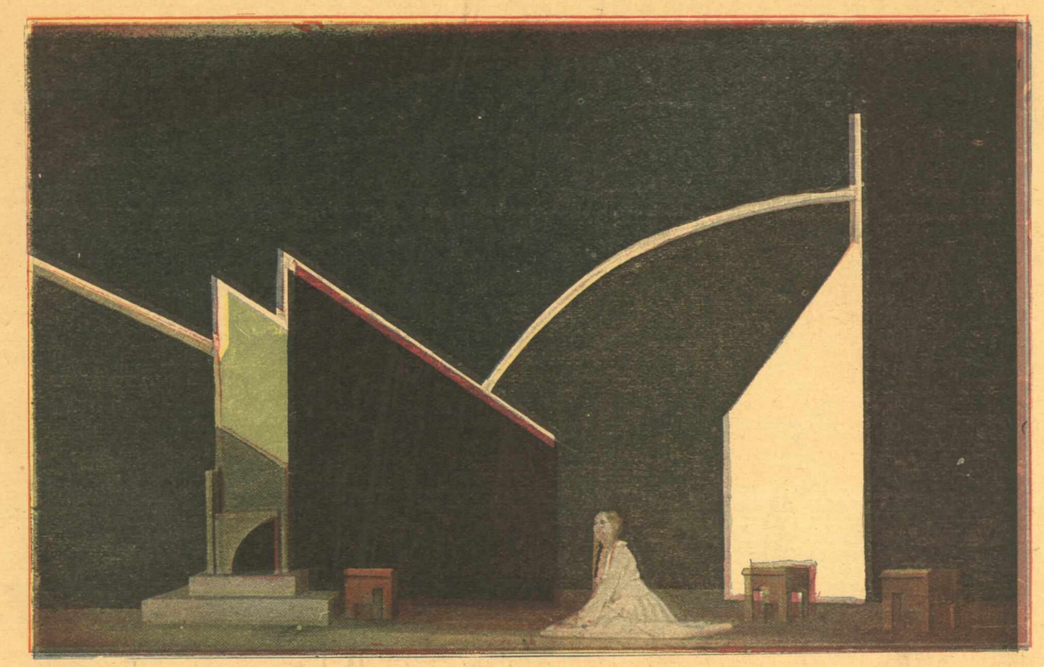

Τὸ σκηνικὸ τῆς Γῆς πράξεως τοῦ «Τιμπούκ». (Μακέτα καὶ ἐκτέλεσις Κλ. Κλώνη)

ΘΕΑΤΡΟ

Τὸ θέατρον ἀναγεννᾶται. Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν μᾶς τὴν μεταδίδουν τοὐλάχιστον οἱ κριτικοὶ τῶν ἐφημερίδων καὶ οἱ ῥεκλάμες. Ποιὸς ὅμως δὲν θὰ ποθοῦσε αὐτὴ τὴν ἀναγέννηση; Ἀλλὰ καὶ ποιὸς ἀπ' αὐτοὺς ποὺ πραγματικὰ ἔχουν τέτοιο πόθο δὲν θὰ ἤθελε μιὰ μικρὴ ἐξήγηση, τί ἐννοοῦμε δηλαδὴ ὅταν λέμε ἀναγέννηση ἢ ἀνόρθωση, Πῶς ἐκδηλώνεται ἕνα κίνημα ἀνορθωτικό. Ὁ κ. Μελᾶς, ὁ δραστήριος σκηνοθέτης τῆς «Ἐλευθέρας Σκηνῆς» καὶ τὸ εἶπε καὶ ἄφησεν ἐπανειλημένως νὰ ἐννοηθῆ ὅτι ἡ ἀνόρθωση θὰ ἐκδηλωθῆ μὲ τὴ σκηνοθεσία. Θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ στὸ ζήτημα αὐτὸ νὰ ἔχωμε κάποιες ἀντιρρήσεις. Τὸ νὰ δεχθοῦμε ἀνεπιφύλακτα αὐτὴ τὴν ἀρχὴ θὰ ἔμοιαζε σὰν νὰ θεωρούσαμε, ὅτι μιὰ μοντέρνα κυρία ποὺ σιγυρίζει τὸ σπίτι της μὲ πολὺ γοῦστο μπορεῖ νὰ πιστεύῃ ὅτι τοῦ βάζει ἔτσι καὶ ἠθικὰ θεμέλια. Καὶ ὅμως δὲν συμβαίνει πάντα νὰ κάθονται τίμιες φαμελιὲς στὰ καλοσιγυρισμένα σπίτια. Λέγοντας αὐτὸ δὲν θέλουμε διόλου νὰ παραγνωρίσωμε τὴ σημασία τῆς σκηνοθεσίας, καὶ στὴν προκειμένη περίπτωση τὴ σκηνοθετικὴ ἐργασία τοῦ κ. Σπύρου Μελᾶ. Εἴμεθα πρῶτοι ποὺ θὰ τοῦ ἀναγνωρίσωμε τοὺς μόχθους του. Στὸ κεφάλαιον ὅμως αὐτὸ θὰ ξεχωρίσωμε τὰ πράγματα. Δὲν θὰ μπερδέψουμε τὶς σκηνοθετικὲς ἱκανότητες τοῦ κ. Μελᾶ μὲ κάποια ἄλλα ἁπλᾶ πράγματα ποὺ ἀποτελοῦν τὶς στοιχειώδεις προυποθέσεις τοῦ Θεάτρου. Τὸ νὰ γνωρίζουν οἱ ἠθοποιοὶ τοὺς ρόλους των καὶ νὰ μὴν κοροϊδεύουν τὸ κοινὸ εἶνε στοιχειῶδες χρέος τους. Τὸ νὰ βγαίνῃ μιὰ παράσταση ἐπιμελημένη εἶνε τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον τοῦ θιάσου. Κι' ἂν ἀκόμα αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν ὑπῆρχαν πρὶν καὶ τὰ ἐπέβαλε ὁ κ. Μελᾶς δὲν εἶνε ζητήματα ἄξια γιὰ νὰ κριθῆ. Ὁ κ. Μελᾶς εὐθύνεται καὶ κρίνεται γιὰ τὰ ἔργα ποὺ διαλέγει καὶ γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον τ' ἀνεβάζει. Παραμένει λοιπὸν μυστήριον γιατὶ ἐδιάλεξε τὸν «Τιμπούκ», ἕνα ψεύτικο ἔργο γιὰ ν' ἀρχίσῃ τὶς παραστάσεις τῆς «Ἐλευθέρας Σκηνῆς». Ὁ κ. Μελᾶς ἔπεσε στὸ ἴδιο λάθος ποὺ πέρισυ εἶχαν πέσει οἱ διευθύοντες τὴν ἐπαγγελματικὴν σχολὴν θεάτρου ἀνεβάζοντας τὴν «Πριγκηπέσσαν Μαλέν». Τέτοια ὅμως λάθη δὲν ἐπιτρέπονται σὲ ὅσους ἀναλαμβάνουν τὴν εὐθύνη ἀνορθωτικῶν κινήσεων. Ἡ ἐπαγγελματικὴ σχολὴ τοὐλάχιστον παρέστησε φέτος δύο Ἑλληνικὰ ἔργα ποὺ ἔχουν τὴν ἱστορία τους: Τὰ Κορακιστικὰ τοῦ Νερουλοῦ δὲν εἶνε βέβαια οὔτε ἔργο σοβαρὸ οὔτε σάτιρα σοφή. Παίχθηκαν ἴσως γιὰ νὰ δεῖξῃ ὁ σκηνοθέτης τῆς σχολῆς τὶς σκηνικὲς ταχυδακτυλουργίες του ποὺ ἔχουν στὴν ἀλήθεια πάποιο γοῦστο. Ὁπωσδήποτε εἶνε ἕνα Ἑλληνικὸ κομμάτι μὲ μιὰ σημασία ἱστορικὴ καὶ δὲν βλάπτει ποὺ ἀνέβηκε στὴ Σκηνή.

Ἡ «θυσία τοῦ Ἀβραὰμ» ὅμως εἶνε ἔργο περίφημο, καὶ ἴσια-ἴσια ὁ ἀντίπους τοῦ «Ντομπροῦκ». Τὸ βυζαντινὸ μας μυστήριο ὁ πόνος κι' ἡ τραγικὴ στιγμὴ ἔχουν πάρει τὸ ποιητικό τους ντύμα. Ἡ ποίηση καθάρισε τὸ πάθος.

* * *

Ξύπνησε κανακάρικο κι' ἀκριβοαναθρεμμένο,
νὰ πᾶς εἰς τὴν ξεφάντωση ποὺ σ' ἔχουν καλε-
[σμένο.
Ντύσου νὰ βάλῃς σκολινὰ ῥοῦχα τοῦ μισεμοῦ
[σου
καὶ ν' ἀκλουθᾶς τοῦ χάρου σου, ἀμ' ὄχι τοῦ
κυροῦ σου.

Τέτοια κομμάτια δὲν ὑπάρχουν πολλά, εἶνε σὰν ἀτόφιο δημοτικὸ τραγοῦδι. Ἀπὸ μίαν ἰσχνὴ ὑπόθεση, στενὰ θρυσκευτική, ὁ ποιητὴς τῆς «Θυσίας» ἔβγαλε ἕνα ἀνθρώπινο, αἰώνιο δρᾶμα. Ἀντίθετα, ἀπὸ μιὰ ὑπόθεση ὁλότελα ἀνθρώπινη, τὸν ἔρωτα τοῦ Χουὰν γιὰ τὴ Λέα καὶ αὐτῆς γιὰ κεῖνον, ὁ Ἀν-Σκὶ κατεσκεύασε ἕνα δεισιδαιμονικὸ «Παράδοξον». Ἀπόδειξη, πῶς τοὐλειπε ἡ ἱκανότης νὰ ἰδῇ ζωντανοὺς ἀνθρώπους, τοὐλειπε ἡ αἴσθηση τῆς φόρμας, ποὺ δὲν λείπει ἀπὸ τὸν καθαρόαιμον Ἕλληνα. Γύρεψε νὰ μπερδέψῃ τὸ θεατὴ μὲ «ἀτμόσφαιρες», τάχα ὑποβλητικές, ποὺ δὲ συγκινοῦν καὶ κανέναν. Γιατὶ κανεὶς δὲν φρικιᾶ μὲ παραδοξότητες. Τὴ φρίκη, τὴν ἀγωνία καὶ τὸν τρόμο, τὰ καταλαβαίνουμε μονάχα σὰν συναισθήματα ἠθικά, μέσα στὴν περιοχὴ τῆς τέχνης, καὶ ὄχι σὰν ἀνατριχιάσματα τῆς ἐπιδερμίδος. Καὶ τέτοια ἠθικὰ συναισθήματα μονάχα τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ἀνθρώπινον μπορεῖ νὰ γεννήσῃ.

Τὸν Ἀβραάμ, τὴ Σάρρα, τὸν Ἰσαάκ, τοὺς δούλους τὶς δοῦλες τῆς «Θυσίας» τοὺς παρακολουθοῦμε. Μᾶς συγκινοῦν. Εἶνε ἄνθρωποι. Δημιουργοῦν ἕνα κόσμο, καὶ συνεπῶς τὴν ἀτμόσφαιρα. Τὸν Χουὰν, τὸν Μαντατοφόρο, τὴ Λέα καὶ τὸν πατέρα της, τοὺς βλέπουμε τυλιγμένους σ' ἕνα δίχτυ δεισιδαιμονίας, σὰν ἄμορφη μάζα. Δὲν εἶνε ἄνθρωποι, καὶ δὲν δημιουργοῦν ἀνθρώπινη ἀτμοσφαίρα γύρω τους. Δὲν εἶνε ἐλεύθερα πλάσματα, κι' ἔτσι δὲν εἶνε τύποι

τραγικοί. Ἐνῷ τὸ μεγάλο κατόρθωμα τοῦ ποιητοῦ τῆς «Θυσίας» εἶνε, ὅτι μπόρεσε νὰ πλάσῃ ἐλευθέρους ἀνθρώπους μέσα εἰς στενὸν κύκλο ἀπόλυτα θρησκευτικῆς ὑποθέσεως. Ὁ Ἕλληνας, παίρνοντας ἕνα μῦθο ἑβραϊκό, τὸν ὕψωσε σ' ἀνθρώπινη ὑπόθεση. Ὁ ἕβραῖος, τὴν ἀνθρώπινη ὑπόθεση του τὴν ἐμίκρυνε, κάνοντάς την πολωνοεβραϊκὸ μῦθο.

Ἕνα ἄλλο ἐπίσης οὐσιαστικὸ λάθος εἶνε ὅτι τὸ ἔργο ἐχαρακτηρίστηκε θρησκευτικό. Ποῦ βλέπουν ὅμως τὸ θρησκευτικὸ του στοιχεῖο. Δὲν κρίνομε μὲ μάτι χριστιανοῦ ἕνα ἔργο ἑβραϊκό. Κάθε ἄλλο. Ὑποστηρίζομε ὅτι τὸ ἔργο εἶνε ἀντίθετο μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ὀρθοδόξου ἑβραϊσμοῦ. Ἐκεῖνο ἀκριβῶς ποὺ διακρίνει τὴ θρησκεία τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴ θρησκεία τῶν Ἑλλήνων εἶνε, ὅτι οἱ μὲν Ἑβραῖοι θεωροῦν ὅτι τὸ αἰσθητικὸ στοιχεῖο, τὸ ὡραῖο, ξεπηδᾶ μέσα ἀπὸ τὴν ἠθικὴ ποὺ εἶνε δημιούργημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι ἔργο τῶν ἀνθρώπων, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες ἐπίστευαν ὅτι μέσα ἀπὸ τὸ ὡραῖο ξεπηδοῦσε τὸ ἠθικὸ στοιχεῖο, Μιὰ συναγωγὴ καὶ ἕνας ὅμιλος αὐστηρῶν σπουδαστῶν τοῦ Ταλμοὺθ θὰ ἐθεωροῦσε τὸ «Τιμπούκ» ἔργο profane, θὰ ἐθεωροῦσε τὴν ἐκδήλωση αὐτὴ βεβήλωση τῆς θρησκείας. Ὕστερα καὶ ὁ ἁπλούστερος τῶν ἀνθρώπων βλέπει καθαρὰ ποιὰ διαφορὰ οὐσιαστικὴ ὑπάρχει μεταξὺ ἑβραϊκῶν ἔργων ποὺ ξεπηδοῦν ἀπὸ πίστη ὅπως ὁ Ἰὼβ ποὺ μέσα στὴ λυρικὴ μορφὴ ὑπάρχει δρᾶμα καὶ ἰσχυρότατο τραγικὸ στοιχεῖο καὶ ἔργων ὅπως τὸ «Τιμπούκ» ποὺ εἶνε φροῦτα καθαρῆς λογικῆς συλλήψεως καὶ ποὺ ἡ ὑπόθεσις καὶ ὄχι ἡ πίστις ἐστάθηκε ἀφορμὴ τοῦ ἔργου. Ὁ ἴδιος Ἀν-Σκὶ θὰ μποροῦσε νὰ γράψῃ μὲ τὴν ἴδια λογικὴ εὐκολία ἕνα ἔργο ποὺ νὰ στέκεται σὲ ἐπίπεδο ριζικὰ διαφορετικό,

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀπορροῦμε πῶς ὁ κ. Μελᾶς ἐθυσίασε τόσους κόπους γιὰ νὰ μοντάρῃ, ἀναντιρρήτως κελί, ἕνα ἔργο τὸ ὁποῖο οὔτε τέχνη εἶνε, οὔτε τίποτα καὶ μὲ τὸ ὁποῖο δὲν ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῇ μιὰ προσπάθει ποὺ θέλει νὰ λέγεται ἀνορθωτική.

Ἀποδίδομε μεγάλη σημασία στὰ ἔργα γιατὶ τὸ θέατρο ἀναγεννιέται πολὺ περισσότερο μὲ ἔργα παρὰ μὲ σκηνοθεσίες. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἔργα σὰν τὴ «Θυσία τοῦ Ἀβραὰμ» προσφέρουν στὸν τόπον, ἐνῷ ἔργα σὰν τὸ «Τιμπούκ» δὲν προσφέρουν τίποτα.

Ἡ κ. Μαρίκα Κοτοπούλη καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ ἠθοποιοὶ τοῦ θιάσου ἔπαιξαν πολὺ καλὰ καὶ εὐσυνείδητα.

ΚΡΙΤΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Φίλε κ. Μπαστιᾶ

Ὁ κ. Βάσσος ἔρχεται στὴν Ἑλλάδα ὡς κατ. συγκατάβασιν νὰ πούμε, ἀφοῦ ἔχει ἤδη ἀποκτήσει τέτοια οἰκόσημα πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, οὔτε λίγο οὔτε πολύ: ***μέγας ζωγράφος***. Αὐτὸ δὲν εἶναι καὶ τόσο παράξενο, σὲ ἐποχὴ ποὺ «οἱ μεγάλοι ζωγράφοι» εἶναι καμιὰ πενηνταριά, μονάχα στὴν Ἑλλάδα. Παράξενο εἶναι τοῦτο: Ἄνθρωποι ἐμβριθεῖς καὶ τεχνοκρῖται ἀδυσώπητοι, ποὺ ἔχουνε ἐπιφυλάξεις γιὰ τὸ Γαλάνη, γιὰ τὸ Γουναρόπουλο κλπ, πήρανε στὰ σοβαρὰ γιὰ «μέγαν» τὸν κ. Βάσσον. «Μέγας» πέραν τοῦ Ἀτλαντίκου, «Μέγας» ἐντεῦθεν τοῦ Ἀτλαντικοῦ. «Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτήσω αἶνον»!

Δὲ μπορεῖ νὰ ἀρνηθῶ ὅτι ὁ κ. Βάσσος εἶναι ὑψιπετὴς καὶ ποιητικός, μὰ ὄχι καὶ τόσο μεγάλος τεχνίτης. Ἢ ἐγὼ ἔχω δίκιο ἢ οἱ θαυμαστές του. Μὰ τόσο κομφούζιο ὑπάρχει σ'αὐτὸν τὸν τόπο, ὥστε ἡ μετριότητα γιὰ τὸν ἕναν νὰ εἶναι μεγαλειότητα γιὰ τὸν ἄλλον! Γιὰ στραβά'ναι τἄλμπουρα,γιὰ στραβὰ ἀρμενιζουμε.

Μὲ ἀγάπη **ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ**

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Γιάννην Φλάσιον. Φύλλα ὄχι, τόμους μάλιστα. Καλύμματα δὲν ὑπάρχουν. Καλὴ ἡ μετάφραση τοῦ Μαίτερλιγκ. Τὸ ἄλλο πολὺ ἀδύνατο. πολὺ κοινό.-***Τάκην Μαυροκέφαλον***.Τὸ «Φῶς» κίπως πολὺ ἐγωκεντικό. Πολλὰ ξεφωνητά, βωμοί, σημαῖες, ἀντάρα πολλή. Μ' ὅλα αὐτά, τὸ σύνολο ἔχει κάποιον θριαμβικὸ τόνο ὄχι κακόν. Ἡ «Σάλπιγγα» καλό, τὸ κρατᾶμε γιὰ δημοσίευση.— ***Γιάννην Σκαρίμπαν***. Λάβαμε τὸ γράμμα σας καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὶς φιλικές σας ἐκφράσεις, καθὼς καὶ τὰ δύο σας διηγήματα. Ὑπωσδήποτε ὅμως θὰ προτιμοῦσαμε κάτι ἀπ' ὅσα γράψατε τελευταῖα. Ἔπειτα, ἐκεῖνο ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει, κ' ἐσᾶς πρέπει, νομίζουμε, νὰ ἐνδιαφέρῃ ἀκόμα περισσότερο, εἶναι ἡ ἐξέλιξή σας ὡς διηγηματογράφου, ἡ τεχνική σας ἐξέλιξη, ποὺ θὰ φέρῃ χωρὶς ἄλλο τὴν ἁπλότητα καὶ στὴ γλῶσσα καὶ στὴ σύλληψη. Ἴσως μᾶς δοθῇ κάποτε εὐκαιρία νὰ σᾶς κάνουμε κάποιες διεξοδικώτερες καὶ ἀναλυτικώτερες ὑποδείξεις.— ***Κώσταν Ἀνδρέου***. Διήγημά σας διὰ διαγωνισμόν. ἐλήφθη.— ***Γιάννην Μαράζην***. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλά σας λόγια. Ὅσον ἀφορᾶ πληροφορικὰ σημειώματα γιὰ τοὺς ξένους συγγραφεῖς, ἔχετε δίκιο, μὰ δὲν βάλαμε τέτοιο σημείωμα μονάχα γιὰ τὸν Ντ' Ἀρμπώ, μὰ καὶ γιὰ τὸν Στηβενσον καὶ τὸν Κόνραντ.— Τὰ ποιήματά σας ἀσχημάτιστα ἀκόμα, ἀτελῆ στὸ στίχο. Δὲν ἔχετε ἀκόμα μέσα σας καθορίσει τοὺς πόθους σας, κάτι θέλετε νὰ πῆτε, ἔχετε διάθεση ποιητική, ὅπως λένε, μὰ δὲ γνωρίζετε καὶ σεῖς πῶς νὰ ἐκδηλωθῆτε. Προσπαθῆστε νὰ γνωρίσετε τὸν ἑαυτό σας· συχνὰ μᾶς φαίνεται πῶς τὸν ξαίρουμε ἐνῷ μονάχα αὐτὸν δὲν ξαίρουμε.— ***Τ. Ἄσσον***. Τὸ ποίημά σας ἔχει ἀρκετὴ προτοτυπία καὶ ἀλήθεια. Πιθανὸ νὰ δημοσιευθῇ.— ***Π. Παπαναστασίου***. Τὸ διήγημά σας ἐλήφθη, θὰ διαβασθῇ καὶ θὰ σημειώσουμε κάποια λόγια ἐδῶ σ' αὐτὴ τὴ στήλη.— ***Σ. Σκουλᾶν***. Τὸ ποίημά σας πολὺ καλό. Ἴσως δημοσιευθῇ στὸ περιοδικό, μὰ διορθωμένο κάπως· πιθανὸν νὰ κοπῇ ἡ τελευταία στροφὴ ποὺ τὸ ἀδικεῖ.— ***Γιώργην Μαρινάκην***. Τὸ διήγημά σας ἐλήφθη, θὰ διαβασθῇ καὶ τὴ γνώμη μας θὰ τὴ δῆτε σ' αὐτὴ τὴ στήλη.— ***Γιάννην Βανδάμαν***. Τὸ ποίημά σας ἐλήφθη, θὰ διαβασθῇ καὶ θὰ κριθῇ.— ***Γ. Κορνέλλον***. Τὰ ποίημά σας ἔχουν κάποια εὐαισθησία, μὰ δὲν εἶναι τέχνη. Ἡ μορφή τους, τὸ ὕφος καὶ ἡ σύλληψή τους εἶναι κοινά. Πράγματα χιλιοευπωμένα μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Μιὰ διάθεση ρωμαντική, ποὺ δὲν ἔχει πολὺ ἐνδιαφέρον, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἀγνή.— ***Γ. Δενδρινόν***. Πολλὴ σημασία μὴν ἀποδίδετε στὸ ὅ,τι θὰ δημοσιευθῇ τυχὸν ἕνα ἔργον σας κάπου. Ὅσον ἀφορᾶ τὸ ὅτι εἴσθε αὐτοδίδακτος, ἔχετε ὅπ' ὄψει σας ὅτι γιὰ τέχνη τοῦ λόγου καὶ ἰδιαίτερα τὴν ποίηση, δὲν ὑπάρχουν οὔτε σχολειά, οὔτε δάσκαλοι, παρὰ μονάχα ἰδιοσυγκρασία, φλέβα, ράτσα καὶ αὐτοκαλλιέργεια. Ἡ μετριοφροσύνη ποὺ διαπνέει τὸ γράμμα σας εἶναι μιὰ ἐγγύηση γιὰ τὴν ἐξέλιξή σας, τόσο μᾶλλον, ποὺ τὰ ποιήματά σας εἶναι ἐξαιρετικὰ καλά. Τὸ μόνο ποὺ, κατὰ τὴ γνώμη μας πρέπει νὰ ἀποφεύγετε κάπως εἶναι τὰ Σύμβολα καὶ οἱ ἀφηρημένες ἔννοιες ποὺ χαντακώσανε τόσους καὶ ποὺ φαίνεται ὅτι καὶ σὲ σᾶς ἐξασκοῦν κάποια βαθειὰ γοητεία. Πειὸ ἁπλά, πειὸ χεροπιαστά, λιγώτερο ἀποφθεγματικά. Ἐν τούτοις καὶ ὅπως εἶναι αὐτὰ τὰ ποιήματά σας τὰ κρατᾶμε καὶ θὰ μποῦνε σὲ κάποιο φύλλο τοῦ περιοδικοῦ.— ***Ζάχον Οἰκονόμου***. Πρέπει νὰ δουλέψετε ἀκόμα πολύ, νὰ ξεκαθαρίσετε πολλὰ ποιήματα, γιὰ νὰ γράψετε κάτι καλό. Τώρα, ὅπως εἶναι τὰ ποιήματά σας, μαρτυροῦν ὁλότελη ἄγνοια τῆς τέχνης τοῦ στίχου, ἔλλειψη ἁπλότητας στὴν ἔκφραση καὶ ψυχὴ ἔμπνευση· λόγια ἔτσι σκόρπια, μὲ ἐπαναλήψεις χωρὶς νόημα, ἀπὸ μόνη ἀδυναμία νὰ φέρετε σὲ λογαριασμὸ τὸ στίχο.— ***Κλέαρχον Μιμίκον***. Ἀπὸ ὅλα τὰ ποιήματά σας τὸ καλύτερο εἶναι «οἱ λογισμοὶ τῆς νύχτας», ἀσυγκρίτως ἀνώτερο καὶ ὡς ἰδέα καὶ ὡς στίχος. Τὰ ἄλλα κοινοτυπίες χωρὶς πολὺ ἐδιαφέρον. Ἡ γλῶσσα σου εἶναι πολὺ ἀκατάστατη, μιξοβάρβαρος, δημοτικὴ καὶ καθαρεύουσα μαζί: «φρίσσουν» «στοῦ κάμπου δὲ τὰ πλάτη». Αὐτὲς οἱ γλωσσικὲς παρατιμονιὲς ὀφείλονται κυρίως στὴν προσπάθεια νὰ φέρετε σὲ λογαριασμὸ τὸ στίχο· μὰ γι' αὐτὸ καὶ καταντᾶτε στὴ στιχοπλοκία. Ἐπιμονὴ καὶ αὐστηρότητα χρειάζεται.— ***Σχολεῖον Ἀρφαρῶν Καλαμῶν***. Ἡ δριμύτης τῆς ἐπιστολῆς σας εἶναι ὑπερβολική, δεδομένου μάλιστα ὅτι τὴν ἐλάβαμε πρὸ τῆς ἐπιταγῆς! Ἀλλὰ καὶ ἐὰν τὴν εἴχαμε λάβει πρίν, δὲν ὑπῆρχε οὐδεμία δικαιολογία ἐξάψεως, ἀφοῦ κατὰ τὸ μεσολαβεῖσαν διάστημα ἦτο φυσικῶς ἀδύνατον νὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν. Ἀλλοίμονον· κ' ἐμεῖς εἴχαμε τὴν ἰδέα ὅτι ἡ νευρικότης εἶναι χαρακτηριστικὴ μόνον τῶν διαβιούντων εἰς τὰς πόλεις.— ***Εἰρήνην Νικολάκη, Θεσσαλονίκην***. Συνδρομὴ ἐλήφθη, εὐχαριστοῦμε.— ***Μεν. Ἀλεξάνδρου***. Συνδρομὴ ἐλήφθη, εὐχαριστοῦμε.— ***Βάσον Βασιλείου***. Ἐλήφθη τὸ ποίημά σας καὶ θὰ διαβασθῇ.— ***Γ. Βαφόπουλον***. Τὰ ποιήματά σας θὰ κριθοῦν σὲ κάποιο προσεχὲς φύλλο.— ***Ζημόπουλον (;)*** Τὸ διήγημά σας «Τὸ τρελόπαιδο» θὰ διαβασθῇ καὶ τὴν γνώμη μας θὰ τὴν ἰδῆτε στὴ στήλη αὐτή.— ***Γ. Κ. Ἐντ***. Τὸ σονέττο σας δὲν εἶναι καλό. Πρῶτα πρῶτα τί θέτε νὰ πῆτε μὲ τὶς φράσεις «... νὰ φύγῃς ποὺ θὰ πᾷς ; δὲ θὰ σ' ἀφήσω ! — στὸ χάος νὰ περπατᾶς θὰ κουρασθῇς ! —κ' ἐγὼ καινούργιο κόσμο θὰ σοῦ χτίσω !» κλπ. ; λόγια εἰπωμένα στὴν τύχη, μόνο στίχος νὰ γίνεται. Γιὰ κοιτάξτε καλὰ τὰ γραφόμενά σας ! προσπαθῆστε νὰ ἐκφρασθῆτε καθαρά, καὶ προπαντὸς πρὶν πιάσετε νὰ γράψετε, νὰ ξέρετε τί θέλετε.— ***Σ. Θιακόν***. Καὶ τὸ δικό σας τὸ ποίημα, παρ'ὅτι εἶνε γενικὰ καλύτερο, ἔχει κάποια παρόμοια ψεγάδια : ἀκρισία κκὶ προχειρότητα. «ὁ λόγος ποὺ πτέρωσε σὰ βέλος — τὴ (;) φλόγα τοῦ μεγάλου μαρτυρίου.— ***Ἄγγελον Τρικκαῖον***. Τὸ διήγημά σας ἐλήφθη, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ὕλη τοῦ φύλλου εἶχε συμπληρωθῆ ἤδη, ὥστε, καὶ ἂν ἐγκρίνετο. δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δημοσιευθῇ ἐπίκαιρα. Τὴ γνώμη μας θὰ τὴν βρῆτε σ' αὐτὴ τὴ στήλη, ἀργότερα. — Παρακαλοῦμε ὅσους μᾶς ἔχουν στεῖλει χειρόγραφα καὶ περιμένουν τὴν κρίση μας, νὰ μὴν μᾶς καταλογίσουν ἀμέλεια, γιατὶ ἐκτὸς τῶν ποικίλων ἀπασχολήσεών μας, ἡ μελέτη τῶν χειρογράφων γίνεται μὲ κάθε προσοχή, πρᾶγμα ποὺ ἀπαιτεῖ χρόνον.—

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Ἡ κριτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ διαγωνισμοῦ διηγήματος ἀπετελέσθη ἀπὸ τοὺς κ. Κ. Καρθαῖον, Λ. Κουκούλαν Κ. Μπαστιᾶν καὶ Φ. Κόντογλου ὡς εἰσηγητήν.

Τὰ ἀποτελέσματα θὰ δημοσιευθοῦν εἰς τὸ τελευταῖον φύλλο τοῦ Μαΐου.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρ. 1.193.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 31η Δεκεμβρίου 1928) » 5.700.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 7 WALL STREET
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὅρους.

Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

ΑΓΟΡΑΖΩ γραμματόσημα οἱασδήποτε ἀξίας εἰς τὰς πλέον συμφερούσας τιμάς, ἀσφράγιστα καὶ σφραγισμένα ΠΡΟΤΙΜΩ ΤΟΝ ΑΝΩ ΤΥΠΟΝ γραμματοσήμου. Δίδω δάνεια ἐπὶ γραμματοσήμων (συλλογῶν, στόκ, κλπ.). Ἐνδιαφέρομαι διὰ παλαιὰς ἐπιστολὰς μὲ γραμματόσημα.

ΔΗΜ. Α. ΣΠΑΝΟΣ
Πλατεία Κλαθμῶνος
Ὁδὸς Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν

Η ὀδοντόκρεμα ΚΟΛΥΝΟΣ καθαρίζει τοὺς ὀδόντας, τὰ οὖλα τὸ στόμα ὁλόκληρον. Τὰ ἀντισηπτικὰ της συστατικὰ καταστρέφουν τὰς ἐπικινδύνους νοσογενεῖς ἑστίας καὶ διατηρεῖ τὸ στόμα εὐχάριστον, καθαρὸν καὶ ὑγιεινὸν ἐπὶ ὥρας

Ἀρκετὰ οἰκονομικὴ ἄλλωστε ἀρκεῖ ἡ κάλυψις τοῦ ἑνὸς τρίτου ξηρᾶς ψήκτρας.

ΚΟΛΥΝΟΣ
ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ

ΓΚΡΕΚΑ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 25.500.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 830.228

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσσης — Λάρισσα
Τράπεζα Τρικκάλων — Τρίκκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχ. μὲ 7 ο]ο.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὰς ἐργασίας

"ΒΟΤΡΥΣ,,

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν Δρ. 90.000.000 τὴν 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ:
ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, ἐρυθροί, γλυκεῖς, μοσχάτοι
ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ: Ἐπιτραπέζιοι ἐπιδόρπιοι, ὀρεκτικοί. τονωτικοί,
ΒΕΡΜΟΥΤ: Ἐκ παλαιοῦ μοσχάτου Οἴνου
ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Ἀπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ "ΒΟΤΡΥΣ,,

ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ

Ἐφάμιλλον τῶν καλλιτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΝΕΑ ΩΜΟΡΦΙΑ ΦΑΝΕΡΩΝΕΤΑΙ

Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐπικαθισμάτων

Θέλετε νὰ ἔχητε λευκοτέρους, ὡραιοτέρους ὀδόντας; Ἰδοὺ μία νέα μέθοδος ὅπως τὸ ἐπιτύχητε.

Ἐὰν ζητῆτε νέαν ὠμορφιὰ καὶ νέα θέλγητρα, δοκιμάσατε τὸν νέον τοῦτον τρόπον.

Ψαύσατε τοὺς ὀδόντας σας διὰ τῆς γλώσσης, καὶ θὰ αἰσθανθῆτε τὴν παρουσίαν ἐπικαθίσματος · ἓν εἶδος ὀλισθηροῦ ἐπιστρώματος.

Ἐφ' ὅσον τὰ ἐπικαθίσματα διατηροῦνται ἐπὶ τῶν ὀδόντων, τὸ μειδίαμά σας εἶνε ἐστερημένον πάσης χάριτος.

Σήμερον ἐφευρέθη ἡ Πέψοντεντ νέον εἶδος ὀδοντόπαστας. Ἀποσυνθέτει τὰ ἐπικαθίσματα. Διατηρεῖ τοὺς ὀδόντας στιλπνοτάτους.

Δοκιμάσατε τὴν Πέψοντεντ. Ἰδέτε πόσον καθαροὶ φαίνονται οἱ ὀδόντες σας κατόπιν χρήσεως. Ὀλίγων ἡμερῶν χρῆσις τῆς ὀδοντόπαστας ταύτης θὰ σᾶς καταπείσῃ καθ' ὁλοκληρίαν περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητός της.

Ἀγοράσατε σήμερον τὴν ὀδοντόπασταν ταύτην.

Pepsodent ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ ΣΗΜΑ 1919

ΠΕΨΟΝΤΕΝΤ ἡ νέα Ἀμερικανικὴ ὀδοντόπαστα

Γεν. Ἀντιπρόσωπος Π. ΠΕΡΟΓΛΟΥ, Πλατεῖα Ὁμονοίας 3—Ἀθῆναι

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3
(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 11-26 ΝΕΟΝ

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων μηχανημάτων καὶ διαθέτων ὅλα τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργασίαν, μὲ ταχύτητα καὶ καλλιτεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

ΓΚΡΕΚΑ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΡΟΝ ΤΟΝΩΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΚΘΕΣΙΝ ΒΟΛΩΝΙΑΣ (BOLOGNE)

Εἶνε Πλουσιώτατον εἰς Βιταμίνας, κατ' ἐξοχὴν ἐπιστημονικὸν καὶ ἀπολύτως ἀβλαβὲς δυναμωτικόν.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

ΣΦΑΙΡΑ

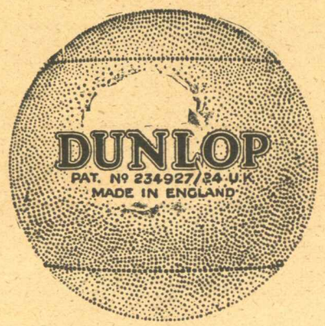

ΣΦΑΙΡΑ

ΤΕΝΝΥΣ
DUNLOP

Ἐξελέγη διὰ τοὺς τελικοὺς ἀγῶνας τοῦ κυπέλλου:

ΝΤΑΪΒΙΣ 1929

Αἱ κάτωθι χῶραι καθώρισαν ἐπισήμως τὰς σφαίρας

ΤΕΝΝΥΣ DUNLOP *διὰ τὸ μάτσ τοῦ κυπέλλου:*

ΝΤΑΪΒΙΣ 1929

ΓΑΛΛΙΑ, ΑΥΣΤΡΙΑ, ΟΛΛΑΝΔΙΑ, ΙΤΑΛΙΑ,
ΙΡΛΑΝΔΙΑ, ΓΕΡΜΑΝΙΑ, ΟΥΓΓΑΡΙΑ, ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ, ΔΑΝΙΜΑΡΚΙΑ,
ΙΣΠΑΝΙΑ, ΕΛΒΕΤΙΑ, ΜΟΝΑΚΟ, ΚΟΥΒΑ, ΧΙΛΗ

Μιμηθῆτε *τὸ παράδειγμα τῶν πρωταθλητῶν τοῦ τέννυς καὶ παίβετε μὲ τὴν σφαῖραν*

ΤΕΝΝΥΣ DUNLOP

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΚΑΤΩΘΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Ἰωνᾶς καὶ Δημόπουλος Πατησίων καὶ Καποδιστρίου,

Σίδνεϋ Νόελ, Ὁδὸς Κοραῆ

Κ. Ταμπακόπουλος, Πανεπιστημίου 16

Ἀ. Ε. «Ἀθηνᾶ», Πατησίων 49

Ἡ ὡραιοτέρα ἀφήγησις τῶν τοιῶν, σκηνῶν καὶ ὅλων τῶν ἐωεισοδίων τῶν ταξειδιῶν καὶ ἐκδρομῶν σας, δὲν δύναται νὰ ωαραβληθῇ μὲ ἕνα ἄλμωουμ γεμᾶτο φωτογραφίες

ΚΟΔΑΚ

ΤΥΠΟΙΣ: "ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ,,